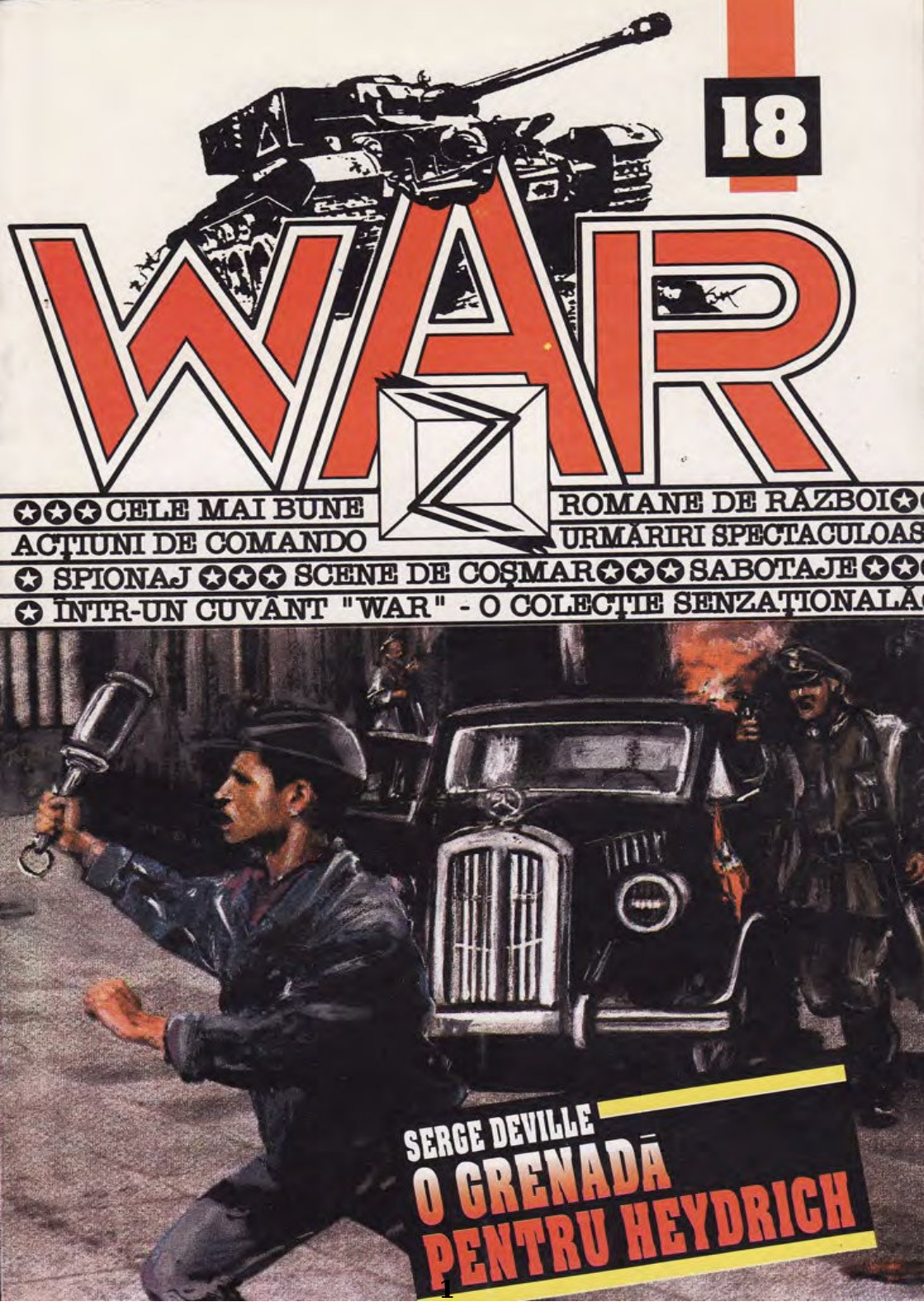
18
WAR
✪✪✪ CELE MAI BUNE ACȚIUNI DE COMANDO
ROMANE DE RĂZBOI ✪
URMĂRIRI SPECTACULOAS
✪ SPIONAJ ✪✪✪ SCENE DE COȘMAR ✪✪✪ SABOTAJE ✪✪
✪ ÎNTR-UN CUVÂNT "WAR" - O COLECȚIE SENZAȚIONALĂ
SERGE DEVILLE
O GRENADĂ PENTRU HEYDRICH

SERGE DEVILLE

O GRENADĂ PENTRU HEYDRICH

V.1.0

V.1.0

Traducerea de PAVEL POPESCU

DON BENDELL
Les paras de Prague
1975
Editura Z
1994

CAPITOLUL I

Curând, avea să fie ora zece.

În fiecare dimineaţă, la ora zece, masivul Mercedes gri-verzui apărea la ieşirea din curba şoselei ce Venea de la Liben.

O stradă îngustă, destul de lungă şi puţin circulată dădea în şosea la aproximativ două sute de metri de virajul mai sus-amintit, iar pe această stradă, la şapte sute doisprezece paşi de unghiul pe care-l făcea trotuarul, se găsea spitalul Bulovka.

Fix şapte sute doisprezece: omul avusese tot timpul necesar să-i numere şi să-i răsnumere şi nu se lenevise s-o facă; paşi normali, obişnuiţi, fără nimic deosebit în ei, paşi pe care, de aceea, nimeni nu-i remarcase şi nici nu avea să-i remarce.

Pânda continua. Conta orice amănunt.

Omul nu lăsase nimic la voia întâmplării. Străzile şi intersecţiile lor. Distanţele. Minutele, secundele. Şinele tramvaiului 3, staţiile, maşinile care, din când în când, treceau într-o direcţie sau alta, pasagerii care aşteptau prin staţii sau coborau din tramvai. Bicicliştii. Trecătorii. Spitalul, copertina de la intrare, ferestrele. Imobilele, uşile lor, balcoanele, zidurile. Fireşte şi cu precădere, curba. Castanii; da, chiar şi aceşti castani care se înşiruiau, încă golaşi după iarnă, dar putând ascunde după fiecare din trunchiuri pe careva.

Deasemeni, afişele. Numeroasele, agresivele, ameninţătoarele afişe roşii ce împânziseră pereţii şi pe care le ştia, literă cu literă.

Le ştia întreaga populaţie a capitalei.

Ameninţarea stăruia, permanentă.

Duşmanul era mereu pe aproape.

Cel mai greu era să treci nereperat.

…Reperat, reţinut, interogat, controlat, percheziţionat, săltat, confruntat, torturat. În beciurile fostei bănci Petschek. Banca Petschek, sediul Gestapoului, în nici un caz, nu trebuia să ajungă acolo, să ajungă în faţa ticălosului de Otto Geschke, căpetenia acestor siniştri ucigaşi.

Sigur, în primă instanţă, scăparea – şi de celule şi de odiosul personaj – era otrava, capsula cu cianură care putea fi oricând strivită între dinţi.

Nu asta era însă soluţia. Nici vorbă să moară. Adică, să moară

şi atâta tot. Otrăvit ori altfel. Să moară, pur şi simplu, prea devreme, prea repede? Gratuit, inutil. Mai ales, inutil. Morţii nu folosesc la nimic, cel mult, să întreţină regrete; iar în cazul de faţă, regrete infinit mai intense decât toate regretele sincere câte ar fi putut exista. Ca întotdeauna când e regretat un eşec.

Exclus! Toate riscurile de pe lumea asta pot fi acceptate, dar pornind de la convingerea nestrămutată că ele vor fi învinse, unul după celălalt, până la îndeplinirea misiunii! Obiectivul trebuie atins. După aceea dar numai după aceea, ei bine, dacă altfel nu-i chip, se poate şi muri!

Serviciile colonelului Moravec de la Londra denumiseră această misiune: „16-18-1-7-21-5=8”, cifre care, aparent, nu spun nimic.

În schimb, automobilul care apăruse pe stradă, masiv, rulând încet, periculos de silenţios, putea spune multe. Într-un fâsâit discret de pneuri, a virat şi a dispărut sub copertina spitalului.

N-a fost decât un automobil Dar un automobil negru. Iar automobilele negre aveau în acele vremuri o anumită faimă…

Fix zece. Omul şi-a reţinut un suspin de uşurare. Sigur, avea în buzunare destule lucruri cu care să facă faţă, în mod eficace, unui număr apreciabil de situaţii: acte de identitate, o legitimaţie de serviciu şi un pistol automat cu încărcătorul plin. Şi tot automat, mâna sa dreaptă strângea patul amintitului pistol.

Actele de identitate erau false. La fel şi legitimaţiile. Pistolul însă era adevărat. Ca şi mâna.

Actele erau obligatorii. Nu însă şi pistolul. Dar e afla unde se afla şi ca atare, poziţia mâinii era cât se poate de firească.

Nu exista nici un decret, care să interzică să-ţi ţii mâinile în buzunare.

„Problema, se gândea cu amărăciune omul, încordat şi atent, problema e că…”

Se găsea în oraşul său. Se reîntorsese. Dar nu-l mai recunoştea. Nu se mai simţea la el acasă. Capitala se schimbase.

La drept vorbind, nici el nu mai era acelaşi.

Doi ani de absenţă. Câteva luni de clandestinitate. Acum, aceste zile de pândă. Nimic nu mai semăna cu nimic. O falie. O ruptură profundă, cumplită, dătătoare de deznădejdi.

Iată produsul! Iată rezultatul războiului, a înfrângerii, al ocupaţiei!

„Duşmanul e pretutindeni. Pereţii au urechi.”

Exista mereu câte ceva care să-l împiedice să-şi ducă

gândurile până la capăt sau, în orice caz, să-l împiedice s-o facă dintr-un foc.

„Problema e că oraşul, ieri, astăzi, mâine, acum…”

Concret: dacă în buzunarele hainelor sale exista cu ce să facă faţă unui anumit număr de situaţii, capitala ocupată închidea între zidurile sale mii de mijloace şi modalităţi pentru a-l înhăţa şi a-l lichida.

Lupta era inegală.

Dar magnific era tocmai faptul că această luptă inegală se afla în plină desfăşurare!

Nimic, dar nimic nu-i putea distrage atenţia, exista în permanenţă câte ceva care să-l ţină în stare de veghe.

De pildă, tramvaiul 3. Zăngănituri, trosnituri, scrâşnet de fier pe fier. Călători cenuşii, posaci, indiferenţi, pleoştiţi, şterşi, fără relief, fără contur, Cehi care tac.

Teritoriile din vest ale tării, alipite Germaniei. Slovacia, proclamată de Hitler „Stat liber”. Cotropită, înrobită de *Gestapo*, de S.S., de *Wehrmacht,* amputată, dezmembrată şi îngenunchiată, Republica Cehoslovacia era acum un simplu „Protektorat”.

…Ceva mai încolo, două uniforme *feldgrau*[1]. Într-adevăr, inamicul e peste tot. Tramvaiul s-a îndepărtat.

Afişele roşii proclamau că între orele 21 şi 6 circulaţia e interzisă şi că oricine îşi va părăsi locuinţa în timpul nopţii va fi condamnat la moarte.

Afişe scăldate de soare.

Venise primăvara. Dar castanii şopteau că primăvara nu înseamnă neapărat şi zile frumoase.

Soare de mai în crăcile noduroase, chircite parcă de groază, întinzându-se ca tot atâtea ameninţări.

Soarele zilei de 25 mai, revărsându-şi razele, la ora zece şi patru minute, peste oraşul Praga.

Ceasul spunea că au mai trecut şi alte patru minute.

Mercedesul tot nu apărea la colţul bulevardului „întârzie”, constată omul.

Palton cenuşiu, ponosit, pantofi negri, scâlciaţi, gulerul cămăşii mototolit, obrazul gălbejit, umeri aduşi, putea trece, fără eroare, drept un mărunt conţopist.

Ei bine, ar fi fost o eroare şi încă una monumentală. Era ofiţer

[1] Literal: cenuşiu de campanie. E vorba de gri-verzuiul uniformelor Wehrmachtului. (N.T.).

de carieră, avea gradul de căpitan şi se numea Palka. Gălbejeala, obrazului era consecinţa existenţei ultra-secrete pe care o ducea de cinci luni. Cinci luni fără trei zile. Teribil de tăinuită şi teribil de ocupată. Iar paloarea feţei nu prezenta, în sine, nimic deosebit; din martie 1939, numeroşi praghezi aveau această înfăţişare. Nici nu era recomandabil să arăţi prea bine şi cu atât mai vârtos pentru cineva în situaţia căpitanului Palka.

„Bartos”, notă el mental.

Bartos era coechipierul său. Muncitor ca aspect. Păşea, fără grabă, pe partea cealaltă a bulevardului; ajuns în colţul străzii, s-a oprit.

„Găseşte şi el, ca şi mine, că personajul nostru întârzie, ceea ce-i agasant”.

Lui Palka. Termenul de „agasant” i se părea potrivit, deşi ar fi putut folosi, tot atât de bine, pe cel de „plictisitor” ori „neplăcut”. Oricum, nu era cazul să intre în panică.

Bartos se uita în stânga. Bartos se uita în dreapta. Bartos vedea absolut tot ce era de văzut în zonă, dar privindu-l ai fi zis că nu descoperise nimic din ce l-ar fi putut interesa.

Greşeală. Bartos îl remarcase pe Palka şi falsul muncitor îl avea constant în colimator pe falsul funcţionar, iar dacă ceva pe lumea asta îl putea interesa pe Bartos era situaţia şefului său şi ceea ce se petrecea în imediata lui vecinătate.

Se pricepea însă de minune să se prefacă. Aparent, era şi el un jalnic eşantion al „păduchelniţei ceheşti”, un prăpădit care nu vedea mai departe decât vârful propriului nas şi, în cazuri cu totul excepţionale, bombeul bocancilor din picioare.

„Sunt şi dintr-ăştia…” îşi spuse Palka.

În sinea sa, se felicita că-l alesese. Va traversa oare? Genial cum o făcea pe nerodul care se uită de zece ori înainte de a pune piciorul pe caldarâm! Evident, avea toate motivele să procedeze aşa, dar ultimul din ele ar fi fost teama de a nu fi cumva izbit de vreo maşină! Uite-l că traversează.

— Ce dracu’ face? şopti el trecând pe lângă căpitan. Ne fierbe-n suc propriu?

— Calm, băiete, calm, şopti, la rându-i, căpitanul.

Ar fi putut pretinde careva că s-au apropiat unul de altul, că s-au întâlnit, c-au stat de vorbă? Nici pomeneală. Bartos îşi vedea, liniştit, de drum, îndreptându-se spre faimosul viraj. Făcuse deja vreo cincizeci de paşi când, în sfârşit, masivul Mercedes gri-verzui ieşi din curbă. Zece şi zece minute.

*

* *

Fără escortă. Singur, silenţios şi puternic. Cu caroseria lui compactă, solidă, angulară, poate blindată, de care acum însă ricoşau doar razele soarelui. Cu geamurile sale despre care se ştia că sunt geamuri obişnuite, dar care puteau fi şi geamuri antiglonţ. Eu aerul său de vehicul de război, în pofida tuturor aparenţelor. Cu armamentul, nevăzut din afară, pe care cu siguranţă îl ascundea. Cu motorul capabil de acceleraţii redutabile, cu roţile care, în orice moment, puteau urla, scrâşni, şuiera, prinde din urmă şi strivi sub ele pe oricine ar fi vrut. Şi cu cele două persoane, ocupând locurile din faţă, dintre care una, fireşte, ţinea volanul.

Respectând regulile circulaţiei urbane, accelerând uşor odată ieşit din curbă, cu motorul torcând în surdină, aşa cum se cuvine unui motor de mare clasă, în majestatea lui de automobil de înalt demnitar şi – cel puţin aşa s-ar fi putut crede – în indiferenţa generală, Mercedesul se înscrise pe bulevard, se lansă pe linia dreaptă, depăşi strada pe care era spitalul Bulovka, îşi continuă cursa, pierdu din dimensiuni şi, în sfârşit, dispăru, înghiţit de forfota din piaţă.

Un minut şi jumătate. Fix atâta. Ca timp, era deajuns. Deajuns erau chiar secundele în care maşina parcurgea distanţa dintre ieşirea din curbă şi intersecţie. Un segment de drum ideal. Şi cum, la drept vorbind, un loc absolut perfect nu putea exista, dintre toate acesta era cel mai potrivit. Cercetat, verificat, studiat. Demonstraţia urma să se facă într-un viitor foarte apropiat.

Traseul maşinii venea dinspre nord – înaltul personaj îşi avea reşedinţa în împrejurimile capitalei – apoi se îndrepta spre vest – locul de muncă al înaltului personaj era la Castel. Schimbarea de direcţie era în unghi drept.

Acesta va fi locul. Va fi aşteptat la ieşirea din curbă. Cel mai devreme, la ora 10,10, dacă la fel ca şi astăzi, personajul va întârzia puţin.

Într-un cuvânt, în jurul orei 10.

CAPITOLUL II

„În jurul orei 10”, apreciase, aşadar, căpitanul Palka.

Atunci va intra în acţiune. Atunci se va săvârşi actul. Începând cu ora 10. Era ora oficială când personajul se înscria în curba şoselei care venea de la Liben. Toate observaţiile făcute confirmau următoarele: niciodată înainte de ora 10, dar poate şi la 10 şi 10 minute, cum fusese în ziua aceea. În fond, putea fi oricare minut între orele zece şi unsprezece ale unei zile determinate – determinante – al optulea, al cincisprezecelea, al douăzecilea... Ideea de rutină trebuia exclusă, chiar dacă toate constatările şi calculele conduceau spre aşa ceva; personajul vizat nu era omul rutinei. Câtuşi de puţin! Dimpotrivă, era o fiinţă excepţională şi de excepţie. Un individ ieşit din comun. Un personaj – din fericire – unic! O personalitate! Era stăpânul absolut şi putea schimba brusc orice i s-ar fi părut că trebuie schimbat. Nu deţinea el întreaga putere? Nu demonstrase el, de opt luni... Mai exact, opt luni fără două zile. Da, septembrie – mai. La 27 septembrie, într-un cadru solemn, îşi preluase funcţiile la Castel. Acum, era 25 mai. Aniversarea va fi peste două zile. Într-un ceas bun! Cu toate urările „păduchilor cehi”!

„Seducător”, îşi spuse Palka.

Nu era însă el omul care să se lase sedus de asemenea „efecte de scenă”. Ba, dimpotrivă. Ceea ce avea de îndeplinit era mult prea important. Trebuia să reuşească. Pe 27, ori în oricare altă zi... Să reuşească dintr-o lovitură. Una singură!

...Era stăpânul absolut şi, ca atare, putea schimba, totul, inclusiv propriul orar şi propriile-i obiceiuri.

— Să zicem, Bartos, că va fi între 9,30 şi 10,30. O oră. Mi se par cele mai rezonabile limite.

„Ţinta” putea, să se prezinte, în definitiv şi puţin mai devreme de ora obişnuită. Iar a rămâne în acelaşi loc mai mult de şaizeci de minute nu era, iarăşi, recomandabil. Şaizeci de minute. Şi aşa destul de riscant, mai bine spus, cu un spor suplimentar de riscuri. După douăzeci de minute de „stand by”[2], existau toate şansele să fii reperat.

...Reperat, reţinut, controlat, percheziţionat, săltat, confruntat,

[2] Staţionare. În engl. în textul original. (N.T.).

torturat. În beciurile băncii Petschek. Aici ori în altă parte, acelaşi drac!

Nu era o chestiune de cartier. Nicăieri pe stradă, nu te aflai în siguranţă; şi nici între zidurile unei case. Oricum, afacerea nu se putea rezolva decât afară.

Căpitanul Palka îşi făcea socotelile. Le făcea cât se poate de exact, incluzând în ele toate consideraţiile posibile. Total şaizeci de minute între a doua jumătate a lui nouă şi prima jumătate a lui zece.

— Totuşi, de ce nouă şi jumătate? chestiona Bartos.

Sigur, propriile lor observaţii stabiliseră clar: niciodată Mercedesul nu apăruse înainte de ora 10.

— Am făcut din ora 10 o cumpănă şi am plasat şansele noastre de ambele ei părţi, răspunse ofiţerul. Oricum, nu sunt prea multe. Cele zece minute în plus de astăzi constituie o dovadă. Puteau însă fi şi unsprezece, sau mai mult… Nu, raţional e între cele două limite.

— Raţional…

Mergeau. Erau acum departe de locul la care se gândeau. Îl părăsiseră tot atât de rapid ca şi Mercedesul, doar că direcţiile urmate erau diferite. Ei, ei n-aveau ce căuta la Castel! O vreme chiar, consideraseră că-i mai bine să nu întreprindă nimic împreună. Se regăsiseră abia mai târziu.

În prezent, niţel mai puţin îngrijoraţi. Liniştiţi, poate? Deloc. Nici pomeneală! Se îndreptau spre centrul capitalei, urmând unul din traseele stabilite. Alese cu grijă. Erau mai multe, selecţionate „după miros”, după anumite experienţe, după cunoaşterea locurilor. Discrete, dar nu excesiv. Frecventate, dar nu foarte tare. Desigur, cu nemţi, dar nu încolonaţi prin flanc câte patru. Cu vizibilitate, dar nu până la infinit. Media de aur a acţiunii subversive. Zone prin care te poţi strecura fără să dai impresia că o faci, fără să fii remarcat în mod sigur. Evident, hazardul putea interveni oricând… Traseu fără pericole? Nu mai exista un asemenea traseu în acest oraş…

Un oraş mâncat de rugină. Străvechile ziduri cenuşii, cu pete de lumină răsfrântă pe patina lor, nu erau decât mari întinderi de rugină. Lipite pe ele, afişele. Roşii, de culoarea sângelui. Cu mari litere negre. Litere de doliu. Ameninţări, ameninţări, ameninţări. O revărsare de roşu-sângeriu pe care se aliniau coloanele ţepene ale caracterelor tipografice. Chiar şi la ceasul amiezii, chiar şi în plină izbucnire a primăverii, capitala părea moartă sau pe cale

de a muri.

Nu mai exista primăvară. Cehii amuţiseră. Nu mai exista teritoriu naţional; doar un „Protektorat”. Şi „protejaţi”, mult prea „protejaţi” pentru gustul lor, dar care nu aveau încotro. Care, în tăcere, aşteptau. Ce anume?

„Bohemia şi Moravia (*Bohmen und Mahren*), sunt un teritoriu milenar al Marelui Reich!”

Semnat: Adolf Hitler.

„Aceşti păduchi cehi cu merită altceva decât să fie exterminaţi sau transferaţi în lagărele de muncă din Siberia, imediat ce Uniunea Sovietică va fi învinsă!”

Semnat Reinhard Heydrich, *Reichssicherheits-hauptamt, Obergruppenfuhrer S.S., Reichsprotektor în Bohmen und Mahren*[3].

— N-au imaginaţie!

Semnat: Bartos, ceh şi ilegalist.

— Raţional, spusese el ceva mai devreme, în derâdere, raţional ar fi, bunăoară, să te afli la capătul celălalt al pământului, nu aici! Ca să nu zic că, la ora actuală, nici nu există ceva raţional pe lumea asta…

Acum, îşi urma ideea:

— Să fii neamţ înseamnă să n-ai imaginaţie.

— Hâmm…, făcu Palka.

Cum nu exista itinerariu nepericulos în oraş, avea grijă ca în permanenţă şi în orice împrejurare, arma să-i fie la îndemână. Adică, în buzunarul drept al ponositului palton.

Acum însă şi-l scosese.

De ce? În fond, temperatura rămăsese aceeaşi ca şi atunci când stătuse la pândă pe bulevard. Nu asta era explicaţia, cum nici aceea că, între timp, îl trecuseră căldurile, mai ales că – o ştia oricare ilegalist – căldurile astea se prefăceau rapid într-un fluid glacial.

Căpitanul se întreba, chiar, dacă sezonul mai justifica ori ba portul unui palton. Cu alte cuvinte, în ce fel atrăgea cel mai puţin atenţia: cu palton ori fără?

Fără, îi era mai lesne să reacţioneze. Incontestabil. La nevoie, s-o rupă la fugă. Fie şi numai acest avantaj.

Purta paltonul, pliat, pe braţul drept. Discret, cu vârful degetelor, era în contact permanent cu patul armei.

---

[3] Şef al Direcţiei Generale a Securităţii Reich-ului, general S.S., Protector al Reich-ului în Bohemia şi Moravia. (N.T.).

— Bun şi ce-i cu asta?

Aruncă o privire rapidă însoţitorului său:

— Să admitem că n-au imaginaţie. Ce-i cu asta?

A lui, lucra de zor. Trebuia găsită o soluţie „tehnică”. Absolut necesar.

— Le lipseşte, repetă Bartos. O ştie toată lumea. E lucru stabilit!

Fără drept la replică.

Lui Palka îi veni ideea mult căutată: antebraţul stâng lângă cel drept, paltonul peste el, totul purtat pe burtă. Nimic extravagant, nimic care ar putea atrage atenţia. Sigur, cu condiţia să nu umble aşa până la venirea verii!

Bartos părea să nu fi observat nimic din subtilele manevre ale lui Palka. Subtile, ăsta era cuvântul. Vorbea despre o maşină al cărei traseu zilnic era cel puţin la fel de previzibil ca şi cel al soarelui. Despre un şofer care în loc de inimă avea un mecanism de ceasornic. Despre un personaj care, în fiecare dimineaţă, călătorea lângă acest robot şi nu în spatele lui. Aceeaşi poziţie. Aceeaşi situaţie. Acelaşi traseu, Aceeaşi oră. Aceeaşi viteză. Zi după zi. Constatat. Constant. La zecime de centimetru. La zecime de grad. La sfert de minut.

— Ca atare, conchise falsul muncitor, va fi la ora 10,05. Pariezi? Ai să vezi!

Căpitanul vedea, mai ales, că sosise momentul; momentul să se despartă.

— Pe curând, făcu el încetişor. Strada Resslova.

Coti pe o străduţă, lăsându-l pe celălalt să-şi urmeze drumul.

Strada Resslova. În plin centru al capitalei. Fără a fi o arteră principală, dar centrală, în buricul capcanei naziste.

O şcoală şi o biserică. Faţă-n faţă.

Şcoala, o simplă şcoală, nimic mai mult.

Biserica însă…

Hramul: Sfinţii Chiril şi Metodiu. Confesiunea: greco-romană. Stilul: baroc.

Micuţă. Fără piaţetă înaintea ei. Intrarea direct din stradă. O uşă-portal solidă, dar niciodată încuiată. Umbre. Tăcere. Arome.

Naosul. Sus, de jur împrejur, o galerie pentru cor. Altarul. Un coridor. Un coridor ducând la locuinţa parohială, O biserică şi atâta tot. Numai?

Ah, mai e şi preotul.

— Părinte…

— Da, fiule…

— Sunt „Antropoidul”.

— Da, da, „Antropoidul”. Iată un nume destul de neobişnuit. Cunosc şi eu unele, la fel de neobişnuite: „Silver”.

— „Out Distance”.

— Bioscop”.

— „Tin”.

— Dumnezeu te-a trimis.

— Vin de la Londra.

— Urmează-mă.

Penumbră, tăcerea, aromele.

— Jaroslav e cel care…

— Da. Te aşteptam.

Altarul. Slujitorul Domnului, devenind dintr-o dată mai pământean:

— Uită-te acolo. Vezi? Accesul principal în criptă. Lespedea. E perfect mascată. Pot s-o caute până le sar ochii. Şi chiar dacă o găsesc, mai trebuie s-o şi poată ridica. E indetectabilă şi de neclintit, înăuntru o să fiţi mai siguri ca-ntr-un mormânt.

— Mă rog…

— Nu te frământa, o să-ţi arăt. Pe vremuri, aici erau depuse sicriele parohilor decedaţi. Obiceiul a dispărut. Eu unul, am coborât o singură dată şi-ţi mărturisesc că de-atunci nici că m-a mai încercat dorinţa. Nu-i tocmai vesel acolo. Nu ştiu, dar cred că nici mort nu mi-ar place. În fine, voi alegeţi; oricum, vă înţeleg…

— În oraşul ăsta, nu mai există nici un refugiu sigur. Ca şi-n toată ţara. Nu-i de trăit. Un adevărat iad, părinte, iartă-mă că spun aşa…

— Ai dreptate, fiule! Au adus cu ei iadul, au izgonit viaţa. Abia îndrăznim să respirăm… Sunt îndurerat, fiule, sunt îndurerat de moarte.

— Din fericire, părinte, mai există şi altfel de oameni!

— Din fericire. Urmează-mă.

Penumbra, tăcerea, aroma. O pace de multă vreme uitată.

— Trebuie să te previn: nici acolo jos nu-i prea de trăit. Nu pentru viaţă a fost săpată această hrubă. E întuneric. E umed. E strâmt, adânc, zidit din toate părţile şi, ca atare, foarte prost aerisit. Neumblat de multă vreme. Nu prea curat. E pustiu. De altfel, veţi constata şi singuri.

— N-am fost paraşutat ca să duc o viaţă de huzur. Nici eu, nici camarazii mei.

— Nu mă îndoiesc.

O scară. O scară în tirbuşon, între o coloană şi un zid, ducând la galeria corului. Iar în dosul ei, chiar la nivelul primei trepte:

— Iată şi accesul pe care-l veţi folosi.

Un chepeng. O gaură neagră. O răbufnire de aer, venind de jos, cu iz de mucegai.

— La ieşire, să fiţi atenţi, chepengul vă poate izbi în cap. Dar, cu un pic de îndemânare…

Intrarea era, într-adevăr, îngustă, strict cât să treacă prin ea cineva suplu.

— Pentru coborâre, e o scăriţă. Din cele mobile… Asta de aici. Nu ştiu în ce stare se află. Ia-o încetişor şi vezi unde pui piciorul.

— O să am grijă, părinte, fii pe pace.

— Ştii… să mă ierţi dacă nu te însoţesc… dar… dar m-am cam îngrăşat şi aş risca să rămân înţepenit…

— Ai făcut şi aşa destul pentru noi, părinte. Şi, câteva momente mai târziu:

— E cea mai grozavă ascunzătoare din tot oraşul.

Chiar sub nasul hitleriştilor!

CAPITOLUL III

Pentru distinsa doamnă Zelenk, cea mai grozavă ascunzătoare era marele ei piepten de baga care, încă de pe vremea adolescenţei, îi ţinea părul. Aşa a fost şi atunci când s-a măritat, aşa era şi acum, la anii văduviei. Iar de când cu mişcarea de Rezistenţă, pieptenele devenise un element de-a dreptul esenţial.

Şi, chiar dacă ceea ce ascundea sub el era enorm sub raportul importanţei, sub cel al dimensiunilor nu însemna mare lucru: simple petecuţe de hârtie. Mesaje aşternute în grabă, transmise în goană, în trombă, cu mii de precauţii, ca ea să le remită cât mai rapid celui pe care-l găzduia.

Acela era Palka.

Nu un oarecare Palka, ci căpitanul Jan Palka din Corpul cehoslovac de voluntari format în Marea Britanie.

A-l adăposti însemna, de fapt, a-l vedea poate niţel mai des decât toţi cei care, dintr-un motiv sau altul, umblau după el, la asta adăugându-se şi o puzderie, de eventualităţi, care mai de care mai sinistre. Doamna Zelenk era însă un om de caracter. Un om cu sânge-rece. Plus motivele ei personale.

Ofiţerul sosi acasă după vreo douăzeci de minute de la despărţirea cu Bartos. Sistematic, făcea ca fiecare din deplasările sale, chiar şi cele mai insignifiante, să dureze de două ori mai mult decât s-ar fi cerut; pentru această femeie însă, îşi împătrea precauţiile. Îi era ca o mamă.

— Am ceva pentru tine, Jan… îl reţinu ea, dându-şi seama că e pe punctul s-o ia iarăşi din loc.

Ofiţerul petrecea mult timp afară; mai mult decât i-o cereau „afacerile”. Era o chestiune de scrupule. Vremurile erau de aşa natură încât cea mai bună dovadă de prietenie pe care o puteai arăta cuiva drag era să-l întâlneşti cât mai rar cu putinţă. Strict de câte ori nu se putea altfel şi numai şi numai „pentru Cauză”.

Se încorda:

— De la cine?

Aici, în acest refugiu, în loc să se decontracteze i se întâmpla să fie cel mai des încordat. Aici se crispa, aici înţepenea. Paradoxal? Nu. Afară, pe stradă, nu-şi risca decât propria-i piele.

— De la Jirek, răspunse femeia.

Palka se crispa şi mai tare.

— A trecut pe aici?

Jirek lucra la Castel. Nici mai mult, nici mai puţin. Direct în mijlocul taberei inamice.

Era nevoie de asemenea oameni. De oameni care să accepte să lucreze pentru hitlerişti şi care, mai cu seamă, să accepte să informeze diversele reţele ale Rezistenţei. În momentul de faţă era, poate, lucrul cel mai primejdios. Nemţilor nu le lipseau mijloacele de a exercita presiuni; la drept vorbind, erau singurii care dispuneau de aşa ceva.

Pentru fiecare cehoslovac era o chestiune de inimă, de cuget, de curaj. Jirek le avea pe toate. Era un om sigur. Era admirabil plasat. Era furnizorul celor mai valoroase informaţii şi, indirect, se afla la originea celor mai spectaculoase acţiuni din ultimile luni.

Fireşte şi de data asta era angrenat în cea care se pregătea.

Palka nu se putea împiedica de a freamătă de câte ori un element material, concret, venea să-i amintească de ceea ce punea el cu atâta meticulozitate la punct. De toate neprevăzutele posibile. De iminenţa zilei Z cu tot cortegiul ei de tensiuni şi drame.

— Nu, n-a fost Jirek! Nepotu-său…

— Ah! Nepotul…

— Căpitane, unde ţi-e capul? Atenţie la nervi. Fii calm!

Palka făcu efortul necesar şi se relaxa cât de cât.

Excelent băiat, nepotul ăsta al lui Jirek. Tânăr de tot. Un produs pur, sută la sută, a şcolii „Sokol”, condusă de campionul internaţional de atletism Pechacek, cu alte cuvinte, un atlet integral atâta timp cât „Sokol” nu fusese decât o organizaţie sportivă şi un patriot integral de când respectiva organizaţie se transformase într-una de ajutorare a reţelelor Rezistenţei. Era un agent de legătură de prima mână: avea suflu, din toate punctele de vedere.

— Ca de obicei, spuse doamna Zelenk şi-şi duse mâinile la pieptenele ei minune.

Jan Palka se uita la ea cu o privire duios îndurerată. Uneori, în această femeie îşi vedea propria-i mamă. Nu fiindcă s-ar fi asemănat fizic Dar, ani de-a rândul, le văzuse adesea împreună… Anii copilăriei, cei ai adolescentei… Un întreg trecut.

— Nu mai procedaţi aşa, o certă el, fără prea mare speranţă

de a se face auzit. Citiţi şi distrugeţi imediat. E o chestiune de elementară prudenţă.

— Nu cred c-ar fi bine – şi-i surâse angelic – n-am încredere în mintea mea, mă tem că n-o prea am, s-au adunat cam multe în capul meu… Zâmbetul dispăru: Ce s-ar întâmpla dacă aş uita un amănunt important, unul singur? Ar însemna, poate, să te arunci direct în gura lupului.

— Am încredere în dumneavoastră. Dacă vreodată…

— O percheziţie? Aş, de unde! Sunt în afara bănuielilor. Dacă n-ar fi aşa, Jan, nu te-aş putea ascunde. Nu-s decât o femeie, o femeie singură, o femeie în vârstă.

Într-adevăr, era singură. Războiul îi răpise totul: soţul, colonel, fiul, locotenent, iar Gestapoul o lăsase în pace ca pe una care nu avea pe nimeni fugit în Anglia, odată cu guvernul în exil şi nici întemniţat pentru activităţi antigermane, ceea ce nu era cazul familiei Palka.

— Sper că nu-i nimic grav, spuse ea întinzându-i mesajul.

Căpitanul despături bileţelul cu aceeaşi grijă cu, care-l împăturise ea.

— Nu, rosti el, maşinal, dar i-a fost îndeajuns o singură privire ca să-şi dea seama că e cu totul invers.

Era un avertisment. Şi ce avertisment! Un adevărat seism.

— Nu e grav, e catastrofal!

Palka avea aerul cuiva lovit cu măciuca în cap. Până şi ultima picătură de sânge îi fugise din obraz, era şi mai livid decât fusese înainte.

— Catastrofal, repetă, aruncându-şi pe umăr paltonul.

Deprinderea îi dictă gesturile necesare distrugerii biletului; era însă singura distrugere de care se simţea în stare: a unui petec de hârtie.

Aruncă o privire ceasului, apoi declară, aproape cu bruscheţe:

— Scuzaţi-mă, trebuie să plec. O să mă întorc târziu, dar nu vă faceţi griji.

Târziu nu putea însemna decât ora Komandaturii.

*

* *

Strada Resslova. Rapid, în strada Resslova. Conta fiecare minut.

Azi e 25, mâine 26, poimâine 27.

Palka mergea cu paşi grăbiţi. Din nou îşi purta paltonul pe burtă. În minte, noi poveri.

Azi, e prea târziu; poimâine, imposibil; rămâne mâine. Obligatoriu, mâine.

Recupera rapid. Din fericire. Pentru moment, era tot ce putea face. Debutul se produsese în casa doamnei Zelenk, între momentul în care rostise „catastrofal” şi cel în care spusese: „Trebuie să plec”.

Nu fusese nici scuză, nici explicaţie şi ştia că o lăsase pe buna lui gazdă pradă celei mai cumplite nelinişti. Ce dur era totul!

„Dar cel mai dur, îşi spunea, va fi să reunim toate accesoriile care ne lipsesc. În mai puţin de 24 de ore!”

L-ar fi călcat în picioare pe Hitler! Hitler care era primul răspunzător. Răspunzător pentru toate, bineînţeles, dar care acum, în cazul ăsta precis... A fost de ajuns un cuvânt al acestui scelerat şi hop! S-a ales praful din planurile cele mai amănunţit elaborate!

Responsabil: Hitler. Ticălos ai fost, ticălos rămâi!

Palka pătrunse în biserica Sfinţii Chiril şi Metodiu. Fierbea, deşi încerca să se stăpânească. Împotriva sorţii potrivnice: acţiunea. Împotriva neprevăzutului: spontaneitatea. Împotriva schemelor prevăzute: improvizaţia.

„Voi fi gata. Eu unul, trebuie să fiu gata. La nevoie, mă duc şi singur. Îl voi avea, jur că-l voi avea! N-o să-mi scape!”

Ajunsese sub galerie, se strecurase prin chepeng, se afla sub imperiul acelui sentiment special care-l încerca de fiecare dată când venea aici, când se furişa în gaura neagră, când îl învăluia liniştea şi mirosul tainicului lăcaş. Pas cu pas, cobora treptele şubredei scăriţe, încet, încet de tot, pătrunzând. În adâncurile catacombei în care, de săptămâni şi luni, sub grosimea pământului, se zămisleau cele mai învăpăiate vise din toată ţara.

„Aici, era aproape în permanenţă noapte. Un firicel de lumină, firav, se furişa printr-o lucarnă îngustă... Stropi de apă murdară într-un ocean de negreală”, spusese careva. Ocean? Cam mititel, dar asta era, într-adevăr, senzaţia. Mai degrabă, un acvarium. Pereţii musteau de umezeală, peste tot numai dâre de igrasie.

Pe jos, pământ gol, negru, bătătorit, întărit precum piatra. În aer, miros de mucegai. Frig.

Unica deschizătură, chiar sub boltă, era inaccesibilă. Părea la fel de îndepărtată ca şi o stea. Protejată de un grilaj, dădea într-o stradă paralelă cu strada Resslova, pe unde circulau tramvaie. Zgomotul făcut de ele îngăduia, atunci când oamenii grupului se reuneau, să se vorbească şi altfel decât pe şoptite. Dar cam atât

tot.

Nu venise încă nimeni, căpitanul Jan Palka era singur. Ceilalţi aveau să sosească la ora convenită, unul câte unul. Nimeni nu era la curent cu avertismentul transmis de Jirek.

Ofiţerul se precipitase încoace într-un scop precis: nu numai ca să câştige timp, ci şi pentru a risipi, trecând imediat la fapte, sentimentul tulbure care-l cuprinsese. A pune la punct latura tehnică ce va duce la lichidarea „ţintei numărul unu” (în cod avea cifra 8), însemna să treacă, deja, la execuţie. Execuţia, în primul rând, a propriilor obsesii.

Un eşec? Pentru nimic în lume!

La treabă. Scoase pistolul din buzunarul paltonului şi-l vârî sub cureaua pantalonilor. Apoi, întinse paltonul pe jos. Răsucindu-se pe călcâie, ajunse din trei paşi la una din firidele săpate în perete. Erau şase la număr, toate foarte adânci. Fuseseră depozitate cândva sicrie în ele? Dacă da, acum nu mai rămăsese nici urmă. În schimb, găseai aici lădiţe cu muniţie, saci cu grenade, calupuri de explozivi şi arme. Unse cu grijă şi învelite în pânză impermeabilă. Unele erau demontate, altele nu. Printre acestea din urmă, o puşcă-mitralieră *Bren MK III* şi un pistol mitralieră *Sten.* Nimic cucernic. În tot acest depozit. Dimpotrivă, o perfectă panoplie a combatantului din umbră. Iar umbră eră din belşug. Ceea ce însă, nu-l stânjenea deloc pe Palka. Şi trupul şi spiritul lui se deprinseseră demult cu lipsa de confort, cu austeritatea, cu veşnica strâmtorare.

Hai să vedem cum e cu pistoalele-mitralieră... Un *Sten* ar fi scula ideală.

„Să vedem” era o simplă formulă de stil. În firide, întunericul era de nepătruns. Pipăind, degetele dădură peste un pistol-mitralieră gata montat. Îl înşfacă şi veni cu el în centrul criptei, acolo unde-şi lăsase paltonul. Îngenunche şi lăsă arma jos, pe pământ. Trase de câteva ori, adânc, aer în piept, îşi mişcă degetele, redându-le supleţea şi-şi uscă palmele transpirate frecându-le de pantaloni.

Un tunet prelung. Afară, în stradă, trecea un tramvai. Vuiet, scrâşnet, bubuit. Solul se cutremură, străvechile ziduri părură că se înfioară, bezna din jur tălăzui parcă. Vax, gândi căpitanul, vax în comparaţie cu tunetele şi trăsnetele pe care le voi stârni eu. Gândi şi se apucă de treaba.

Treaba asta consta întâi a demonta, apoi a monta pistolul-mitralieră. Pe nevăzute, din memorie, ca la instrucţie.

Palka execută de cinci ori la rând acest exerciţiu, din ce în ce mai repede. Mulţumit, socoti că e deajuns. Prima etapă.

Ceea ce urma, era altă mâncare de peşte.

Întinse paltonul pe jos, cu căptuşeala la sol. Alese buzunarul drept, pipăi stofa, explora interiorul. După aceea, demontă *Sten*-ul încă odată, strecurând în buzunar diferitele piese. Nici o problemă cu închizătorul şi cu încărcătorul; dar corpul propriu-zis al armei rămâne întreg, patul ei, chiar rabatabil, tot mare era, iar ţeava prea lungă.

Palka împături paltonul ca unul care are grijă de lucrurile sale – şi avea, chiar foarte multă! – trecu antebraţul drept pe dedesubt, calculă cum cad pliurile, se ridică de jos şi rămase o clipă nemişcat, cu paltonul atârnând, un simplu trecător care aşteaptă pe cineva, ori ceva.

De aşteptat, nu aştepta pe nimeni. Mai exact, aştepta o concluzie. Imobilitatea lui nu era decât aparentă. Mintea lucra. Degetele lucrau, nevăzute, sub faldurile postavului. Pe nesimţite, braţul stâng îl întâlnise pe cel drept, tot pe nesimţite haina acoperise ambele mâini, piesele părăseau, una după alta buzunarul, se asamblau pe tăcute, pistolul-mitralieră îşi redobândea forma, nimic nu lăsa să se întrevadă, ce se întâmpla sub ponositul veşmânt.

Căpitanul opera căznindu-se să se supună unor anumite imperative, pe care şi le fixase singur şi a căror rigurozitate şi importanţă o ştia numai el. Nimic lăsat la voia întâmplării. Nici o greşeală tehnică. Nici un zgomot metalic. Fără prea multă grabă. Fără prea multă încetineală. Fără trac. Fără optimism exagerat. Fără mişcări excesive. Fără gesturi suspecte. Altminteri, e eşecul. Total. Jalnic. Aici, acum, încă nu era nimic. O simplă repetiţie.

Mâine însă... Mâine, în jurul orei 10... Figura va trebui executată în văzul lumii, pe stradă, în plină zi! El, el va trebui să aibă aerul unui paşnic cetăţean cu un palton pe braţ. Atâta tot. Să aibă arma gata montată, acoperită cu paltonul şi să traverseze. Astfel jumătate din oraş? Nu. Exclus. Mult prea riscant, învelit sau nu, odată montat, *Sten*-ul nu mai lăsa loc la dubii. Un pistol obişnuit nefiind arma cea mai potrivită, rezulta că...

Rezulta că, isprăvite savantele sale manipulări, Palka îşi trase, brusc braţul stâng de sub palton, lăsându-l să cadă. Pistolul-mitralieră apăru, cu încărcătorul pus, armat, gata de tragere. Foc! Simplu ca bună-ziua. Ba nu era deloc simplu! Aceleaşi

raţiuni care interziceau asamblarea prealabilă a armei, interziceau şi ca această operaţiune să fie efectuată la faţa locului cu mult timp înaintea apariţiei „ţintei”.

„Al dracului de complicat tot minutajul acesta” îşi spuse el în timp ce repeta, pentru a treia oară, exerciţiul cu pistolul-mitralieră.

Ce-l apucase să drăcuie? Privi în jur. Mare lucru nu se putea vedea. Până şi aerul părea împietrit. Tăcere. Mister. Un mister care privea cu ochii beznei şi ai veşniciei. Îl treceau căldurile, deşi în hrubă era frig şi o sudoare îngheţată îi şiroia de-a lungul şirei spinării.

Nu, nu drăcuise, doar calculase. Dumnezeule, cum trece timpul! Se căzni să descifreze ora de pe cadranul ceasului. De sub boltă se prelingea aceeaşi palidă lumină a unui crepuscul muribund. Ziua se stingea, lunecând spre noapte.

Palka se scutură. Ascunse pistolul-mitralieră la loc în firidă. Aşternu în grabă câteva cuvinte pe un petec de hârtie pe care-l vârî apoi în locul cunoscut de toţi. Ridică de jos paltonul, îl scutură, dar în ultimul moment, decise să-l lase în criptă. Ajunse la scăriţă, urcă, săltă chepengul şi se strecură afară din bezna hrubei.

Nu trebuia, în nici un caz, nu trebuia să-l rateze pe Jirek.

CAPITOLUL IV

Era mic de statură, pirpiriu, părea chiar c-ar avea o sănătate şubredă. Purta pălărie, pardesiu, mănuşi, fular, ochelari şi se lupta din greu cu pompa cu care încerca să umfle roata din faţă a bicicletei.

Avea aerul unui bătrân dascăl de şcoală, resemnat în faţa sorţii.

Cât priveşte aerul... ei bine, aerul nu părea deloc dispus să rămână în camera de cauciuc unde încercau să-l trimită nevolnicele pompe ale amărâtului belfer. Ba s-ar putea zice chiar că îndelungata şi istovitoarea strădanie îl dezumfla mai de grabă pe stăpânul bicicletei decât să-i umfle pneul care se încăpăţâna să rămână, flasc, pe janta.

Bicicleta fusese rezemată de un zid; calcanul unui depozit, cenuşiu şi trist, înveselit doar de roşul-sângeriu al afişelor. O servietă jerpelită zăcea alături, pe trotuar. Un cleştişor metalic, strălucitor, strângea cracul drept al pantalonului bătrânului ciclist şi întregul tablou era de-a dreptul înduioşător.

Locul fusese admirabil ales. Palka se apropie:

— O mână de ajutor?

Jirek se întoarse de parcă nu l-ar fi auzit venind, de parcă n-ar fi aşteptat decât această propunere salvatoare.

— Păi... vedeţi că...

Să juri, nu alta, că-i întruchiparea timidităţii!

Pistonul pompei profită de întrerupere ca să se ducă în sus, iar camera să se golească şi de puţinul aer pe care-l mai avea.

Jirek vorbea, în afara limbii materne, la fel de bine germana, franceza, rusa şi engleza şi era un autentic profesor, dar Palka nu mai ştia ce anume materie predase. Poate, arta comediei?

Atribuţiunile lui Jirek l-a Castel erau şi mai obscure: umil conţopist civil – rechiziţionat din ordinul autorităţilor naziste – la dispoziţia unui oarecare subşef al unui oarecare serviciu... O chestiune pe care el, Jirek, nu ţinea deloc s-o aprofundeze: Era prea vârstnic ca să fi luat, la timpul potrivit, „calea Franţei şi a Angliei”. La început, fusese distrus, fusese la pământ. De la o vreme, încoace însă; se simţea mai puţin frustrat. Putea fi folositor. „Fiecare luptă după posibilităţile sale”, admisese el

până la urmă. Lupta lui era să culeagă informaţii.

Cea a căpitanului Jan Palka, din Corpul cehoslovac de voluntari din Anglia, în misiune specială şi permanentă la Praga, era, în acel moment, să ia din mâinile preţiosului său informator pompa, să se asigure că furtunul flexibil e corect înşurubat la ambele lui capete şi să purceadă curajos la umflatul roţii sub privirea blândă şi mioapă a bătrânelului. Curând, se văzu nevoit să renunţe.

— E spartă camera.

— Tot ce-i posibil.

Sublimă candoare!

— Aveţi cu ce s-o lipiţi?

— Da... cred că da... în geanta aia din spatele şeii... Dar, vedeţi... E destul de greu... Mă tem că... Ştiţi, necazu' e că mă duceam la serviciu şi că...

— Iar la serviciu, nu obişnuiţi să lipiţi camere, aşa-i? Nu prea sunteţi îndemânatec. Nu? Fiţi fără grijă, stimabile, v-o dreg eu în doi timpi şi trei mişcări!

— Sunteţi foarte amabil!... N-aş şti cum să vă...

Pe lângă ei, trecătorii îşi vedeau de ale lor. Palka răsturnă bicicleta cu roţile în sus, sprijinind-o pe ghidon şi şa şi se apucă să desfacă piuliţele axului.

— Aşadar?

— Se confirmă. A fost, într-adevăr, convocat la Cartierul General al lui Hitler. Vai de mine, o să vă murdăriţi... Mă simt tare prost...

— Nu-i nimic, nu-i nimic...

Oameni treceau, unii le aruncau o privire, alţii nu. Jirek îşi luase servieta de jos. Palka îşi făcea de lucru cu levierul.

— Trebuie să ne întrajutorăm, ce naiba! Se ştie cât timp va rămâne acolo? Parcă urma să fie transferat în Franţa ca să lichideze Rezistenţa de acolo, nu? Ăsta-i motivul? Ah! Ia te uită, ia te uită!

„Tata spunea că trebuie, să te pricepi la toate, că orice îţi poate fi, la un moment dat, de folos. Poftim, demontez o roată şi aflu secrete de Stat! Paraşutişti, pe biciclete!"

Căpitanul extrase camera cu o remarcabilă îndemânare.

— Nu, murmura Jirek. Nu se ştie. Nu se ştie nici dacă va reveni, nici la care dată.

— Nasol.

— Da. Personal, cred că va reveni. E însă o impresie pur subiectivă, nesusţinută de nimic concret: Mă gândesc doar că şi

aici, Rezistenţa... Oh, domnule, cred că ne-ar trebui un lighean, ceva apă...

Aparent buimac, pricăjitul dascăl se uita în toate părţile, doar-doar va vedea un lighean; în realitate, ţinea să se asigure că maşina cu cei trei tipi în mantale negre şi lucioase, care încetinise trecând prin dreptul lor, dispăruse de-a binelea.

— Probabil, încep să-şi spună că şi aici începe să se facă simţită nevoia de a lichida o rezistenţă, din ce în ce mai serioasă, continuă el, zicându-şi în acelaşi timp că Palka parcă flutură o coroană mortuară.

De fapt, acesta ridicase în sus camera, căutând spărtura. Pompa şi ciulea urechea.

— În Franţa, lucrurile se vor aranja. E clar că, cel puţin pentru un timp, va reveni. Un maestru al lichidărilor ca el...! Să presupunem...

— Presupuneri... Vorbeaţi de apă? Inutilă. Ia te uită ce gaură, mai mare ca ligheanul! Aveţi o râzătoare? Daţi-mi-o, vă rog.

— Ah, aţi găsit spărtura? Pesemne, am luat un cui... Răzătoarea, poftim răzătoarea..?

Palka nu-şi lua ochii de la înţepătură. Întinse puţină salivă deasupra şi imediat se formă o bulă de aer. Îşi spunea că Jirek nu-i mai putea furniza nimic în plus faţă de ce-i comunicase în bileţelul încredinţat doamnei Zelenk şi că fusese bine inspirat decizând să acţioneze fără întârziere. Singura lui certitudine din tot acest mişmaş era că individul pe care primise ordin să-l cureţe urma să părăsească oraşul poimâine.

Când Jirek îi întinse răzătoarea, adăugă, în chip de contuzie:

— Ne este interzis să acţionăm altfel decât mergând la sigur. Prin urmare, n-a mai rămas decât o singură zi.

— Aşa mi-am zis şi eu. De îndată ce-am aflat că.

— Mulţumesc Altminteri, riscăm să ne zboare păsărică, poate chiar pentru totdeauna.

— Şi... şi o să meargă? Vreau să spun: sunteţi pregătiţi?

— Pregătiţi?

Palka desprinse celofanul pe petec.

— Pregătiţi, aş zice, suntem în permanenţă. Sufleteşte vreau să spun. Material... material suntem cam înghesuiţi. Dar, va trebui s-o scoatem cumva la capăt.

Lipiciul. Porcăria asta de lipici se întinde peste tot, numai acolo unde vrei, nu.

— Fiind vorba de numai douăzeci şi patru de ore în plus...

„... Fir-ar să fie, la lipiturile astea îţi trebuie mâini de moaşă...”

— Trebuie, totuşi, pregătit un avion militar... decolarea e fixată pentru ora 11...

„... Desprind celofanul, apuc delicat petecul...”

— Or, ca să ajungă la aerodrom, e obligat să urmeze, pe o bună bucată de drum, acelaşi itinerariu ca şi în zilele când se duce la Castel.

— Cum? Repetaţi ce-aţi spus! aproape strigă Palka.

— Spuneam, se supuse cu promptitudine Jirek, că plecarea lui e fixată pentru poimâine la ora 11 la bordul unui avion al *Luftwaffe*-i, că pe cea mai mare distanţă parcursul e identic cu cel care duce la Castel şi că, în consecinţă, dacă planul dumneavoastră de acţiune e deja pus la punct, aţi putea să...

— Informaţia e sigură?

— Absolut: poimâine, ora 11, la aerodrom. Acum, vedeţi şi dumneavoastră...

Căpitanul vedea. Vedea Mercedesul apărând după curbă, cam la aceeaşi oră, ca ieri, ca astăzi, ca în fiecare zi.

— Acum, ţine, mârâi el, întinzând lipiciul pe cauciucul camerei.

*

* *

— Nu, nu ţine!

Căpitanul se lăsa aşteptat. Se făcuse târziu. Rămăseseră doar treizeci de minute până când circulaţia devenea interzisă. Ora fatidică se apropia, se apropia ineluctabil, iar Jan Palka tot nu apărea. Unde se încurcase? Ce i se întâmplase? Şi dacă nu va veni?

Neliniştea se crease. Cumplită, poate şi din cauza hrubei.

— Nu, nu ţine! repetă, cu înverşunare, Emil Bartos. De ce tocmai mâine? De ce graba asta neaşteptată? Nu văd deloc ce l-a apucat! Hotărât, nu! Am fost ultimul care l-am văzut, acum abia câteva ore. Vă asigur că n-a fost vorba de nici un mâine: Şi nici de vreo altă zi precisă. Am discutat numai despre oră şi am pariat că va fi la 10,05. Iar el mi-a răspuns: „Pe curând, în strada Resslova”. Vedeţi?

Aşa cum conveniseră, se adunaseră cu toţii: Emil Bartos, Josef Gabik, Adolf Svary, Vladimir Skachek, Josef Zmenk şi Jaroslav Karel.

Cu două-trei excepţii – de pildă, locotenentul Hruzy, plasat la Pardubice. Sau radistul Tucek, indicativ „Libuse”, ascuns prin satele din zonă – cu aceste excepţii, aşadar, constituiau

totalitatea trupelor cehoslovace „Libere”, aparţinând mişcării de „Eliberare”, formate în Anglia, selecţionate de colonelul Frantisek Moravec în persoană şi salutate la plecare de preşedintele în exil Edvard Beneş, îmbarcate în mici echipe în *Halifax*-uri[4] astmatice şi, în sfârşit! Paraşutate în scumpa lor Cehoslovacie ocupată. Paraşutate între 28 decembrie anul trecut şi 28 martie, anul curent.

Punându-i la socoteală pe căpitanul Jan Palka, comandantul grupului, pe radistul Tucek şi pe locotenentul Hruzy cu echipa sa de la Pardubice, în total doisprezece oameni. Aveau ca misiune: să procure informaţii; să facă propagandă; să-i ralieze pe patrioţi, pe cei decişi să lupte, pe cei care mâi şovăiau: să aprindă flacăra sacră a luptei împotriva ocupanţilor şi să menţină această flacără, săvârşind diverse acţiuni de răsunet; să formeze reţele locale; să îndrume, să instruiască, să coordoneze şi să controleze; sa lichideze pe cei ce trebuiau lichidaţi şi să întreprindă acte de sabotaj. În plus, să nu se lase capturaţi şi nici ucişi.

Efectiv; doisprezece paraşutişti!

Ei bine, se descurcaseră şi continuau să se descurce. Făcuseră şi făceau ce li se ordonase, ba se pregăteau chiar de ceva infinit mai spectaculos decât tot ce fusese până atunci.

Nu erau decât doisprezece.

Contactul Praga-Pardubice era satisfăcător, „Libuse” comunica regulat cu Londra, Londra le dăduse unda verde: „16-18-1-7-21-5 8”.

Unda verde! Va fi un adevărat talaz! Un veritabil foc de artificii. Semnalul unui nou şi mare început. Poate însă şi al unui sfârşit?

E drept, erau ajutaţi. Din fericire. U.V.O.D., adică Comitetul central al Rezistenţei din Interior, apoi foştii ofiţeri, membrii Partidului Comunist, sportivii din organizaţia „Sokol”, simpli cetăţeni, infirmiere, văduve, oameni aparţinând tuturor păturilor sociale, doamna Zelenk, Jirek, nepotul lui, ba chiar şi unii jandarmi ca să nu-l uităm pe parohul bisericii Sfinţii Kiril şi Metodiu.

Grupul praghez constituia nucleul şi, în acelaşi timp, elementul de şoc: Palka, Bartos, Gabik, Svary, Skachek, Zmenk şi Karel. În total, şapte. Paraşutiştii din Praga. Erau multe de făcut în

[4] Bombardiere bimotoare, cu rază medie de acţiune, aflate în dotarea R.A.F. (Royal Air Force), (N.T.).

capitală. Sigur, duşmanul era puternic, dar aici avea de înfruntat – mai vârtos ca-n alte părţi – dificultăţile pe care le creau densitatea populaţiei şi suprafaţa urbană.

Căpitanul Palka şi Bartos erau cei mai vechi, fuseseră paraşutaţi primii. Babik era slovac. Skachek, un tânăr aparţinând unei mari familii, îşi propusese să dea cu tifla ordonanţei Komandaturii, potrivit căreia, la întâlnirea cu un militar german, cetăţeanul ceh era obligat să coboare de pe trotuar şi să-i facă acestuia loc; Skachek coborâse sau nu coborâse, dar în orice caz întinsese pe jos şaptesprezece hitlerişti, dintre care doisprezece, ofiţeri. Cu pistolul automat, bineînţeles.

Durerea lui Svary era că fusese botezat Adolf şi i se făcea rău numai când îşi auzea pronunţat prenumele.

Karel avea o mamă pe care o vedea pe ascuns. Nu stătea cu ea, dar o vizita în localitatea învecinată unde locuia. Îşi făceau mereu griji unul pentru altul; cum se descurcă, cum o duc cu sănătatea, atâtea şi atâtea motive de nelinişte…

Zmenk avea caracterul cel mai blând din câte se puteau găsi pe lumea asta.

Ca să ajungă unde au ajuns, fiecare urmase îndemnul inimii şi cam aceleaşi căi, începând cu martie 1939, dată când Germania hitleristă ocupase şi dezmembrase ţara: trecerea clandestină a unei frontiere – cu Polonia, Ungaria, România – apoi Orientul Mijlociu, Egiptul, Legiunea Străină franceză, Africa de Nord, Agde (acolo fusese. Format Corpul cehoslovac de voluntari), campania din Franţa, armistiţiul franco-german, refugiul în Anglia.

Urmând aceste drumuri, ajungeai mult mai sigur în taberele de instrucţie din Marea Britanie, decât la Roma sau la Mecca, spre care, se spune, duc toate drumurile.

CAPITOLUL V

…Iar la capătul tuturor acestor lungi şi întortocheate drumuri, această bisericuţă cu hramul Sfinţilor Kiril şi Metodiu. Ea şi cripta.

Pentru a ajunge aici, fiecare părăsise ascunzătoarea lui personală şi o luase, separat, pe traseele numai de el ştiute. Căile lor se întâlneau foarte rar înainte de chepengul secret. Abia după aceea, grupul îşi regăsea entitatea.

Un motiv de îngrijorare: Palka nu sosise şi nici nu ştia când va sosi.

În sine, faptul nu era chiar extraordinar dar, în orice caz, destul de neobişnuit. De obicei, căpitanul; era primul, al doilea apărea Bartos şi invariabil ultimul, Jaroslav Karel. Ceilalţi veneau cum da Dumnezeu, nu exista o ordine, dar aceştia trei nu-şi modificaseră niciodată succesiunea. Iar dacă în cazul lui Palka şi Bartos mai exista o explicaţie, Karel n-avea nici una; în fine, lucrurile se statorniciseră aşa şi nimeni nu mai încerca să afle de ce.

Şi de astă dată, Karel se conformase regulei, la fel ca şi Bartos, care descoperise, primul, biletul lăsat de căpitan. Căpitanul care-şi lăsase paltonul, dar nu şi pistolul.

Surprinzător. Surprinzător bileţelul căpitanului. Spunea acolo că… Evident, cel care-l scrisese ştia totul şi despre situaţie şi despre cei implicaţi în ea, în primul rând, misiva glăsuia că el, Palka, era nevoit să se ducă la o întâlnire urgentă referitoare la „numărul 8”.

Pe urmă că se operează o modificare, legată tot de „8”.

În al treilea rând, că trebuie procurată o bicicletă, o servietă, două băşti şi o oglindă, toate din cele mai banale.

În al patrulea rând, să se aştepte până la orele 20,30 după care să se plece.

În al cincilea, a doua zi, la 7 dimineaţa, toţi să fie prezenţi cu materialele indicate.

În al şaselea şi ultimul rând, pentru B., misiune 3 GD; pentru K.: oglinda.

Semnat: „Robert”.

Perfect.

Da, numai că Palka lăsa să se înţeleagă că s-ar putea să nu

mai vină diseară din pricina interdicţiilor de circulaţie, fără a elimina, totuşi, eventualitatea sosirii înaintea producerii acestei interdicţii, după cum nu sufla o vorbă despre ora când coborâse în catacombă, nici cât petrecuse aici, nici ce făcuse şi nici care sunt motivele acestei bruşte dârdori.

Întâlnirea de azi, cu caracter de briefing, fusese fixată în ajun, pentru orele 14,30. Lui Bartos, căpitanul i-o reconfirmase la 11, când se despărţiseră. Ce se putuse petrece de atunci?

Orele 14,26, sosirea lui Bartos în criptă. Nimeni. „Ia te uită, Jan nu-i aici?" Paltonul, da, pistolul, nu.. „Să fi ieşit? Ciudat. Înseamnă c-a lăsat o vorbă la locul ştiut". Exact. Mai mult chiar decât o vorbă, „Ce-o mai fi şi toată povestea asta?"

Orele 14,23. Apare Svary.

— Salut, Emil. Ce, Palka nu-i?

— Nu, iar eu nu l-am văzut. Nu mai pricep nimic. A lăsat un bilet: citeşte-l…

Reacţia lui Svary:

— Oh! Oh! Se pare că-i pentru mâine? Orele 14,29. Coboară Vladimir Skachek (nici o execuţie pe ziua de azi!).

— Salut, onorată asistenţă! Ia te uită, să fie căpitanul nostru în întârziere?

— Aruncă-ţi o privire pe asta.

Comentariul lui Skachek:

— Hâm… hâm… hâm…

Orele 14,30. Se manifestă Gabik:

— Slovacia vă… Dar Palka?

— Slovacia ne va spune ce crede: citeşte.

Părerea lui Gabik:

— Am rupt-o-n fericire dacă trebuie să facem rost de toate chestiile astea zăcând aici până când mai rămâne doar o jumătate de oră înainte de „stingere"!

Orele 14,31. Se iveşte drăgălaşul Zmenk:

— Vai, ce bucuros sunt să vă văd! Închipuiţi-vă că… Dar unde-i căpitanul?

— Gineşte la asta, Josef!

Suspin de uşurare:

— Ah! Zău că prefer! Am tras o spaimă! M-a priponit o patrulă.

— Te-a priponit?

— M-a oprit, dacă vă place mai mult aşa. Pe strada Valcik. Cinci dobitoci şi un Feldwebel, beţi pleasna: „Halt! Papieren![5]"

[5] „Stai! Documentele!"

— Şi tu…

— Nici n-am apucat să le scot că au şi răcnit la mine ca apucaţii: „Raus![6]”… şi, credeţi-mă, am „rausat-o” cu toată viteza.

Pauză. Câteva minute şi, în sfârşit, apariţia lui Jaroslav Karel, la 14,39, plus nişte secunde şi alte fracţiuni de secundă:

— Cum? Palka n-a venit?

În tonul întrebării, o vizibilă contrariere: şansa de a fi ultimul i-a scăpat de data asta. Incorigibil!

— Citeşte fiţuica asta, puişorule. Vezi că-i ceva şi pentru tine.

Alertă la veşnicul întârziat:

— Mie-mi revine chestia cu oglinda? Ce naiba vrea să fac cu oglinda aia?

Skachek:

— Să te vezi cât eşti de frumos!

Bartos şi mai afurisit:

— Vrei să faci schimb cu mine? B însemn eu, iar 3 GD înseamnă trei grenade defensive. După părerea ta, ce s-ar putea face cu trei grenade defensive?

Nimic din direcţia Karel – nimic audibil, în orice caz.

Josef Gabik:

— Până la ora cinci, repaos. După aia însă, oho-ho! Important e să ştim să socotim!

Bartos.

— Exact şi întocmai.

Svary:

— Ne-a ordonat să aşteptăm. Prin urmare, aşteptăm!

*

* *

— Raus? se miră Gabik, revenind pe neaşteptate la păţania lui Zmenk. Cum adică, cei cinci naşparlii de pe strada Valcik s-au stropşit la tine zicând „Raus!” după ce, mai întâi, te opriseră?

— Logic, comentă Skachek, nu ştiu decât să zbiere mereu aceleaşi lucruri. Singurul mod de a le băga în ţeastă un pic de originalitate este s-o găureşti cu un glonţ!

— Ai perfectă dreptate, aprobă Bartos. În materie de imaginaţie, gagiii nu stau deloc faimos…

Zicând acestea, săltă, pe rând, în palme cele trei grenade cadrilate extrase din sacoşa ascunsă în una din firide.

— O datorez unei june, explică, zâmbind, Zmenk (acum, cele întâmplate îl amuzau!), unei trecătoare foarte nostime şi apărute

[6] „Afară!” (cu sens de „Cară-te!”). (N.T.).

exact la momentul potrivit. Imediat ce au văzut-o, nu i-a mai interesat nimic altceva; mi-au răcnit să mă car şi ca să pricep mai iute mi-au ars şi un pat de puşcă. Iar eu, dus am fost!

— Cinci… beţi criţă… locul s-ar fi pretat, ar fi fost destul de simplu să-i aranjezi…

Era Skachek care se gândea la majorarea scorului.

— Nu era momentul, interveni Svary. Avem şi aşa destule pe cap.

Era ce le recomandase Palka în biletul lăsat. Karel îl citise ultimul şi-l pasase rapid celui mai apropiat dintre cei aflaţi în criptă, voind parcă să sublinieze prin acest gest că-şi declină orice responsabilitate, întâmplarea făcuse să fie Svary; hârtia ar fi trebuit imediat distrusă, dar Svary nu se arăta grăbit s-o facă. Din când în când, mai arunca o privire peste cele scrise.

— Ai de gând s-o păstrezi? se nelinişti Karel.

Erau primele sale cuvinte după perfida propunere pe care i-o făcuse Bartos şi nu chiar cele mai potrivite momentului. Svary nu-l învrednici cu un răspuns, iar Gabik îi aruncă o privire pătrunzătoare, necesară dată fiind obscuritatea care domnea în jur. După un moment de cumpănire, Bartos se decise să nu spună decât strict ceea ce avusese iniţial de gând să spună:

— Ar fi cum nu se poate mai bine pentru noi dacă ticăloşii ăia nu s-ar interesa, de aici încolo, decât de gagicile mişto care se fâlfâie pe stradă.

Gabik:

— Ia-o mai moale, Emile, sunt şi dintr-acelea care ne fac servicii, Zmenk, aprobator:

— De pildă, micuţa Hilena.

Era vorba de o infirmieră de la Crucea Roşie.

— Am spus „mişto”, le reaminti Bartos. Hilena e un om foarte drăguţ, dar dincolo de asta…

Karel urmărea o idee, sau, poate, o idee îl urmărea; cert e că toate aceste chestiuni secundare îl iritau. Se uita la scăriţa de lemn care ducea la lespedea din altar, tocmai bună să-ţi spargi capul de ea; se uita şi la gura de aerisire zăbrelită din tavan prin care, ca să poţi trece, fie într-un sens, fie într-altul ar fi fost necesar să posezi puteri extraordinare, în primul rând pe aceea de a te putea transforma într-o vietate mult mai mică decât un om de gabarit normal. Finalmente, se uită şi la Svary, revenind cu încăpăţânare la biletul lăsat de Palka:

— Măcar, e de la el? E scrisul lui?

Cele două întrebări nu rămaseră fără efect. Bartos, luat prin surprindere, nu mai apucă să termine ce avea de spus în legătură cu calităţile Hilenei: Mimă doar că smulge cuiul de siguranţă al unei grenade şi că şi-o bagă între picioare.

— Dumnezeule...! oftă Skachek.

Gabik aruncă o nouă privire sfredelitoare, imitat de Svary care întrebă cu severitate:

— Te ţii de bancuri?

Karel însă nu glumea; nici nu şi-ar fi putut-o îngădui. Mersese cam prea departe, acum nu-i rămânea decât s-o ţină tot aşa.

— Am fost întotdeauna de părere că aici e nevoie de o gardă permanentă.

— Jaroslav, dragă... dădu să intervină mereu amabilul Zmenk.

— Ei, fir-ar să fie! explodă Bartos. Asta ar mai lipsi: să facem şi de sentinelă! Păi, atunci...

Nu-şi sfârşi însă fraza şi ca să arate că nu doreşte să continue discuţia pe această temă, reînnodă firul celor spuse mai devreme:

— Ziceam, aşadar, că Hilena e foarte drăguţă, foarte utilă, dar între noi fie vorba... Singurul lucru pe care-l riscă dacă dă de nemţălăi e ca ăştia s-o poftească s-o ia din loc cât mai repede.

Îndatoritor ca întotdeauna, Zmenk se grăbi sa intervină:

— Totuşi, nu-i chiar o hidoşenie.

— N-o fi chiar hidoşenie, dar e genul de fata cu care, mai degrabă, lupţi în Rezistenţă decât faci copii!

Îl aşteptau pe Palka. Continuau să-l aştepte.

— O servietă... Ce fel de servietă? De şcolar? De conţopist?

— Sigur. Ca să îndesi mortul în ea!

— O să fac rost.

— Şi eu de oglindă. Nici o problemă.

— Bagă însă de seamă, să fie mare ca să poţi vedea în întregime. O plăcere pentru Jaroslav să se plimbe prin oraş cu aşa ceva. Ce zici, Jaros?

— Lăsaţi bancurile. Voiam s-o văd pe mama: Fir-ar să fie, ce face căpitanul, de ce nu vine? Mamei i-e rău şi...

— Bătrâne, asta-i o chestiune pe care ai s-o discuţi cu Palka... Când o veni!

— Băga-mi-aş... Ca s-ajung la ea ar trebui s-o fac acum, după aia vine restricţia de circulaţie şi nu mai e chip să te strecori!

— De...

— Bun, dar dacă e stabilit pentru mâine şi Palka nu apare,

atunci…

Îl aşteptau. Nu-l aşteptau decât pe el. Îl aşteptau din ce în ce mai mult şi credeau din ce în ce mai puţin în venirea lui. Neliniştea sporea. Căutau s-o izgonească.

— Băştile alea… Cumva, berete verzi[7]?

— Sigur că da! Fireşte. Plus uniforma de paradă, cu toate decoraţiile pe piept!

— Ce-aveţi de vă uitaţi la mine aşa? Sunt cumva vinovat că am o mamă?

— Dar nimeni nu se uită la tine într-un mod special, Karel. Ai să vezi, totul se va aranja. Sigur că nu-i o vină să ai mamă.

— Bicicleta… Şi asta-i o problemă. De unde dracu'…

— La nevoie, şterpelim una.

— Bravo! Şi dacă-i înregistrată şi suntem nevoiţi s-o abandonăm la locul faptei, proprietarul ei va fi pus la zid cât ai zice peşte!

— Emil!

— Prezent.

— Ce naiba faci cu grenadele alea?

— Mă exersez. Îmi fac mâna…

— Dac-ar fi zis: „Nu vin", O.K., mergea; sau: „Vin, dar mai târziu", ţinea şi asta. Dar aşa… Imposibil de ştiut dacă întârzie pentru că are treabă, sau pentru că l-au înhăţat. Căcatul dracului!

— Felicitări pentru cum gândeşti.

— Slăbeşte-mă! Acum ce-ai vrea, să-mi trag un glonte-n scăfârlie?

— Număr şi tot număr pătrăţelele[8] astea şi-mi zic ce schije minunate o să iasă. Mai c-aş amorsa una ca să văd până la cât poţi număra înainte ca dumneaei să facă bum!

— … Iar eu susţin că-i pentru mâine. Prea se potrivesc toate.

— Ba nu se potriveşte nimic cu nimic! De ce mâine? Nu văd ce l-ar fi determinat pe Palka să ia o asemenea hotărâre. Vă repet că până la ora 11 când ne-am despărţit, n-a fost vorba de nici o

[7] E vorba de beretele pe care le purtau trupele de paraşutişti. (N.T.).

[8] Spre deosebire de grenadele ofensive, confecţionate din tablă oţelită, cu suprafaţă lisă, cele defensive sunt, în general, din fontă, cu suprafaţa cadrilată (pătrate sau romburi) şi cu o mare putere de fragmentare. Între momentul eliberării percutorului (pârghia „sifonului") şi explozie se scurge, în funcţie de sistem şi model, un anumit număr de secunde. (N.T.).

zi. Dacă vreţi să-mi cunoaşteţi părerea, căpitanul vrea o repetiţie generală, un soi de avanpremieră. Pariem?

— Ăi deja un pariu la activ, Emile, vrei să-ţi pierzi şi izmenele?

— Una generală pentru dom' general! Grozav!

— Gura!

Orele 17 şi câteva minute. Aproape trei ceasuri de când aşteptau.

Chepengul care se deschide. Un curent de aer. Nişte picioare. Poate că temerile lui Karel nu erau chiar atât de absurde pe cât păruseră...!

*
* *
*
* *

Nu era decât Jan Palka. Palka. În sfârşit! Suspin de uşurare.

Palka, mai în formă ca oricând, amical, simpatic, vioi, dinamic, bine. Dispus, surescitat, exaltat, chiar bucuros:

— Pe 27, copii! Poimâine. S-ar zice că vrea cu tot dinadinsul să fie sărbătorit! 27, a opta lună de la înscăunare, o aniversare cu noroc! Ei bine, o vom sărbători! Cu focuri de artificii!

Le explică ce şi cum. Apoi:

— Bun, în concluzie, timpul ne presează, dar ne presează mai puţin decât ne-am fi putut teme. Urmă o nouă explicaţie.

„Bafta mea! Mai am o şansă s-o văd pe mama..." îşi spunea Karel, ascultând şi ultimile lămuriri.

CAPITOLUL VI

„Să fie maică-sa grav bolnavă…? Să fie asta explicaţia…?”

27 mai. Ziua Z. Ora H. fără…

Blândul Zmenk refuză să se uite la ceas. Îşi interzicea să se întrebe dacă-i vorba de o întârziere sau de altceva. Nu-şi îngăduia să constate că aşteptarea e cumplit de lungă.

Or, ea era cumplit, sinistru de lungă.

Se găsea pe marginea bulevardului, acolo unde era curba. Strânsă în palma stângă, avea oglinjoara. Vizibilitatea era perfectă până în capătul şoselei, acolo de unde urma să apară Mercedesul.

Îl vedea şi pe căpitanul Palka, cu paltonul pe braţe, aşteptând la colţul şoselei cu strada pe care era spitalul.

Permanent, privirea îi era aţintită asupra a ceea ce merita să fie supravegheat, adică mai tot ce-l înconjura pentru că fiecare fleac putea, brusc, deveni important, fiecare amănunt se putea preface în ceva esenţial.

Greu, greu de tot.

În primul rând, fireşte, bulevardul şi Palka; dar şi poziţia soarelui pentru a şti ce înclinaţie să dea oglinjoarei ca, în momentul apariţiei Mercedesului, să poată trimite reflexul care constituia semnalul. Apoi mai erau tramvaiele liniei 3, vehiculele, bicicliştii, trecătorii, rarii gură-cască, într-un cuvânt tot ce părea a fi doar obişnuita mişcare a unui cartier, dar care, la fel de bine, se putea dovedi mult mai puţin banal şi inofensiv decât semăna la prima vedere.

Zmenk era cel mai în măsură să ştie că ceva deosebit de grav dospea sub această vânzoleală aparent neutră, că o capcană, încă nevăzută, sta gata să funcţioneze, că el însuşi, aşa insignifiant cum părea… Nu, hotărât lucru, n-avea deloc aerul cuiva periculos. Şi totuşi…!

În consecinţă: cască, băiatule, ochii!

Lumina, în orice caz, nu ridica probleme; un soare strălucitor, un cer magnific, nici uri nor.

Ba nu, un nor exista: Jaroslav lipsea, Jaroslav Karel nu se întorsese. Palka îl autorizase să plece să-şi vadă mama, după ce fusese rezolvată chestiunea înlocuirii lui; gata oricând să sară în

ajutor. Zmenk se oferise să facă el pe pândarul şi căpitanul nu avusese nici un motiv să refuze, apreciind voluntariatul, cu condiţia expresă ca Jaroslav Karel să revină pe ziua de 26 şi să se prezinte, orice s-ar întâmpla, în dimineaţa de 27, cu cel târziu, două ore înaintea intrării în „dispozitivul operaţional”.

Această condiţie fusese dictată nu pentru că Palka ar fi avut, în mod special, nevoie de Karel – scos din rolul de pândar, nu mai avea nimic deosebit de făcut – dar pentru că, odată produs atentatul, oraşul ar fi fost imediat blocat, instituită starea de asediu (posibil chiar în întreaga ţară), iar riscurile de a fi harponat erau de o sută de ori mai mari în afara capitalei decât între zidurile ei şi de o mie de ori dacă se introducea starea de asediu.

La fel ca oricare altul, Karel nu trebuia să fie capturat; ştia mult prea multe. De aici şi imperativul revenirii sale.

În mod normal, un dus-întors până în satul unde locuia bătrâna era un lucru lesne de făcut, Jaroslav Karel îl săvârşise nu o dată şi căpitanul îi acordase permisiunea în perfectă cunoştinţă de cauză, după cum, tot în perfectă cunoştinţă de cauză, i-o ceruse şi Karel.

„Fiţi fără grijă, voi fi prezent!”

Ei bine, uite că nu era. Nici în curbă, nici în intersecţie, nici printre trecători, nici în rezervă, nici ca element de protecţie, nici în misiune în vreun loc anume, nici în catacombă şi nici la prietenii la care stătea. Nu fusese văzut nici ieri, nici azi dimineaţa; nici un semn, nici o urmă de-a lui din ziua în care-l aşteptaseră pe Palka şi când acesta le anunţase data la care va avea loc operaţiunea. Surprinzător? Sigur, chiar şi din partea lui Jaros ale cărui întârzieri, desigur veşnice, nu depăşeau totuşi niciodată câteva minute. Bizar? Bizar. Îngrijorător? Poate, deoarece printre explicaţiile posibile figura şi aceasta:

„Karel a dat peste un ciot.”

Ce fel de ciot? Şi, în ce moment?

Oricum alarmant, pentru că, în acest moment, era prea târziu, sorţii fuseseră aruncaţi. Rămăseseră doar câteva minute, iar peste maximum o oră capitala va fi complet blocată. Odată cu ea şi Karel.

Zmenk însă nu se lăsa cuprins de disperare. Gândul că un camarad de-al lui a rămas izolat, tăiat de grup, blocat undeva la ţară pentru cine ştie cât timp, reperat poate, sau şi mai rău, trădat, vândut, turnat, urmărit, hăituit, gândul acesta îi dădea

adevăraţi fiori de gheaţă şi din tot sufletul dorea şi căuta o altă explicaţie.

În primul rând, voia să se convingă că absenţa lui Karel nu-şi are motivul într-un accident direct ci, să zicem, în agravarea subită a sănătăţii mamei lui, lucru regretabil, fireşte, dar nu atât de imposibil... Nu odată, Jaroslav păruse neliniştit, îngrijorat, abătut. Nu odată se cufundase în tăceri prelungite, tăceri remarcate de toţi ceilalţi. Nu cumva, tocmai pentru că ştia ce se pregăteşte, ceruse această permisiune, voind să-şi vadă, pentru ultima oară, mama?

În al doilea rând, tot în ochii lui Zmenk, până una alta, nu era vorba de o „absenţă" a lui Karel, de „lipsă la apel" ci doar de o întârziere. Abia după ce oraşul va fi zăvorât, fără ca el să fi reapărut, abia atunci se va putea vorbi de o defecţiune. Dar nu se ajunsese încă până aici; cel puţin, nu în mod obiectiv, în momentul de faţă, hitleriştii n-aveau nici un motiv să se agite mai mult ca de obicei, iar deplasările unui membru al Rezistenţei nu erau cu nimic mai periculoase decât în oricare altă zi.

Jaroslav încă mai putea reveni. Încă mai avea posibilitatea, încă îi mai rămăsese niţel timp. Cu siguranţă că era pe undeva, pe drum. Chiar dacă existase un motiv foarte puternic pentru a-l face să plece, exista unul şi mai puternic pentru a-l obliga să revină: propria lui securitate, plus, desigur, aceea a mamei sale. Ştia totul. Ziua, ora. Ştia ce urma să se producă şi ce vânzoleală avea să provoace evenimentul. Nu, Jaros nu era nebun ca să...

Ăsta era Zmenk. La fel de bun pe cât era de îndatoritor. Se găsea aici, supraveghind şoseaua, în locul lui Karel. Îşi asumase o enormă răspundere în locul lui Karel. Îşi spărgea capul în locul lui Karel. Fremăta, tremura, transpira în locul lui Karel. Îi luase locul pentru o acţiune din cele mai temerare.

Care-i erau sentimentele, gândurile? Îl încerca vreun regret? Nu, nu regreta nimic. Îi era teamă? Da, dar nu pentru el. Îşi spunea că Jaroslav alesese prost momentul? Nici pomeneală. Dimpotrivă, printre multele sale preocupări din acele momente, Zmenk aproape. Se ruga ca Jaros să apuce să revină în capitală, să ajungă la ascunzătoarea lor înainte de a nu fi prea târziu. Problema asta îl frământa cel puţin tot atât de mult – poate doar într-o altă manieră – ca şi aceea a apariţiei Mercedesului gri-verzui.

Mercedesul era ceva sigur, ceva concret. Pe când Jaroslav...

„Grăbeşte-te, bătrâne, grăbeşte-te, nu mai dispui de prea mult

timp!”

Dar toate aceste gânduri şi sentimente nu-l împiedicau pe Josef Zmenk să-şi vadă scrupulos de misiune: şoseaua, Palka, zona, mişcările din jur… Cel mai tare îl chinuia lumina.

*

* *

La vreo două sute de paşi mai încolo, căpitanul Jan Palka suferea de acelaşi rău. Era orbit, năucit, ameţit. Sigur, era şi soarele, dar lui i se adăugau forfota din jur, oboseala, zgomotul, praful, neliniştea, tensiunea. Totul, concretizat prin nori de „musculiţe”, mii şi mii de punctişoare albe jucând pe dinaintea ochilor, printr-o neplăcută senzaţie de instabilitate, de nesiguranţă, de pierdere a echilibrului şi de apăsare.

Şi mai era ceva: nenumărate reflexe luminoase care, de fiecare dată, i se păreau a fi semnalul lui Josef Zmenk… dar care nu erau niciodată aşa ceva.

Un tramvai, un reflex. O fereastră, un reflex. O maşină, un reflex, o tresărire. Un ochelarist, un reflex, o bănuială. O pasăre – da, chiar şi o pasăre – un reflex. O uniformă, un reflex, o încordare. O bicicletă, un reflex. O vitrină, un reflex… şi reflectarea altor reflexe. Şina de tramvai, un reflex fără sfârşit. Până şi caldarâmul dădea reflexe.

Nici unul însă de la Josef Zmenk.

Să înnebuneşti, nu alta!

Palka lupta împotriva tuturor acestor senzaţii parazitare căznindu-se să-şi concentreze, gândurile asupra unor detalii precise, a unor întrebări şi probleme care – măcar ele – să nu reflecte nimic.

Lăsase bicicleta cam departe: neinspirat.

Basca îi încinsese ţeasta: la ce i-o fi trebuit?

Paltonul îl încurca, era greu, îl făcea să asude: nu prea faimoasă, ideea.

Sten-ul era încă în două bucăţi şi aşa va rămâne până la semnalul lui Zmenk. Cu el montat, risca să atragă atenţia; aşa, nu era decât, un inel de strâns, treabă de două secunde: imperfect, totuşi.

Mercedesul putea fi blindat: chestie de noroc.

Locul era cam prea circulat: stânjenitor dintr-un anumit punct de vedere.

Poziţia nu era chiar ideală: regretabil.

Zmenk nu era permanent vizibil: grav.

Mercedesul va parcurge în mai puţin de două minute segmentul de drum ţinut sub observaţie: scurt timpul.

Identificarea lui va răpi şi ea câteva secunde: ultrascurt.

Alte secunde pentru trimiterea semnalului fără să fie reperat: discutabil.

S-ar putea ca personajul să mai fie cu cineva în maşină, în afară de şofer: imprevizibil.

Nu trebuia ratat: obligatoriu.

Karel nu s-a întors: sigur.

Ceea ce motivase plecarea lui intempestivă, trebuia să provoace şi întoarcerea lui accelerată: logic.

Nimeni nu are decât o singură mamă: incontestabil.

Între mamă şi camarazii de arme, ce-i de ales? Opţiunea e subiectivă.

Ora 10,23: precis.

Mercedesul strălucea prin absenţă.

*

* *

Avusese dreptate.

Zmenk avusese dreptate să fie mai îngrijorat de nevenirea lui Karel decât de întârzierea apariţiei masivului Mercedes gri-verzui pe şoseaua ce venea dinspre Liben şi ducea la aeroport.

Dar mutele sale implorări nu dăduseră nici un rezultat, cum n-ar fi dat nici nişte rugăciuni adevărate.

De apărut, a apărut automobilul.

Zmenk n-a intrat în fibrilaţie nici când l-a văzut şi nici mai încolo; de fapt, n-a simţit în nici un moment că ar fi surescitat. Micul fior rece din coşul pieptului nu putea fi numit „surescitare”. De altfel, nu fusese postat acolo ca să trăiască emoţii, ci să-l anunţe pe ţintaş de apariţia obiectivului. Era o chestiune de voinţă, sânge-rece, precizie şi tehnică din care trebuia exclusă orice formă de agitaţie. Mai ales în momentul crucial.

Zmenk dispunea de vreo opt sute de metri de perspectivă. Şoseaua era aproape ideal de dreaptă, mărginită de grădini şi vile. La acea oră, traficul rutier era prea puţin dens, făcându-se cu precădere în sensul oraş-suburbii, automobilele fiind rare. Mai mult atelaje hipo, camioane, motociclete şi biciclete. Plus tramvaiul. Deci, greu de confundat şi imposibil de ratat.

Mercedesul nu era un vehicul oarecare.

Succesivele observaţii o demonstraseră: de la distanţă, era lesne identificabil prin dimensiunile sale şi prin formă, dar mai

ales printr-o bizară particularitate a caroseriei: aceasta nu reflecta lumina. Sub soarele cel mai învăpăiat, uriaşa limuzină rămânea ternă, mată, la fel de lucioasă ca o haldă de zgură. Razele soarelui nu se frângeau de ea; nu, pur şi simplu, refuzau s-o poleiască. Şi aveau perfectă dreptate! Ceea ce transporta această maşină n-avea nimic din nobleţea unei coroane. Personajul din ea nu merita căldura astrului, ci îngheţul cavoului!

De vină era vopseaua care acoperea caroseria.

După această absenţă de luciu, pe care o constatase şi în ajun – prima şi ultima lui repetiţie – şi de care îi vorbise şi Palka, Josef Zmenk a recunoscut pe loc vehiculul care se ivise la capătul bulevardului. Mercedesul.

N-a reacţionat însă imediat. Prea îl aşteptase! L-a lăsat să se mai apropie, să fie sigur că el e, să-l recunoască în mod categoric. Şi abia atunci, din mica oglinjoară a ţâşnit semnalul.

CAPITOLUL VII

Fără escortă. Fără sirenă. Singur, silenţios şi puternic. Cu caroseria lui compactă, solidă, angulară, poate blindată, de care acum însă ricoşau doar razele soarelui. Cu geamurile sale despre care se ştia că sunt geamuri obişnuite, dar care puteau fi şi antiglonţ. Cu aerul său de vehicul de război, chiar şi în pofida aparenţelor. Cu armamentul, nevăzut din afară, pe care cu siguranţă îl ascundea. Cu motorul capabil de acceleraţii redutabile, cu roţile care, în orice moment, puteau urla, scrâşni, şuiera, prinde din urmă şi strivi sub ele pe oricine ar fi vrut. Şi cu cele două persoane, ocupând locurile din faţă, dintre care una, fireşte, ţinea volanul.

Respectând regulile circulaţiei urbane, accelerând uşor odată ieşit din curbă, cu motorul, torcând în surdină, aşa cum se cuvine unui motor de mare clasă, în majestatea lui de automobil de înalt demnitar şi – cel puţin aşa s-ar fi putut crede – în indiferenţa generală, Mercedesul se înscrise pe bulevard, se lansă pe linia dreaptă…

Nu, nu în indiferenţa generală; cineva se lansase la rându-i. Era Palka. Automobilul gri-verzui era la numai douăzeci şi cinci de metri.

Recepţionase semnalul trimis de Zmenk. O fulgerare bruscă, rapidă, albă, o descărcare care-l electrizase. Inelul de cuplare – ţeava – blocul închizătorului – bine uns, două ture şi jumătate; încărcătorul, în lăcaşul lui; tija de armare, trasă.

Sări pe caldarâm. Lepădase paltonul. Strângea pistolul-mitralieră între cotul drept şi coaste cu atâta forţă încât îl simţea intrându-i în coşul pieptului; patul pentru că ţeava era îndreptată în direcţia cea bună. Acum, era chiar în mijlocul bulevardului. Nu percepea nimic. Nici stupefacţia celor din jur. Nici tăcerea care se lăsase, nici vacarmul stârnit, nici riscul, nici propria-i temeritate, nu percepea nici sunete, nici mirosuri, nici ambianţa, nici măcar lumina. Total impenetrabil la toate impulsurile exterioare. Singurul impuls de care asculta era cel lăuntric, o forţă teribilă ce-i impregnase întreaga fiinţă.

Rămăsese intact doar văzul. Deliberat, delimitat, exclusiv, aţintit la fel ca şi ţeava *Sten*-ului în aceeaşi direcţie, cu acelaşi

ţel. Palka devenise armă, devenise proiectil. Cătare, crestătura înălţătorului, linie de ochire, trăgaci.

Făcu încă un salt.

Maşina. Era enormă, se dilatase parcă. Parbrizul, în el trebuia să tragă. Şoferul. Alături, el. Prezent, în uniformă de paradă. Dumnezeule, era acolo! Şi era el! Ca de obicei, în faţă, lângă şofer. Imposibil de confundat! Imposibilă orice eroare!

Mercedesul era gigantic, creştea cu fiece fracţiune de secundă, sta gata să se năpustească. Căpitanul Palka se propti zdravăn pe picioare şi apăsă pe trăgaci.

Rafala nu pornise. *Sten-gun* refuza să participe.

Palka ţâşni din loc. Porni în goană spre strada care ducea la spital. Basca îi sărise de pe cap, *Sten*-ul zăcea pe pavaj. Din fugă, smulse pistolul din buzunar.

*

* *

— *Ein Terrorist!* răcni şoferul.

Se numea Klein[9]. Numele însă nu corespundea deloc fizicului: era excesiv de înalt, cu un gât de condor şi picioare de dromader. Dar Klein ăsta, pesemne, nu prea stătea bine cu vederea pentru că nu-l observase pe „Terorist” în poziţie de tragere decât atunci când nu l-ar mai fi putut evita, când n-ar mai fi avut timp decât să moară dacă rafala pornea.

Era limpede că numitul Klein nu-şi imaginase o clipă că în faţa Mercedesului oficial s-ar putea ivi un obstacol şi încă un obstacol de natura asta. Un terorist!

Celălalt, înaltul personaj instalat alături cu Crucea de Fier la gât şi restul de tinichele pe piept, era, cu siguranţă, mult prea preocupat de elogiile pe care, peste numai câteva ore, avea să i le adreseze amicului său Adolf, pentru că i-a trebuit un anume timp ca să sesizeze extravagantul comportament al lui Klein.

Acesta strivi pedala de frână, imobiliza maşina, scoase din toc *Parabellumul*[10].

— *Ein Terrorist!*

Cu alte cuvinte, unul singur. Deschise portiera, sări pe asfalt şi se năpusti pe urmele lui.

*

[9] În germană: mic. (N.T.).

[10] Denumire dată pistolului *Luger 08,* calibrul 9 mm., pistol de fabricaţie germană, reputat pentru robusteţe şi extraordinara precizie a tirului. (N.T.).

* *

„E rândul meu!”

Emil Bartos văzuse, totul. Pentru asta se şi afla acolo: ca să observe gesturile şi actele căpitanului, ca să aprecieze, ca să reacţioneze, ca să corect teze tirul dacă se impunea.

Ei bine, se impunea, nu încăpea nici o îndoială. Mercedesul stopase, dar atâta tot. Nici o zgârietură, nici o perforaţie. Eşec total. Şi ce eşec! Incident de tragere. O chestie care, în condiţii normale, se întâmplă odată la mie. O chestie care; în aceste condiţii, verificate şi răsverificate, n-ar fi trebuit să se producă niciodată. Şi totuşi, se produsese. Şi încă în ce mod. Să faci infarct, nu alta!

Din fericire, Palka nu-şi pierduse capul. Sigur, a fost surprins o fracţiune de secundă, dar prevăzuse chiar el eventualitatea că s-ar putea să apară nevoia de a fi dublat. În consecinţă, a făcut singurul lucru înţelept pe care-l putea face în situaţia dată: a rupt-o la fugă.

Scăpat de palton, de bască, de porcăria de *Sten,* cu pistolul în pumn, a dispărut rapid pe strada spitalului. Dobitocul de şofer, fără să mai stea pe gânduri, a pornit în urmărirea lui, dar cu câteva minute întârziere şi neavând condiţia fizică a urmăritului.

Nu era însă important ce se petrecea aici, ci acolo unde era oprit masivul Mercedes, cu portiera deschisă şi cu maimuţoiul cel mare înţepenit încă pe scaun. Act de curaj sau numai tâmpenie? Tâmpenie era oricum.

Trecătorii o şterseseră: cei care au priceput despre ce-i vorba.

Alţii stăteau pe loc: cei care trăgeau nădejde să vadă şi urmarea.

În sfârşit, mai erau şi alţii care-şi vedeau de drum: cei care nu văzuseră nimic. Ei bine, aveau să vadă! Se scurseră câteva secunde.

Bartos extrase o grenadă din servieta în care le ţinea, scoase calm cuiul de siguranţă, slobozi pârghia sifonului, numără, la fel de calm, până la cinci după care o lansă în direcţia maşinii, vizând portiera deschisă şi personajul care continua să rămână nemişcat.

*

* *

„Ratat!”

Palka galopa ca un apucat pe strada pe care era spitalul. Până la clădirea acestuia mai rămăseseră vreo două sute cincizeci de

metri, dar cu puţin înainte urma să cotească scurt şi să intre pe o altă stradă. Încă două manevre asemănătoare şi va da de bicicletă. Va fi, aproape sigur, salvat. Slabă consolare. Esenţial, nu era să se salveze. De altfel, nici nu se gândise la aşa ceva. Dacă fugise, o făcuse din obligaţie, din necesitate, supunându-se unui plan minuţios elaborat, care şi aşa fusese serios dat peste cap. Mai rămăsese o şansă, una singură, trebuia păstrată cu orice preţ! Ratat! Ratat! Porcăria de *Sten!* De ce se blocase? În fond, nu mai avea importantă. Ratat şi basta! Mai exact, ratat cincizeci la sută: rămăsese Bartos.

Era singurul lucru la care se gândea Palka, pândind explozia. Încetinise galopul, ascunsese pistolul şi-şi propunea ca, odată ajuns în strada lăturalnică, s-o ia la pas. Şi pentru a auzi mai clar explozia, dar şi pentru că nu socotea c-ar mai fi cazul să tragă asupra sa atenţia. Până la urmă, din punctul de vedere al integrităţii fizice, totul decursese perfect; din păcate, pentru toată lumea!

Nu, nu şi pentru Emil care în acel moment... Care să fie reacţiile celor din Mercedes şi ale inevitabililor gură-cască? Ce porcărie!

Ratat, poate chiar sută la sută.

Porcăria a venit din spate, sub forma unui glonte de mare calibru care a vâjâit pe lângă el, alarmant de aproape, aidoma unui bondar furios. Detunătura coincisese, poate, cu explozia grenadei, dar în prezent nu mai era vorba de aşa ceva. Un al doilea proiectil pulveriza un geam din vecinătate. Bun, vasăzică cele gândite mai înainte se cereau revizuite nu se isprăvise încă nimic, de abia începea. Palka acceleră, gonind pe lângă ziduri. Dădu să scoată pistolul, dar renunţă provizoriu. N-avea nici un rost să angajeze o luptă de stradă; să tenteze, să dispară, asta trebuia să facă. O a treia detunătură şi ţiuitul glontelui ricoşând de bordura trotuarului. Ţipătul unei femei apărute în pragul unei dugheni.

Pe cine-l avea în spate? Pe şofer? Pe celălalt? Pe amândoi? O patrulă deja alertată? Poliţişti? Jandarmi? *Feldjandarmen? Soldaten? Gestapo? Sicherheitsdienst?* Un nou foc de armă. Tot pe alături. Clar, un singur trăgător. Şoferul... Mai mult ca sigur, şoferul; celălalt era prea mare grangur ca să se lanseze în asemenea urmăriri. Să continuie până la capătul străzii? Periculos. Să traverseze aşa cum prevăzuse iniţial? Şi mai periculos. Strada se golise. Trecătorii şi aşa nu prea numeroşi, se

refugiaseră pe sub intrările clădirilor. Tâmpiţii! În felul ăsta degajaseră terenul, izolaseră ţinta. Un alt glonte. Exact între picioare. Prin stofa pantalonilor, Palka simţi. Împroşcătura fragmentelor de ciment smulse de proiectil. Capete curioase pe la ferestre. Paşi care se apropiau.

— *Halt! Halt!*[11]

Palka nu mai ştia ce să facă. Era la capătul puterilor. Dacă o ţinea tot aşa, avea să sfârşească prin a încasa un glonte sau a se propti într-o patrulă ori un baraj. Scoase pistolul, întrebându-se câte încărcătoare o fi având urmăritorul său, care sprinta şi trăgea din ce în ce mai bine. În depărtare, urletul unei sirene. Ceva mai aproape, bocănit de cizme. Căpitanul aruncă o privire peste umăr; Era şoferul, la, vreo sută de paşi mai în urmă. Îl recunoscu după uniformă. Un găligan cu nişte picioare interminabile. Ţinea în mână un pistol de dimensiuni impresionante – „kolossal” – şi alerga ca un campion. De, tipic produs al „rasei superioare”. Palka expedie un glonte în direcţia „rasei superioare”, care avu reflexul cel mai inferior: se trânti la pământ, în dosul unei intrări. De la una din ferestrele catului de sus, cineva – pesemne un înger – aruncă în el un ghiveci de flori care explodă pe trotuar ca o bombă. Nu mai conta cine, oricum nemţii aveau să percheziţioneze tot cartierul.

Brusc, apăru o camionetă. Livrări la domiciliu, în aceeaşi clipă, Palka ştiu ce are de făcut; mai mult de formă, trimise încă două gloanţe în direcţia neamţului – care ripostă imediat – apoi, când vehiculul salvator ajunse în dreptul lui, profită de acest ecran mobil, traversă drumul, răsturnă din fugă un copil, sări peste el, goni ca un apucat de-a dreptul, oblu, ajunse la colţul străduţei lăturalnice, se năpusti pe ea.

Uf! Îl trecuseră toate căldurile. De abia mai sufla. Mai că-i venea să se întindă pe jos. Se isprăvise? Ba nu se isprăvise deloc! Neamţul – că de aia era neamţ! – voia cu tot dinadinsul să termine ceea ce începuse. Fiară, nu alta! Deci, numai câteva secunde de pauză…

„L-a lăsat de izbelişte pe barosan! îi trecu prin minte lui Palka. Bravo! Tot ne-am ales cu ceva. Excelent pentru Bartos!”

Secundele de răgaz trecură şi şoferul cel îndărătnic reapăru, trăgând ca la poligon. Situaţia devenea critică, aşa nu se mai putea. Palka făcea tot ce-i sta în putere, dar degeaba, nu izbutea să se desprindă, să obţină avansul de care avea nevoie. Era un

[11] Stai! Stai! (N.T.).

joc în care adversarul câştiga, putând, în plus, primi oricând un ajutor din afară.

Palka era cu atât mai dezavantajat, cu cât n-avea libertatea de a fugi oriunde. Îl frâna o precauţie pe care tot el o luase şi această precauţie se chema „bicicleta”. Ei da, bicicleta! Acum, se afla foarte aproape de ea; în primul rând, n-o putea abandona, în al doilea, îi era strict necesară.

Locul unde o dosise fusese bine ales: la nici zece paşi de colţul străzii, în holul unui imobil, sub scară. Nu i-ar trebui decât un minut, două ca s-o încalece şi să-şi ia zborul… da, dar şi cu riscul de a încasa în orice moment un glonte în spinare!

Căpitanul n-a mai stat să şovăie. Se săturase. Destul cât îşi arătase mutra prin cartier! Se ambuscă după colţ şi; calm, goli încărcătorul în direcţia neamţului, ştiind că nu-l va atinge, dar ştiind şi că-l va obliga să-şi caute un adăpost. Într-adevăr, şoferul dispăru sub o intrare.

„Acolo să rămâi!” scrâşni Palka, înlocuind încărcătorul golit cu unul plin. Expedie încă un proiectil, expedie şi ultimile sale temeri, se răsuci pe călcâie, zbură literalmente până la imobilul ştiut, năvăli în hol, ateriza în dosul scării unde domnea un ispititor semiîntuneric. Bicicleta rămăsese acolo unde o lăsase şi ar fi rămas şi el, tentaţie ce a fost însă imediat izgonită.

Palka se azvârli în şa, decis să-şi facă o apariţie mai puţin obişnuită. Îl îmboldea o idee, mai exact mai multe idei. Jigodia aia de şofer prea scosese untul din el! Aşteaptă tu numai niţel, *mein Lieber!*[12]

Din imobil ieşi, aşadar, un banal ciclist care coti la dreapta, tocmai în momentul în care şoferul, iţindu-se de după colţ şi nevăzând pe nimeni, se întreba unde dispăruse blestematul acela de „Terorist” şi dacă nu cumva îi întindea o cursă.

Tardiv, cursa intrase în funcţiune, ea se apropia în apăsări de pedală. În ultima secundă, un al şaselea simţ îl preveni pe şofer. Căscă gura, holbă ochii la biciclistul de care-l despărţeau doar patru-cinci metri, pricepu – mai ales din pricina pistolului aţintit spre el pe deasupra ghidonului – apăsă pe trăgaci.

Glontele lui străpunse cauciucul din faţă care se dezumflă instantaneu.

Cel al lui Palka, slobozit simultan, străpunse coapsa neamţului. Omul se prăbuşi.

Căpitanul apăsă pe pedale. Roata rămasă pe jantă,

[12] În germană: Iubitul meu. (N.T.).

zdrăngănea îngrozitor pe pavaj.

CAPITOLUL VIII

Grenada lansată de Bartos produsese efecte multiple. Izbindu-se de volan, explodase, pe când cădea, între acesta şi tabloul de bord. Nu lovise, direct, ţinta, dar o grenadă defensivă, cadrilată, nu-i un singur glonte, ea se preface într-o mulţime de gloanţe, împroşcate în toate direcţiile. Precizia contează mai puţin, absenţa ei nu compromite rezultatul scontat.

E însă, aproape sigur că, dacă Bartos n-ar fi reţinut grenada timp de cinci secunde înainte de a o arunca, ea n-ar mai fi explodat chiar în clipa în care a atins vehiculul, poate mai târziu, poate chiar sub el şi, în acest caz, efectele ar fi fost altele. Mai neînsemnate, dacă nu cumva nule.

Bartos avusese însă acest curaj. Şi nu ca să epateze galeria. Era, deci, normal să fie răsplătit.

În consecinţă, grenada explodase chiar în interiorul vehiculul şi, prin modificarea traiectoriei, într-un punct foarte prielnic dispersării schijelor, care s-au împrăştiat în toate sensurile. Au străpuns portiera rămasă deschisă. Au pulverizat geamurile. Au smuls, ajutate şi de suflu, cealaltă portieră, cea din dreapta. Au secţionat volanul, au ciuruit tavanul, au sfârtecat scaunele şi au făcut ţăndări luneta.

Şuierând, au traversat bulevardul spărgând toate geamurile unui tramvai care tocmai sosea, măturând locurile unde se aflaseră Jan Palka şi Emil Bartos (care, evident, nu mai erau acolo) şi izgonind de pe trotuare, de astă dată terorizaţi de-a binelea, pe ultimii martori direcţi ai atentatului.

Perimetrul s-a golit instantaneu, ca şi cum teribilele fragmente de fontă oţelită ar fi avut puterea să spulbere, cu ucigaşa lor şuierătură, amprentele şi amintirea dramei.

Şi totuşi, ea avusese loc. Dovada: Mercedesul imobilizat, scrijelit, găurit, sfârtecat din care se scurgea ulei, apă şi…

Şi sânge.

Sânge, pentru că, înăuntru, fusese o fiinţă Ah, fiinţa!

Schijele n-o cruţaseră. Atins la picioare, spinare, braţe. Luciditatea însă nu şi-o pierduse. Şi-a scos pistolul. Împins de deflagraţie, dar şi de o forţă interioară – a cărei sursă şi intensitate erau ştiute numai de el, s-a lăsat. Să lunece afară prin

portiera smulsă. Încet, sprijinindu-se de caroserie, s-a săltat în picioare. A dat să ridice braţul care ţinea pistolul, dar a renunţat. La fel de încet, s-a rezemat de maşină, rotindu-şi privirea... „Ein Terrorist!” Alarma venise prea târziu. Ochii nu văzuseră nimic.

Părul tuns scurt; frunte înaltă; tâmplele rase; urechi mari, depărtate; sprâncene negre, îmbinate; pometii proeminenţi; ochi înfundaţi în orbite, duri, iscoditori; nas lung şi subţire; buze tăioase; bărbia ascuţită. Triunghiular, ca imagine generală. Suferea, dar pentru acest bărbat a arăta că suferă, mai mult, însăşi ideea unei suferinţe, era şi mai insuportabilă decât durerea fizică propriu-zisă.

S-a clătinat, dar n-a căzut, ţinând mai departe în mână arma lui inutilă.

Din tramvai, odată cu alţi călători, săriseră şi trei soldaţi germani, care s-au pus imediat pe zbierat, pe gesticulat, pe făcut ca toţi dracii. Primul vehicul în trecere, o camionetă care transporta cutii cu cremă de ghete şi de lustruit parchetul a fost imediat rechiziţionată. Rănitul a fost întins peste ele şi în acest hârb infam, demnitarul cel mai sus-pus al capitalei şi al „Protektorat”-ului a fost transportat la primul spital apropiat, adică la spitalul Bulovka.

Între timp, lucrurile se schimbaseră. Locul colcăia de lume. Numai bărbaţi şi numai bărbaţi de înaltă calificare, în fiecare clipă soseau alţii şi cu fiecare nou lot calificarea sporea. Întâi, soldaţi obişnuiţi, apoi plutoanele specializate în lupta antiteroristă, apoi jandarmeria de campanie şi poliţiştii; pe urmă *Gestapo* şi, în sfârşit, *Siclierheistdienst.* Era de reţinut prezenţa, extrem de activă, a lui Otto Geschke, şeful *Gestapo* şi a lui Karl Hermann Frank, mai marele peste S.S. şi întreaga poliţie.

Probele erau adunate, una după alta: un pistolul-mitralieră marca *Sten,* un palton, o bască, o servietă de piele conţinând două grenade.

Fără a-l mai pune la socoteală pe şoferul Klein, găsit rănit pe o stradă învecinată.

*

* *

Palka era presat. Cumplit de presat. Presat să plece. Presat să continuie. Presat să-şi schimbe aspectul. Presat să-i debaraseze de compromiţătoarea lui prezenţă pe devotaţii Horvat. Presat să regăsească neagra şi glaciala siguranţă a criptei. Presat să-i revadă pe ceilalţi. Presat să ştie. Presat să afle.

Nu exista un „acasă”. Niciodată. Mereu, aceeaşi constrângere: rapiditate, eficacitate, nici o încurcătură de nici un fel. Casa Horvaţilor nu era decât o ascunzătoare-releu.

Căpitanul îşi schimba hainele şi nu păru deloc stânjenit că tocmai îşi băga în pantaloni poalele cămăşii.

— Bicicleta, spuse.

Nu i se ceruse nici o explicaţie.

Mai mult, putea fi sigur că Horvaţii nu auziseră nimic, nu văzuseră nimic, nu ştiuseră nimic.

Familia Horvat era alcătuită din Horvat-tatăl, Horvat-mama şi Horvat-fiica, Jinka, o fetişcană de şaisprezece ani. Jinka purta cozi, era graţioasă şi poseda un năsuc cârn şi încântător.

— N-am avut încotro şi a trebuit s-o las cam departe de aici, continuă Palka, s-o las cam aiurea. Roata din faţă e pe jantă, atenţie, cauciucul a fost găurit de un glonte!

— N-are importanţă, răspunse Horvat-tatăl, o să avem grijă.

— Nu mai puteam s-o folosesc, explică Palka, scuzându-se într-un fel, zdrăngănea cumplit, aş fi atras atenţia:

— Unde-i? O trimit numaidecât pe Jinka s-o ia.

*

* *

Bicicleta era rezemată de peretele unei case, lângă uşa de intrare, pe o străduţă liniştită, exact cum o lăsase Palka... dar supravegheată de un individ..

Cum arăta pe din afară acest individ? Era scund, destul de în vârstă, dolofan (lucru mai rar întâlnit în acele vremuri), chel, iar ochii săi, mici şi sfredelitori, denotau o perpetuă curiozitate, ceea ce, ţinând iarăşi seama de vremuri, nu era un semn tocmai bun. La fel ca şi interminabilele lui staţionări în faţa uşii ca să vadă mereu ce se petrece altundeva decât în propria-i ogradă.

Îi chema Obcik şi era patronul unei modeste cârciumioare, chiar pe strada pe care-şi lăsase Palka bicicleta. Majoritatea clientelei, mai cu seamă în cursul după-amiezilor, îl formau militarii germani.

Pe dinăuntru – dar cine poate cunoaşte toate cotloanele şi ascunzişurile unui suflet omenesc? – pe dinăuntru, deci, acest Obcik era, să zicem, îndoielnic. Nici prea-prea, nici foarte-foarte. Nici absolut pentru, nici absolut contra. Nici entuziasmat, nici revoltat.

De pildă:

— De băut, le place tuturor să bea, nu-i aşa? Ocupantul,

ocupantul... D-aia-i ocupant, ca să ne ocupe! Nu mă, angajez la nimic dacă le vând nişte băutură... Am dreptate?

Eroare, tăticule! Nu vinzi oricui, vinzi duşmanului.

Într-un cuvânt, sub aparenţele cumsecădeniei, Obcik ascundea – şi nu foarte bine – un suflet de slugă. Utilizând terminologia folosită în sânul organizaţiilor Rezistenţei, birtaşul Obcik nu era nici „fierbinte”, nici „cald” şi nici măcar „călâu”. Mai degrabă „rece”, ca mai toate băuturile pe care le ţinea.

Deviza lui secretă era: „Poate oricând prinde bine”.

Eventual, poate a prinde bine faptul că-l văzuse pe bărbatul acela tânăr, necunoscut, venind pe o bicicletă pe jantă, rezemând-o de zid şi continuându-şi drumul pe jos.

„N-a intrat nicăieri, a dispărut pur şi simplu!”

Putea prinde bine poate şi faptul că văzuse cu ochii lui că pana de cauciuc nu fusese provocată de un cui oarecare.

„Ce gaură, măiculiţă, ce gaură! Ciudat!”

Mai putea prinde bine şi faptul că tânărul nu reapăruse şi nici nu părea c-ar reapare.

„Pe ăsta, nu-l mai văd eu pe aici! Ori nu vine deloc, ori vine altcineva. Suspect!”

Şi ar mai putea sluji şi faptul că-şi vedea confirmate supoziţiile prin persoana unei adorabile fete care se apropie de bicicletă, o ia de ghidon şi se îndepărtează imediat, lăsând în urmă o delicioasă amintire pe care el, Obcik, ar fi fost încântat s-o păstreze ceva mai mult.

Grozavă bucăţică!

*

* *

Către mijlocul zilei, populaţia capitalei şi apoi a întregii ţări, a aflat ce se petrecuse în acea dimineaţă, la orele 10,25 în cartierul Liben.

Un monstruos atentat. O crimă. Un act premeditat, sălbatec şi odios. Un act incalificabil pe care nici o justiţie nu-l va putea repara vreodată, ci numai răzbunarea ca singura formă de dreptate acceptabilă. Şi, ca nimeni să nu ignore mârşava faptă, toate mijloacele de informare au fost puse în funcţiune.

Mai întâi, radioul care a repetat ştirea din oră-n oră. Apoi, difuzoarele instalate pe străzi, care au întrecut postul naţional, difuzând avertismente din jumătate în jumătate de ceas. În fine, ca o încoronare, au apărut afişele, noi şi diverse, oferind detalii, dar, mai ales, putând fi citite la orice ora (jumătate sau sfert),

zile şi săptămâni de-a rândul şi, la nevoie, chiar luni.

Ca atare, în cele şase ore (cel mult) scurse de la operaţiunea comandoului Palka-Bartos-Zmenk, fiecare locuitor al Cehoslovaciei (pardon, al Boemiei şi Moraviei!) aflase ce era de aflat în legătură cu evenimentul zilei, eveniment care, probabil, va fi şi cel al anului.

*

* *

A aflat, deci, că starea excepţională a fost extinsă pe întregul teritoriu al *Protektoratului.* Că restricţiile de circulaţie devin şi mai restrictive. A aflat că toate ieşirile şi intrările capitalei sunt permanent controlate şi că verificările, pe străzi şi la domiciliu, se vor înmulţi, atât ziua cât şi noaptea. A aflat că au fost instalate, peste tot, baraje şi că sunt în alertă maximă *Wehrmacht, Gestapo, S.S., Feldgendarmerie, Sicherheitsdienst.* A aflat că serviciile însărcinate cu ancheta dispun, de pe acum, de numeroase dovezi şi că arestarea criminalilor e mai mult decât iminentă. Dar a aflat şi că, în pofida promisiunii unui succes fulgurant, „Guvernul ceh al Protektoratului" face apel la „conştiinţa lui, fidelă Fuhrer-ului Adolf Hitler" de a-i ajuta pe anchetatori în misiunea lor, oferindu-se şi o primă de zece milioane de coroane celui care va furniza un indiciu care să ducă la descoperirea asasinilor. Un palton, o bască, o servietă, două grenade, un pistol-mitralieră de fabricaţie engleză, o bicicletă, toate acestea vor fi expuse în vitrina unui mare magazin din piaţa Venceslas pentru că…

Amărâtul de ceh a aflat astfel, că, de aici încolo, va trebui să-şi ţină coada şi mai tare între picioare.

În schimb, despre atentatul propriu-zis, n-a aflat mare lucru.

Şi nici despre starea victimei. Imposibil de înţeles dacă omul era mort sau nu, dacă apucase să fie sau ba, dacă era motiv de disperare ori, dimpotrivă, de speranţă.

Numele însă era ştiut:

Reinhard Heydrich!

În persoană.

Plus funcţiile:

Şef al *Reichssicherheitshaupiamnt, Reichsproiektor în Bohmen und Mahren, Obergruppenjuhrer* S.S., şef al poliţiei, reprezentantul Fuhrerului la Praga, colaboratorul devotat al Fuhrerului, prietenul fidel al Fuhrerului.

Frumos palmares.

Asta explica agitaţia. Explica şi ce nu fusese spus. Explica totul.

CAPITOLUL IX

Noapte.

Cer de smoală. Străzi întunecate. Pavaje tari. Ziduri reci, cenuşii. Uşi ferecate. Ferestre închise. Lucarne astupate. Crăpături chinuite.

Zăvoare, lanţuri, chei, lacăte, drugi.

Nimic care să nu fie zăvorât, tencuit, retras, ascuns, tăinuit, protejat, camuflat, mascat.

Nici un gest, nici o mişcare, nici un sunet. Nici o lumină, nici o scânteiere, nici o pâlpâire, nici o rază, nici un reflex, nici o lucoare.

Nici măcar o pisică.

Frig, uscăciune, duritate, grosime, masivitate. Mister, nesiguranţă, tulburare, nelinişte şi spaimă.

O noapte fără sfârşit.

Zgomote. Bocănit de tălpi ţintuite. Clănţănit de închizătoare. Izbituri de cizmă. Izbituri cu patul puştii. Răcnete. Nerăbdare. Tropăieli.

Jeturile de lumină ale lanternelor. Bătăi de pumn în uşi.

Uniforme, căşti, arme, cizme, siluete, mutre crâncene.

Deschideţi! Deschideţi! Control! Poliţia! Percheziţie!

Da... sigur... da... imediat...

Ascultau radio! Porcii ăştia ascultau Londra! *Ach! Ach!*

Îmbrânciturі. Năvală. Priviri fioroase. Prezentaţi actele!

Nici un cuvânt! Toată lumea, în colţ! La prima mişcare...

Radioul e făcut praf. Sertarele, golite. Mobila; răsturnată. Saltelele, spintecate. Cuferele, deşertate. Cercetate până şi rezervoarele W.C.-urilor!

Groază, ruşine, umilinţă, neputinţă.

Până la noaptea următoare... sau până la o oarecare oră a aceleiaşi nopţi.

Oraşul nu mai respira. Oraşul icnea.

*

* *

Aici era şi mai întuneric decât în altă parte. Solul era şi mai dur. Pereţii, mai reci. Nu exista uşă, nu existau ferestre. O dală de piatră cimentată şi o trapă care trebuia ştiută. Prin lucarnă nu

picurau „stropi de apă murdară într-un ocean de negreală”, ci se strecura numai un vag curent de aer şi, din când în când, bocănitul patrulelor care brăzdau noaptea.

Nu existau nici zăvoare, nici lanţuri, nici chei; nici lacăte, nici drugi. Nimic care să poată fi forţat, spart, smuls.

Nimic în afară de necunoscut, de nevăzut, de nebănuit, de negăsit.

Nici o scânteiere, nici o rază, nici un firicel de lumină. Doar un sunet slab, regulat, ca de metronom; era apa care se prelingea pe zid şi cădea pe pardosea.

Umezeală, frig, mucegai, pereţi care se coşcoveau.

Nici măcar o pisică. Doar şase oameni, sleiţi de oboseală fizică şi consum nervos; patru dintre ei dormeau, întinşi pe jos, înfăşuraţi în foi de cort şi pături zdrenţăroase, doi vegheau, la fel de înfofoliţi, dar stând aşezaţi.

Nesfârşită noapte.

Aşteptare, nesiguranţă, singurătate, neştiinţă, speranţe şi temeri.

În hruba lor nu existau nici aparate de radio, nici sertare, nici mobile, nici saltele, nici cufere, nici W.C.-uri.

Nu exista însă nici frica, nici ruşinea, nici umilinţa. Existau voinţa şi armele. Lângă cei care vegheau, două puşti mitralieră *Bren MK-III*, calibru 7,70 mm, încărcător de 30 de gloanţe, cadenţă de tragere 480 lovituri pe minut.

De folosit în noaptea asta, în cea următoare, în toate câte vor veni, de folosit la crăpatul de ziuă, la amiază, la lăsarea serii... De folosit în oricând va fi nevoie.

*

* *

— Cum arătă?

„Frumuşică” fu cât pe ce să răspundă Obcik. Se gândea la fătucă. Or, nu de fătucă fusese întrebat.

„Uşurel. Poate oricând prinde bine”.

Prinsese chiar mai repede decât bănuise. Patru maşini pline. Tipi hotărâţi, rapizi, care ştiau ce vor şi care-şi puteau îngădui aşa ceva. Voiau informaţii.

Discutând, îşi puteau permite şi un rachiu, inferiorii îl sorbeau stând mai la o parte şi aşteptând; superiorii, îşi goleau păhărelele punând întrebări. Toate câte doreau. La fel şi cu paharele. Nu pe d-a moaca. Plăteau. Plăteau chiar bine. Oamenii care ştiu să trăiască.

Gestapo? Altceva? Ce importanţă!

Tipi care-şi cunoşteau meseria. Indiscutabil. În mai puţin de 24 de ore! Dis de dimineaţă. Şi nu pe dibuitelea! Veniseră la sigur.

Pentru Obcik nu mai încăpea îndoială: tânărul cu bicicleta era amestecat în rahatul ăla de atentat care băgase în budă o lume întreagă şi, mai ales, pe cetăţenii cinstiţi cum ar fi, de pildă, el! Ce viaţă, dom'le! Bun, de acord, erau daţi în mă-sa! Perfect... Dar dacă ar fi avut adevăratul curaj, eroismul ăla-frumos şi grandios, s-ar fi prezentat singuri şi ar fi zis:

— Uite, nu mai căutaţi de pomană, noi am făcut-o şi suntem încântaţi de isprava noastră! L-am curăţat pe ticălosul ăla, în rest ne e egal, lăsaţi-i pe oamenii de treabă-n pace, cu noi faceţi ce vreţi!

Da' ţi-ai găsit! S-au ascuns ca nişte şobolani şi de încasat o încasează tot nevinovaţii!

— Ca o bicicletă, răspunse, prudent, Obcik.

Ciudat că-l întrebau tocmai de bicicletă, nu? În primul rând, de bicicletă. Nu, de fapt, nu era ciudat. Poliţiştii ăştia nu ajunseseră până la el dintr-o întâmplare. Era clar că urmăreau o pistă. Mergeau din indiciu în indiciu. Progresau datorită mărturiilor culese. Nimic genial, la urma urmei: metodă şi perseverenţă. Picaseră aici pentru că, ceva mâi devreme, cineva le-a furnizat acestor domni nişte informaţii care i-au făcut să presupună că individul căutat ar fi putut trece pe acolo. Iar înaintea acelui „cineva" fusese un altul şi încă un altul... Şi aşa, de la început. Şi aşa până când...

De ce mai întâi bicicleta şi nu tipul? He-he! Pentru că nu el fusese cel remarcat ci scula pe care o folosea. Biciclişti sunt puzderie: Dar unul care să meargă pe jantă, zdrăngănind să scoale morţii din somn, care să pedaleze de parcă l-ar fi avut pe dracu' după el, căruia să nu-i pese că face ferfeniţă cauciucul... aşa ceva nu prea întâlneşti!

Domnii aceştia se luaseră după hărmălaie; odată stabilită cauza, vor trece şi la cel care o stârnise.

— Dar individul?

Aha, îi venise şi lui rândul!

Zece milioane de coroane. Plăcut lucru să culegi zece milioane de coroane, dar e mai puţin plăcut să le culegi cu un glonte în scăfârlie.

Obcik avusese tot timpul necesar să cumpănească pe-ndelete această chestiune; ei bine, simţurile lui spuseseră: nu. Simţurile

lui detestau riscurile.

— Individul? Care individ?

Individul plecase pe jos. Fără să mai facă hărmălaie. Prin urmare, pista se oprea aici, lucru de care cetăţeanului Obcik puţin îi păsa.

Nu însă şi celorlalţi.

— Sper că nu vrei să ne faci să credem că bicicleta a venit de una singură? Încerci, cumva, aşa ceva? Atenţie, Obcik! Deci, individul? Individul care era pe ea sau o ducea de coarne?

Cum naiba să-i potolească? Erau şi ei; periculoşi. Oho! Nemţii erau extrem de periculoşi. Nu însă şi puştoaica. Aia era o pisicuţă.

— Nu era nimeni pe ea, se ţinea singură de zid, răspunse Obcik, fără să se gândească destul că vorbele lui ar putea fi luate drept bane şi încă unul tâmpit. Domnilor, eu…

— *Ein Moment!* Atunci, spune-ne ce ţi-a atras atenţia? Cum ai ajuns s-o vezi sosind? *Schnell!*

Lua-i-ar dracul!

— Domnilor, n-am văzut-o sosind. Era deja acolo.

Esenţial era să-i convingă, să-i calmeze.

— Rezemată de perete. Singură. Ce mi-a atras atenţia a fost roata. Mi s-a părut că… M-am dus să văd.

…O fetişcană, o puştoaică pe care nimeni n-ar fi putut-o suspecta, inocentă, lipsită de apărare… ea fusese cea însărcinată cu recuperarea bicicletei; cei care dăduseră lovitura voiau să şteargă orice urmă, să dispară orice dovadă…

— Păi, eu, domnilor, ca să zic aşa, n-am văzut decât fata.

— Fata? Care fată?

Obcik se grăbi să explice:

— Ai putea-o recunoaşte?

— Oho! Între zece mii! Fainã bucăţică!

Imediat îi păru rău că fusese atât de categoric. Era însă prea târziu.

*

* *

În catacombă, dimineaţa ce se iscase avea paloarea mizeriei.

Feţe trase, concentrate, încordate. Palka, Bartos, Gabik, Svary, Zmenk, Skachek. Aveau şi de ce.

Palka:

— E nevoie să ieşim.

Şi, răspunzând privirilor lungi ale celorlalţi:

— Necesar. S-o facem pe morţii, de acord. Dar nu să ne şi îngropăm! Sunt anumite nevoi.

Aşa era. Aveau tot soiul de nevoi. Le aveau cu toţi. De la cele mai fireşti, mai obişnuite, la cele mai curajoase, mai temerare.

În primul rând şi mai presus de orice; nevoia de a şti.

Reichsprotektorul murise? Dacă da, cine-l înlocuia? Care erau reacţiile? Ale praghezilor? Ale germanilor? Care era atmosfera? Ce măsuri fuseseră decretate? De unde pândea primejdia? Ce operaţiuni erau întreprinse? Ce rezultate dăduseră?

— Căpitanul are dreptate, spuse Bartos.

Ştia că *Reichsprotektorul* nu fusese ucis pe loc; că existau oameni care-l văzuseră lansând grenada; că în timp ce dispărea, pierduse geanta cu celelalte două proiectile.

Asta, în ceea ce-l privea direct. De-ajuns ca să fie serios îngrijorat.

Dar mai ştia şi ce semănase Palka pe drum: paltonul, pistolul-mitralieră, basca, şoferul rănit şi zdrăngăniturile fioroase ale bicicletei sale paradite. Şi astea îl îngrijorau deopotrivă.

De fapt, îl îngrijora totul.

Cam asta era ce ştiau. Ce ştiau cu certitudine.

— Dacă e nevoie de un voluntar… începu impetuosul Skachek.

— Nu, îl potoli Palka. Fără voluntari.

Se ridică de jos. Toate ciolanele pârâiră la unison.

— Poate că, totuşi, ar trebui unul, interveni Gabik. N-am fost remarcaţi la fel cu toţii.

— Da, dar au fost văzuţi stând de gardă, replică Palka. Inutil, nu insistaţi, mă duc eu. Va fi, de altfel, un excelent test.

Era limpede că reflectase la toate acestea şi că intenţiona s-o facă pe loc.

— E momentul cel mai potrivit, aprecie Bartos. Patrulele sunt obosite.

— Exact. Iar în legătură cu garda…

Şi Palka le expuse cum înţelegea să fie asigurată, de aici încolo, garda.

Un pic de stupefacţie pe feţe, dar nici o întrebare aiurea.

— În cinci minute, aranjez schimburile, făgădui Bartos:

— Bine.

Căpitanul se îndreptă spre scară. Ajuns la piciorul ei, se întoarse:

— Fiţi fără grijă, n-o să le las timp să scoată ceva de la mine.

Făcu o pauză şi adăugă pentru a face mai lesne de înţeles

condiţiile:

— Dacă o fi să fie…

În clarobscurul criptei, cei ce vorbea era deja o nălucă.

CAPITOLUL X

— E cumplit, spuse mama lui Jaroslav Karel. Era sinceră. Nu exagera cu nimic. Într-adevăr, era cumplit, era groaznic şi sărmana femeie trăia această groază. Era îmbibată de spaimă, copleşită de ea, spaima umpluse fiece moleculă a fiinţei sale, îi dilatase ochii cenuşii, striaţi de mici vinişoare roşii, colorase în pământiu pielea obrazului. Era limpede că nu va uita niciodată ceasurile acestea de teroare, că nu-şi va reveni niciodată complet după atâtea zile, săptămâni, luni şi chiar ani petrecute în veşnică nelinişte, în teamă, în groază.

Cu Jaroslav absent, tremurase.

Cu el alături, tremura şi mai tare.

Tremura. Pentru amândoi.

— Da, murmură fiul.

Cunoştea aceleaşi stări, n-avea nevoie de nimeni ca să-i întreţină teroarea. Nu cuteza, nici măcar, să vorbească normal. De altfel, nici nu-l încerca o asemenea dorinţă. Ceea ce avea în minte, în suflet, în trup ajungea cu prisosinţă ca să-i ţină trează nădejdea.

— Controlează, scotocesc, percheziţionează pe oricine; oricând, oricum, fără motiv. Ei…

— Da, oftă Jaroslav.

Toate astea le ştia. Le ştiuse. Le prevăzuse, le bănuise. Îşi închipuise, încă demult, toate teribilele consecinţe ale atentatului. Sub acest raport, nu se înşelase. Şi mai ştia că nu se isprăvise. Că-i abia începutul. Că după teroare va urma oroarea. După teroarea manifestă, oroarea mută. Măsurile despre care încă nu se sufla o vorbă, erau pentru el. Cele mai înfricoşătoare. El, care vedea mai departe decât alţii, care ştia dinainte, era de pe acum mut şi împietrit.

— Arestează o mulţime de oameni!

— Şi vor împuşca o mulţime, mamă. Au şi început…

— Dar nici măcar nu l-au omorât!

— Asta nu schimbă nimic. Nu-i din vina lor.

El însă, avea una. Se temuse. Nu voise să ia parte. La început, doar atât: să na participe. Să facă în aşa fel încât să rămână pe din afară, ca nemţii să nu poată ajunge niciodată până la maică-

sa. Crezuse că-i singura soluţie bună: să nu se bage. În ziua atentatului să fie, fizic, absent. Fireşte, numai fizic, pentru că sufleteşte va fi, va rămâne alături de camarazi.

— Nu te afli în siguranţă.

— Oh, nimeni nu mai e în siguranţă... nimeni şi nicăieri.

Palka, Bartos, Zmenk, Gabik, Skachek, Svary... prietenii, tovarăşii de arme, camarazii... acum sunt, desigur, ascunşi în cripta acea întunecoasă şi îngheţată. Fără îndoială. Altminteri, unde? Pitiţi în vizuina aia lugubră până când? Până la câte mii de victime inocente?

Ei bine, nu mai era chiar atât de tare alături de ei. Nici fizic, nici sufleteşte. Fireşte, nici vorbă să-i trădeze, dar... Situaţia a fost rapid tranşată: imposibil să mai vină după ei. Timpul transformă totul, îndepărtarea modifică raporturile. Sentimentele nu mai erau aceleaşi. Ideile deveniseră altele. Nimic nu rezistă unei rupturi. Ruptura se produsese.

Se rupsese de ei. La rându-le şi ei erau rupţi de el. Acum, era blocat, ţintuit, fără cale de ieşire.

— Ce-o să se întâmple cu noi?

— Nu ştiu, mamă, nu ştiu.

Aflase ce-i aceea frica. Adevărata, paralizantă. De astă dată, fără supapă de siguranţă.

*

* *

— Nemţii, îşi spuse omul.

Se numea Josef Linka, avea peste şaizeci de ani şi era beteag de piciorul stâng. Beteşugul ăsta îl ferise de multe neplăceri. Dar nu-l scutise şi de suferinţă.

Se găsea pe coasta unei coline. Se întorcea în sat, venind de la fâneaţă. Până la casele ghemuite una într-alta nu mai rămăseseră decât câteva sute de metri. Exista o singură stradă. De fapt, era. Şoseaua care ducea la Praga. Doar cincisprezece kilometri separau mica aşezare de capitală.

Satului îi spunea Lidice. Ca el erau cu miile în Bohemia. Aşezat în plină câmpie, între două. Coame de deal, cu livezi şi ogoare în jur, mai mult sau mai puţin roditoare şi cu locuitori care nu. Scăpaseră niciodată de griji. Un sat cuminte.

Un lung şir de camioane încărcate cu soldaţi germani, cu căşti pe cap şi puştile între picioare se îndrepta spre Lidice, pregătindu-se s-o ia pe şosea! Roţile stârneau nori de praf, motoarele duduiau puternic.

Linka se oprise şi privea.

„Nemţii”.

Faptul în sine nu avea nimic extraordinar. Mişunau mai bine de o sută de mii în întreaga ţară. Chiar şi la Lidice n-a fost nevoie să se aştepte luna mai a anului 1942 că să-i vezi apărând.

Da, dar se produsese atentatul acela de la Praga.

Ce-i de făcut? Ce se poate face când ai sărit de şaizeci, când ai un picior înţepenit şi te simţi vinovat de un singur, lucru: că nu mai eşti de douăzeci de ani şi ţi s-a dus snaga de altădată?

„Probabil, se gândi Linka, o s-o încaseze Horak şi Stribrny. Vai de capul lor, nefericiţii!”

Josef Horak şi Josef Stribrny părăsiseră ţara în 39 şi serveau în Royal Air Force, O ştia toată lumea. O ştiau, desigur şi nemţii. Probabil, acum îşi închipuiau că cei doi Josef săvârşiseră isprava de la Praga.

Nenorocirea făcea că cele două familii rămase să fie destul de numeroase: la Stribrny, soţia şi fratele; la Horak, cincisprezece suflete: opt bărbaţi şi şapte femei, din care una pe punctul de a naşte.

Hopa! Uite că nemţii nu intră în sat. Coloana de autocamioane s-a împărţit în două, una a luat-o pe la stânga, cealaltă prin dreapta, direct peste câmp, soldaţii au început să sară din maşini, satul s-a pomenit încercuit.

Ce-i de făcut? Ce-i de făcut când te trezeşti prins în laţ, când nu mai ai posibilitatea s-o iei îndărăt?

„Păi, cobor şi eu în sat, chiar dacă-s şontorog.”

Şi Josef Linka coborî. Peşte puţin timp, împreună cu alţi localnici, erau cu toţii strânşi buluc în mijlocul şoselei.

Excepţie făceau familiile Stribrny şi Horak.

Acestea, cu mic cu mare, au fost urcate în camioane şi duse au fost.

„N-o să-i mai vedem”, se gândi cu tristeţe Josef Linka.

Se gândea numai la Horak şi Stribrny. Şi nu era singurul.

*

* *

Jan Palka avea o grămadă de lucruri de comunicat camarazilor săi din hrubă şi a făcut-o fără întârziere, deşertând tot sacul imediat după ce a coborât în criptă:

— Nu-i mort. Heydrich n-a fost ucis, e numai grav rănit. Din câte am putut ciupit de ici şi de colo, starea lui e critică, foarte critică. Nu se ştie dacă va rezista. Eu unul sper că nu şi mai sunt

destui alţii care să dorească acelaşi lucru. E în continuare internat la spitalul Bulovka, unde a fost transportat imediat, cum era şi logic. Faptul că e mai departe tot acolo dovedeşte gravitatea situaţiei sale, că e considerat intransportabil şi, pesemne, gata să-şi dea duhul. Altminteri, l-ar fi expediat fără întârziere la unul din spitalele lor din „Marele Reich”. Bun, în fond toate astea nu schimbă nimic. Hitleriştii sunt turbaţi, turbaţi de-a binelea. Au acoperit toate zidurile cu scârbele lor de afişe. Peste tot numai litere negre şi chenare roşii. Bine-nţeles, interdicţii de circulaţie. Stare excepţională în toată ţara. Nu se intră, nu se iese, nimeni nu se deplasează, nimeni n-are voie să facă nimic, inutilă orice încercare; Urlă radioul, urlă difuzoarele. Percheziţii peste percheziţii. Razii, baraje, controale. Arestări cu duiumul. Lovesc însă la întâmplare, după vechile lor liste şi după ce le spune degetul ăl mic. Complet buimaci. Din câte am înţeles, nu există un pericol direct nici pentru noi, nici pentru legăturile noastre directe. Eşecul îi face furioşi şi-i dezlănţuie. Nu izbutesc să pună laba decât pe cei ştiuţi c-ar fi comunişti, pe evrei, pe cei care s-au sustras de la munca obligatorie în Germania şi pe bişniţarii pe care-i prind cu alimente dosite. Karl Hermann Frank spumegă. Zbiară după răzbunare. Ameninţări cu toptanul. Da, Karl Hermann Frank, amărâtul de librar din Karisbad, jigodia care a pregătit anexarea de către Germania a teritoriilor noastre limitrofe, mai marele, după *Reichsptptektorul* Heydrich, peste S.S. şi poliţie... El e cel care asigură, în prezent, interimatul. Şi fiţi convinşi că lepădătura asta a lepădăturilor se roagă în sinea sa ca fostul lui patron să ajungă cât mai repede în iad ceea ce, poate, l-ar sălta pe el în funcţia de „*Reichsprotektor în Bohmen und Mahrem*”. Să nu uităm că Heydrich a fost plasat aici de Hitler pentru că Fuhrerul îl socotea pe predecesorul lui, von Neurath, „prea moale”. O chestie pe care Frank nu a uitat-o. În consecinţă, va face pe dracu-n patru ca să merite succesiunea. Circumstanţele îi îngăduie acum aproape totul. Se zvoneşte că Fuhrerul a ordonat, ca represalii, executarea imediată a 30.000 de cehi. E însă numai un zvon. Există şi o variantă: măsura nu va fi aplicată decât dacă Heydrich dă ortul popii. Personal, nu cred intenţia lor rămâne aceeaşi, fie că Heydrich scapă, fie că nu. Pentru Istorie, e oricum mort! Ah! Mai e ceva: se spune că Frank a lansat o dată limită pentru capturarea „asasinilor”, prin orice mijloc, aici intrând, bănuiesc şi prima de zece milioane de coroane. Turnătoria se plăteşte. Data n-o ştiu şi asta-i doar o

rumoare. Recompensa însă, e lucru sigur; am văzut afişele cu ochii mei. Dar am văzut şi un vajnic bătrânel care le-a trântit un stuchit.

— Am mai văzut, continuă Palka, în vitrina unui magazin din piaţa Venceslas, ceva care nu seamănă nici cu mine, nici cu Emil, nici cu Josef şi cu nici unul din noi: o bicicletă, o bască, un palton, un pistol-mitralieră şi o servietă. Să te umfle râsul, nu alta!

„Dar, băieţi, oraşul ăsta e admirabil. Locuitorii lui sunt admirabili.. Am văzut, am simţit. Pluteşte o anumită atmosferă, e ca o boare de aer curat. În pofida nemţilor, în pofida a tot ce fac ei, în pofida a tot cu ce ameninţă Frank să facă. Ei bine, e linişte, e sănătos, e solid, e compact, e cinstit, îşi dă încredere, nu-i panică, nu-i dezordine, nu-i nebunealã. Ambianţa şi starea de spirit ale oraşului sunt riguros conservate. Mă înţelegeţi, oare? Nu ştiu cum să. Redau ceea ce am resimţit. Cehii n-au dispărut, cehii sunt mai departe aici, siguri, temeinici. Bombăne aşteptând să poată vorbi. Fredonează, aşteptând să poată cânta. Se stăpânesc, aşteptând să poată izbucni. Toate astea li se citesc pe chipuri, pe buze, în ochi. Chiar şi în zbârciturile feţelor, da, în zbârcituri. N-am văzut niciodată atâtea feţe frumoase. Nu-s feţe liniştite, au nenumărate motive să fie îngrijorate. Sunt numai grave. N-am văzut nici o faţă hâdă, exceptând mutrele hitleriştilor.”

„Acest oraş nu ne va vinde, nu ne va trăda.”

Au fost răspunsurile esenţiale la toate întrebările pe care şi le-ar fi putut pune. Şi cei trei bărbaţi rămaşi în criptă şi cei doi care erau de sentinelă. Şi le puseseră de o mie de ori, nu o data. Şi le pusese şi căpitanul lor înainte de a pleca, asumându-şi toate riscurile, să „ciupească” informaţiile din capitala sugrumată.

La toate întrebările, minus una: Karel.

Când n-ai putinţa să ştii adevărul, e mai înţelept să nu spui nimic decât să vorbeşti de rău.

CAPITOLUL XI

Horvat-tatăl împinse uşa casei în care stătea.

Intră şi fu izbit din plin de imaginea unei fiinţe de nerecunoscut, cu părul vâlvoi, despletită, răvăşită, desfigurată, buimacă, înspăimântată, pierită, dementă, violentă, dura care icnea, plângea, îşi înghiţea lacrimile, scotea; sunete ciudate, care se aruncase pe el cu toată greutatea corpului, care se agăţa de el cu toate puterile, cu toată disperarea, cu fiece mădular.

Nevasta lui.

Se pregătea să urle. Îi astupă gura cu palma, o îndepărtă uşurel şi reuşi să închidă uşa.

— Orice ar fi, fără ţipete. E Jinka, nu?

Surprinsă, se potoli.

— Da. De unde ai ştiut? Cum ai putut afla?

— Nu ştiam. Am înţeles însă.

Banalitatea rece a răspunsului o prăvăli îndărăt în durere, în suferinţă, într-o pătimire. Necuprinsă, în nebunie.

— Jinka! Jinka! Jinka!

Glasul i se frângea, ca să izbucnească şi mai ascuţit:

— Jini! Fetiţa mea! Micuţa mea! Mi-au luat-o! Mi-au răpit-o! Oh, Jinka, Jinka mea…!

Plângea, se sufoca vrând să-şi urle şi mâi tare disperarea, să respire şi mai adânc ca să se facă mai bine auzită.

Durerea o înnebunise. Îşi pierduse minţile. O stăpânea o violenţă şi o sălbăticie pe care soţul nu le cunoscuse niciodată.

— O s-o omoare! S-o omoare pe Jinka! Pe micuţa mea! Jinka!

— Taci! Taci odată!

El, Horvat, era alb ca varul. Înspăimântător, încordat ca un arc. Făcu un pas spre soţie, o apucă de umeri, o zgâlţâi. Palma plecă, plesnind obrazul potopit de lacrimi.

— Încetezi odată?

Era şi el răscolit, dar încă în stare să se stăpânească.

— Ai mai văzut pe careva salvat de bocete? Mai bine, explică!

Ea tresări, ridică fruntea şi se uită la el de parcă nu-l mai văzuse niciodată.

— E tot ce-ai găsit să spui? înfruntă privirea ei dilatată.

— Pentru început, da.

Brusc, se smuci şi se năpusti, orbeşte, înainte.

— Unde… unde vrei să te duci?

Horvat se căzni din răsputeri s-o reţină. Era surprins, nu se aşteptase niciodată la atâta energie din partea ei şi nici la o asemenea voinţă. Năzuia spre uşă. Năzuia să plece.

— La banca Petschek, scrâşni ea, mă duc la banca Petschek! Le spun tot ce ştiu şi-or să mi-o dea pe fetiţă!

— Taci din gură!

— Nu, dimpotrivă, vreau să mă audă! Mă duc la nemţi! O să le spun de bicicletă şi de omul acela! El e vinovatul! El a făcut totul! Jinka e nevinovată! Nu vreau să-mi sacrific fiica pentru ca…

— Ţi-ai pierdut minţile…

Horvat pricepu însă că nu cu vorba o poate readuce în fire. Rămânea doar forţa şi de aceea o folosi pe toată câtă o avea. Se prăbuşiră pe podea, greoi, destul de departe de uşă.

— Mă doare.

Un geamăt prelung. Înspăimântat, Horvat îşi dădu seama că nu numai c-o strivea sub toată greutatea trupului său, dar şi că o strângea, sălbatec, de beregată. Imediat, îşi descleştă mâinile.

Ea era îngrozită. Poate chiar mai tare decât înainte. Tremura toată. O spaimă salutară care-i aduse în priviri luciditatea.

— Ascultă-mă bine, pronunţă, aproape silabisind, Horvat, nu cred că-i atât de grav precum crezi. Vreau să-mi spui, exact, ce s-a întâmplat, dar înainte de asta, vreau să te gândeşti bine la următorul lucru: crezi că ar fi luat-o numai pe fată dacă ar fi avut ceva, în mod special, cu noi?

Efectul a fost cel scontat.

— Da, dar totuşi au luat-o, murmură mama, vizibil calmată.

— Aşa e, dar ne-a rămas o şansă, o şansă pentru tustrei. Hai să n-o pierdem!

Avea o idee. Una singură. Spera însă că-i cea bună.

Nu putea însă şti, evident, că văzuse extrem de just şi că, provizoriu, această clarviziune avea să le salveze viaţa.

Provizoriu numai.

*

* *

Banca Petschek.

Omul făcea semn cu capul: nu.

Stătea aşezat pe un scaun tare, într-o încăpere imensă, înconjurat de ofiţeri S.D. Tăcuţi, ţepeni, atenţi, nerăbdători.

Omul era scund, rotofei, trecut bine de prima tinereţe, chel;

sudoarea se prelingea în picuri mari pe frunte şi pe obraji, ochii, mici, priveau obosit şi, parcă, scârbiţi.

Birtaşul Obcik.

„Nu.”

Reflectoare iluminau peretele. Prin faţa acestui perete alb, orbitor, dureros pentru retină, treceau, pe rând, fete împingând o bicicletă neagră. Roata dinainte fusese dezumflată.

„Nu.”

Fetele veneau una după alta. Intrau. Avansau.1 Se îndepărtau. Dispăreau. Pe coridor, un militar german lua bicicleta şi o pasa următoarei. Domnea o căldură sufocantă.

„Nu.”

Următoarea era ca şi celelalte: cincisprezece; şaisprezece, şaptesprezece ani, stângace, intimidată; speriată. Ca şi celelalte era lipsită de personalitate, de. Alură, de chip, de forme. Rămăsese doar vârsta şi spaima. Era tot ce rămăsese din ele.

„Nu.”

Dura de ore. De la amiază. De cum se făcuse ziuă. Din ajun. Dura de o veşnicie. Toate tinerele fete din Praga. Din împrejurimi. De pe întreg pământul. Cincisprezece, şaisprezece, şaptesprezece ani. Vârsta lor. Atâta tot. Zeci? Sute? Mii? Nu: ele toate erau una singură. Interminabil, fata intra, avansa, trecea, se îndepărta, dispărea. Ajunsă pe coridor, ocolea sala, reapărea.

Era mereu aceeaşi şi niciodată nu era ea.

„Nu.”

N-o să fie niciodată aceea.

Pentru birtaşul Obcik, datul din cap în semn că „nu” devenise la fel de firesc, de spontan, de comun şi de esenţial ca şi bătăile inimii.

Era un „nu” hotărât pentru toată viaţa.

Chiar dacă nu avusese “încă timp să cugete la motivul adânc, la ciudata pornire care-l făcuseră să abandoneze deodată toate socotelile sale.

„Nu.”

Şi o privea trecând pe puştoaica cea dulce.

Fericit.

CAPITOLUL XII

Reichsprotektorul Reinhard Heydrich murise.

Era seara. Aşteptaseră seara ca să poată domina şi mai bine oraşul. Se lăsase noaptea. Se lăsase mai încet ca de obicei, cerându-şi parcă iertare că trebuie s-o facă regretând parcă. Străzile erau pustii. Casele, ferecate. Pe timpul zilei fusese destul de cald şi acum mai persista un aer călâu şi blând ce voia să spună că răceala nu-i pentru toată lumea, că nu-i pentru totdeauna. Capitala părea moleşită.

Izgoniseră orice lumină – chiar şi cea albastră, de camuflaj – din sinistra lor ceremonie. Omagiu suprem doliului. Strada era neagră. Zidurile erau negre. Ferestrele, cernite. Intrările, în beznă. Se acoperise până şi cerul. Totul era negru precum moartea. Perfect; în felul acesta vidul nu mai putea fi remarcat.

Era vorba, fireşte, de mort.

Lung, greoi, lent, lugubru, cortegiul înainta prin tăcerea densă, neclintită nici de răpăitul surd al tobelor, nici de cizmele bătând cadenţat pasul, nici de sfârâitul torţelor care luminau fără să lumineze. Sute de torţe care aruncau umbre şi nu reflexe, mai apropiate de noapte decât de zi. Zeci de toboşari. Mii de uniforme.

Sicriul fusese aşezat pe o maşină decapotată, veritabil altar, încadrată de droaia de demnitari, forme mai ţepene, mai tăcute, mai solemne şi, în ultimă instanţă, mai impersonale decât cele care o urmau ori precedau, coloanele în rând de şase ale soldaţilor.

Cu căştile pe cap, cu ţevile puştilor îndreptate în jos. Ofiţerii, în uniformă de paradă, civilii în ţinută de doliu.

Automobilul mortuar abia avansa. La fel şi cortegiul. Pâlpâirea uleioasă a tortelor juca pe suprafeţele prelungi şi lucii ale coşciugului.

Negru în negreala nopţii, cortegiul se tara, bătea pasul pe loc, se lungea şi, aproape nemişcându-se, se impunea. De aici îi venea şi grandoarea: părea mereu prezent. Prezent prin rigoarea sa, prin masivitate, prin dimensiuni, prin semnificaţie, prin răpăitul surd al tobelor, prin paşii cadenţaţi, prin umbrele sinistre iscate de facle.

Şi prin extraordinara tăcere care-l învăluia.

Pentru ultima oară, *Reichsprotektorul* Heydrich făcea turul capitalei „sale”. Întreaga ei populaţie trebuia să-l audă. Să-l audă pentru multă vreme de aici încolo. Înaintea plecării pentru ceremoniile ce-l aşteptau la Berlin, mai avea ceva de spus, ceva de transmis printr-un mijloc mult mai eficace decât cuvintele.

Piaţă după piaţă. Stradă după stradă. Ceas după ceas, Neîntrerupt, răpăitul darabanelor hitleriste se rostogolea peste caldarâmuri, se căţăra pe pereţi, urca pe acoperişuri, ajungea până în cartierele cele mai îndepărtate.

Reichsprotektorul Reinhard Heydrich murise. Acum, era prezentat capitalei ucigaşe.

Capitala tăcea.

*

* *

Lidice. Din nou micul sat Lidice. De data asta însă era dimineaţă, devreme de tot, aproape în zori.

— *Schnell, Beuer![13] Schnell!*

Sigur, Josef Linka era ţăran dar, îşi spunea el, ăsta nu-i un motiv sa se poarte cu el aşa cum se purtau. Nemţii se comportau ca şi cum ar fi fost la ei acasă. Ba nu, la ei acasă n-ar fi îndrăznit niciodată să facă ce făceau aici. Năvăliseră în locuinţa lui şi acum îl scoteau afară în cămaşă de noapte, împungându-l cu baionetele şi izbindu-l cu patul armei peste piciorul schilod. Plus înjurăturile.

Pentru ce? Ce aveau cu el, cu Josef Linka? De ce erau atât de aroganţi, zoriţi, grosolani, brutali, văi, într-un cuvânt insuportabili? Ce le trecea acum prin minte? Ce mai căutau? De ce reveniseră? Nu-i îmbarcaseră în ajun pe Horak şi pe cei din familia Stribrny? Iar de eliberat, nu-i eliberaseră, dovadă că nimeni nu-i mai văzuse prin sat. Atunci? Nu le-au fost de-ajuns şaptesprezece suflete? N-a mai rămas nici unul. Şi-n orice caz, un Josef Linka nu era nici Josef Horak, nici Josef Stribrny; nu era decât un. Biet bătrân cu un picior beteag. Atunci?

Josef Linka fu îmbrâncit în stradă. Apoi, de-a curmezişul ei. Pe urmă, de-a lungul ei. Şi tot aşa. Până la micuţa piaţă din centru. Pe drum (Oh! Distanţele sunt mici la Lidice), pe drum, deci, între o înjurătură şi un pat de puşcă şi-a putut da seama că hitleriştii procedaseră la fel şi în cazul celorlalte case şi că cei care-l escortau nu erau cu nimic mai breji decât restul soldăţimii. Prin

[13] Ţăran în germană. (N.T.).

urmare, el, Josef Linka nu fusese singurul în această groaznică situaţie.

Liniştitor, într-un sens. Neliniştitor, într-un altul.

Doar nu era să ridice tot satul?

Ajuns în piaţă, Josef Linka a putut constata că nu era singurul în veşminte de noapte.

Nu, nu mai era ca în ajun. Fusese adunat întregul sat. Adunat, grupat, parcat. Copii, femei, băieţandri, fetiţe, bătrâni, bătrâne şi câţiva bărbaţi în putere, printre care îi zări şi pe învăţător. Piaţa: gemea de lume. Hitleriştii, erau şi ei mai numeroşi; mai numeroşi ca data trecută, mai numeroşi chiar decât localnicii. Acum nu mai ocoliseră şoseaua! Nu, acum nu se mai resfiraseră pe ţarini, acum dăduseră buzna în case! Se descurcaseră de minuna, ca să-i surprindă pe toţi sătenii în locuinţele lor!

Erau acolo ofiţeri cu feţe dure, cu caschete arcuite, în lungi mantale şi cizme care scârţâiau. Erau subofiţeri care răgeau ca nişte măgari. Erau soldaţi cu mutre de ocnaşi, mârâind printre dinţi. Şi mai erau câţiva indivizi, greu de calificat, care stăteau în grup, ceva mai la o parte şi care aveau aerul că se plictisesc de moarte. Semănau a mecanici, a muncitori, a simpli lucrători. Ce căutau acolo când, în mod vizibil, nu aveau ce face?

Pe şosea, de-a lungul şoselei, la capătul ei şi chiar mai departe de capăt se înşirau camioane, maşini de teren, transportoare blindate.

Timpul trecea. Soldaţii scotoceau din nou prin case. Soldaţi mânioşi mânau din spate pe cei ieşiţi cu întârziere, răsunau ţipete. În piaţă era cald. Femeile gemeau. Copiii se isterizau. Soldaţii răcneau, îmbrânceau, loveau. Ofiţerii desfăcuseră nişte planuri de parcă ar fi pregătit o mare bătălie. „Mecanicii” continuau să se plictisească.

În staule şi grajduri, vitele îşi chemau stăpânii: Era limpede că se petrecea un lucru nefiresc: din hornuri nu ieşea obişnuitul fum.

— *Ruhe!* Linişte!

Femeile au fost separate de bărbaţi, fetele de băieţi, bătrânele de bătrâni.

— *Achtung! Atenţie!*

Femeile, fetele, bătrânele au fost grupate într-o parte a pieţii; de cealaltă, bărbaţii, băieţii, bătrânii:

— *Ruhe! Achtung! In Orden!*

Femeile, fetele, bătrânele au fost împinse spre capătul şoselei,

puse să urce în camioane cu prelată. Camioanele au pornit, ducând cu ele toate femeile, fetele şi bătrânele din Lidice.

— *Ruhe! In Orden!*

Bărbaţii, băieţii şi bătrânii au fost număraţi. Total: 173. Din ei au fost formate şaptesprezece grupe de zece şi una de trei.

— *In Orden! Achtung!*

Soldaţi scoteau de prin case saltele şi le cărau undeva.

*

* *

Soţia colonelului Zelenk extrase pistolul din ascunzătoarea în care se afla şi-l armă. Pistolul era încărcat. Încărcat încă de mult. Aparţinuse soţului, iar ea cunoştea arma aşa cum îşi cunoscuse şi bărbatul. Cu ea în mână, se apropie de fereastra prin care văzuse apărând pe cei pe care-i aştepta de câteva zile. În sfârşit!

Nu îi era frică. Ceea ce resimţea nu se putea numi frică. Mai curând, un sentiment de eliberare. Un strop de orgoliu. De mulţumire că putuse gândi inteligent. De certitudine că trăise aşa cum se cuvenea să trăiască. Şi convingerea că totul se isprăvise, că nu mai era nimic de aşteptat.

Se uită prin ţesătura fină, de tul a perdelei. Erau tot acolo, pe trotuarul de vizavi. Un automobil negru cu cinci bărbaţi în haine de piele şi pălării trase pe ochi; unul din ei coborâse şi, rezemat de maşină, observa, cu capul dat pe spate, catul de sus al clădirii.

Gestapo. Era absolut sigură. Stătea scris pe mutrele lor, pe felul lor de a fi – decurgea din circumstanţe, din logica lucrurilor. Ştiuse că vor sfârşi prin a ajunge la ea şi pândise mereu această apariţie. Totul decurgea aşa cum îşi imaginase.

De ce însă zăboveau atât? Din care raţiuni procedau de parcă n-ar trebui decât să supravegheze casa? Nici măcar n-o făceau cu discreţie! Să existe şi alţii, nevăzuţi de ea, pregătindu-se s-o surprindă?

Puternicele izbituri în uşa de jos, cea de la intrare, îi furnizară un răspuns, socotit de ea acceptabil.

Se răsuci şi-şi lăsă privirea să rătăcească peste decorul atât de familiar în care trăise cu soţul şi fiul, în care îi primise de atâtea ori pe soţii Palka şi pe micuţul Jan. Decor în care, până nu demult, se aflase căpitanul Jan Palka din Corpul cehoslovac de voluntari din Anglia.

Maşinal, duse mâna la pieptenele de baga din păr. Bineînţeles, nu mai era nici un mesaj ascuns acolo. Bineînţeles, căpitanul Jan

Palka nu se mai găsea în casă. Bineînţeles, nu va mai primi acele mesaje urgente de la nepotul lui Jirek. Nu mai era decât o simplă femeie, o femeie în vârstă, o femeie singură, acum mai singură ca oricând.

Nimic din toate acestea însă nu mai reprezentau nişte garanţii, nişte dovezi de nevinovăţie. Nu mai exista nevinovăţie, nu mai existau nevinovaţi. Inocenţa fusese suprimată. Se năpusteau asupra oricui, asupra orice; totul era bun pentru a le alimenta ura. Inclusiv văduva unui ofiţer şi mama altuia căzut în luptă.

Izbiturile cutremurau uşa. Din automobilul negru, două mantăi de piele coborâră şi traversară strada, probabil să dea o mână de ajutor.

Coloneleasa Zelenk avu un gând pentru Jan Palka. Un altul pentru soţul şi fiul ei ale căror spirite o încurajau, o zoreau, o aşteptau.

Deschise brusc fereastra şi, odată cu ea, focul asupra hainelor de piele! Goli încărcătorul până la penultimul cartuş. Pe acesta şi-l trase în gură.

Trupul se prăbuşi şi marele piepten de baga se frânse.

*

* *

La Lidice, soarele ajunsese aproape de crucea cerului. Nu mai rămăseseră însă prea mulţi săteni să-l vadă.

Nu asta era şi părerea ofiţerului care comanda plutonul de execuţie; după aprecierea lui, erau încă prea mulţi, mai bine de jumătate din numărul total.. De lucru până pe la trei după-amiază!

— *Schiessen!*

Zece detunături de armă răsunară ca una singură. Zece gloanţe se înfipseră în zece trupuri şi zece saltele. Zece trupuri căzură.

Cei zece trăgători ai plutonului puteau să-şi tragă sufletul preţ de câteva minute. După loviturile de graţie, brancardierii ridicau cadavrele. Alţi ostaşi potriveau saltelele rezemate de peretele hambarului şi menite să elimine ricoşeurile.

Un gradat îi aducea pe următorii zece pe care ofiţerul îi evalua cu o privire de expert.

Ofiţerul era în manta, închisă până la gât, cu centironul bine strâns şi cu pistolul automat în mână. Purta o mustăcioară tunsă după modelul lui Adolf Hitler.

Cei zece puşcaşi erau în vestoane şi după fiecare salvă duceau arma la verticală, în dreptul pieptului, ca pentru onor.

Cei zece săteni aşteptau.

Ofiţerul avea ochiul format, obişnuinţa, experienţă. La fel şi oamenii pe care-i comanda. Făceau parte dintr-un comando special de exterminare, cantonat la Praga. Erau trimişi pretutindeni unde trebuia făcută o treabă serioasă.

Şi o făceau bine, corect, aritmetic. Atâţia indivizi. Atâţia trăgători. Atâtea salve. Atâta timp.

Aritmetica se aplica pe toată durata execuţiei; ţintei îi corespundea o puşcă, iar puştile erau numerotate.

Ein! Zivei! Drei! Vier! Funf! Sechs! Sieben! Acht! Neun! Zehn!

— *Schiessen.*

Şi iarăşi:

— *Schiessen!*

Şi tot aşa. Până la trei după-amiază, după cum o cerea treaba, după cum impunea numărul.

De data asta însă lucrurile n-aveau să se limiteze numai la atât. Treaba era cu adevărat serioasă, foarte serioasă. Curăţenie totală, „ras la rădăcină”, conform instrucţiunilor superioare care cereau „aplicarea unei acţiuni represive speciale cu scopul de a le da cehilor o lecţie definitivă de supunere şi umilinţă”

În vremea asta, geniştii dispuneau încărcăturile explozive care urmau să arunce în aer toate construcţiile din Lidice. În livezi, buldozerele pionierilor se şi apucaseră să dezrădăcineze arborii fructiferi. Un detaşament astupa iazul, un altul deturna cursul pârâului. Vitele erau sacrificate.

Odată ucisă şi ultima fiinţă vie, totul va fi distrus pentru veşnicie. Buldozerele vor aplatiza ruinele. Ruinele vor fi arate până la dispariţia oricărui vestigiu. După care, zona va fi împrejmuită de un gard înalt de sârmă ghimpată cu pancarte din loc în loc, purtând următorul avertisment:

„Oricine se va apropia de această îngrăditură şi nu se va supune somaţiilor va fi împuşcat.”

În limbile germană şi cehă.

...Se ştia însă de pe acum că sentinelele vor fi adesea oarbe, că diverşi ticăloşi curioşi vor încălca, totuşi, interdicţia şi că vor răspândi vestea despre Lidice în capitală, în bazinul minier şi „bolşevic” de la Kladno, c-o vor duce până-n ultimul cătun al ţării.

E ceea ce se şi dorea.

— Schiessen!

CAPITOLUL XIII

Jaroslav Karel reciti ce tocmai terminase de scris; cerneala n-apucase încă să se zvânte complet.

„Opriţi căutarea celor care au comis atentatul împotriva *Reichsprotektorului* Heydrich şi opriţi asasinarea unor inocenţi pentru că făptaşii sunt: Jan Palka şi Emil Bartos.”

Clar? Clar.

Suficient? Suficient.

Explicit? Explicit.

Exact? Exact.

Convingător? Convingător? În plus, lizibil.

Existau şi câteva excelente găselniţe. În special aceea de a da şi prenumele. Făcea mai precis. Apoi, aceea de a scrie complet „*Reichsprotektor* Heydrich”. Informat, serios, respectuos. Deasemeni, folosirea termenilor „asasinare” şi „inocenţi”. Creea impresia de bun simţ, de fermitate şi curaj.

Karel era mulţumit, iar rezultatul, mulţumitor.

De ce însă nu-şi punea, cu aceeaşi preocupare pentru amănunt şi toate celelalte întrebări pe care le suscita acţiunea lui? Nu era, oare, rău ce face? Nu era laş? Nu era criminal? Nu era oribil? Nu însemna, oare condamnarea la moarte a propriilor camarazi? Nu era inutil? Nu era, cumva, riscant pentru sine însuşi?

Jaroslav Karel nu-şi punea, asemenea întrebări şi nici altele de acelaşi gen, pentru bunul motiv că şi le pusese mai înainte. Înainte de a trece la fapte: înainte de a se hotărî să scrie şi înainte de a o face.

Nu şi le punea şi pentru că toate aceste întrebări, ca şi cele legate de conţinutul scrisorii, primiseră fiecare câte un răspuns satisfăcător – satisfăcător în ochii lui bineînţeles – dar ăsta era esenţialul deoarece el, Jaroslav Karel era cel care decidea. Şi nicidecum o altă persoană.

Avea un caracter ciudat. O fire contradictorie. Numai cine nu-l cunoştea putea presupune că acţionează fără să reflecteze. N-o făcea niciodată. Întotdeauna acţiona în etape bine gândite. Ceea ce-i scăpa însă mereu din vedere era tocmai faptul că o etapă e doar o etapă. Incapabil să vadă şi altceva decât ţelul momentan.

În care credea, credea cu străşnicie!

Cu un astfel de caracter, cu o asemenea fire şi cu, acest soi de sinceritate limitată ce-l stăpâneau, devenea, în chip fatal, robul situaţiei şi al împrejurărilor. Un om al momentului, nu al unei direcţii. Omul impulsului. Oh! Desigur, era ferm convins că el e cel care-şi comandă. Fals! Era comandat de cu totul alte impulsuri decât cele proprii: trăia sub imperiul circumstanţelor.

Această greşită siguranţă îi venea tocmai din capacitatea caracterului. Şi a firii sale de a se adapta la orice. Aşa stând lucrurile, nu-l deranja deloc faptul că etapa şi finalizarea ei de azi sunt exact la polul opus cu cele de ieri. De sincer, era sincer mereu. Şi mereu omul momentului!

Odată stabilită linia de urmat, se ţinea de ea scai. O sucea şi-o răsucea pe toate părţile şi nu găsea decât justificări. Evident! Dar a doua zi? A doua zi nu-i dădea bătăi de cap. A prevedea nu intra în socotelile lui. Totul va depinde de... În orice caz, nu de el, nefericitul!

Trăise cu ochii legaţi şi, până la urmă, asta îl adusese la maică-sa.

La început, pentru că se gândise numai la ea.

Apoi, pentru că se gândise şi la el.

În sfârşit, pentru că nu se mai putuse mişca.

Mai târziu, pentru că nu mai voise să mişte.

În sfârşit, pentru că fusese încolţit din toate părţile.

Acum, această scrisoare.

Totul, dominat de frică.

Desigur, cea care scrisese misiva fusese mâna lui Jaroslav Karel, dar de fapt, cine i-o dictase?

Trebuia, trebuia neapărat să scape; nu de la maică-sa, ci din această groaznică situaţie, din acest coşmar sângeros.

Împături cu grijă foaia de hârtie, apoi o despături cu aceeaşi grijă.

Nu, nu săvârşea un lucru rău fiindcă, în felul acesta, stăvilea unul şi mai mare.

Nu; nu era un act de laşitate, dimpotrivă, dădea dovadă de mult curaj, de demnitate, de energie.

Nu, nu era o crimă deoarece era vorba, într-un fel, de o legitimă apărare pentru el, pentru mama lui, pentru zeci de mii de persoane nevinovate sortite morţii.

Nu, nu era oribil pentru că scopul urmărit era tocmai acela de a stopa ororile.

Nu, nu însemna să-şi condamne camarazii la moarte fiindcă, în primul rând, nu-i nominaliza pe toţi, în al doilea, pentru că cele două nume nu reprezentau nimic prin ele însele şi, în al treilea rând, pentru că nu indica unde se ascund cei doi.

Nu. Nu era un act inutil fiindcă hitleriştii nu vor găsi nimic, iar Frank adresase poporului un ultimatum: dacă până la 18 iunie, cel târziu, asasinii lui Heydrich nu vor fi descoperiţi, atunci... Ei bine, cât timp vor urmări această nouă pistă nu vor face rău nimănui.

Nu, nu era riscant nici pentru el deoarece scrisoarea n-avea semnătură.

Nu era deloc prost Jaroslav Karel.

Reîmpături foaia şi o băgă într-un plic pe care-l lipi. Găsise, găsise, în sfârşit şi soluţia unei probleme care-l cam frământase până atunci, diminuându-i satisfacţia.

Cui să adreseze scrisoarea?

Gestapoului? În nici un caz!

Wehrmachtului? Exclus!

Dar dacă ar expedia-o jandarmeriei cehe, ce-ar fi?

Scrise, aşadar pe plic: „Domnului Comandant al Jandarmeriei din..."

Preferabil, un sat. Şi, preferabil, cât mai îndepărtat.

*

* *

— Teroare! aproape strigă Skachek.

Tocmai coborâse. Sărise de pe ultima treaptă a scăriţei şi se repezise spre camarazii săi de parcă s-ar fi temut să nu-i scape. Răsufla scurt, sacadat, cu întreruperi, îşi frângea degetele. Fremăta şi frisona. Era şi stacojiu şi palid. Enervat, răscolit, scârbit, dat peste cap. Rămăsese înţepenit pe loc, ne mai ştiind cum să continuie, de unde să înceapă. Oare, nu spusese totul? Oare, mai era nevoie de amănunte? Teroarea e teroare. Rămăsese proţăpit în faţa celorlalţi, paralizat parcă.

Crezuse că-i va electriza? Ratase.

În criptă nu erau decât trei: Palka, Gabik şi Zmenk, Bartos şi Svary făceau de gardă sus. Asta era regula: unul pleacă după noutăţi, doi stau de santinelă, trei rămân jos.

Gabik fuma. Era rândul lui la fumat.

Căpitanul pregătea masa pe bază de fasole roşie din cutie, cârnaţi afumaţi, ceapă crudă, pâine niţel mucegăită şi.., frigul din jur.

Zmenk curăţase armele şi acum ştergea cu o cârpa cartuşele, unul după altul, toate brobonite ca şi cum transpiraseră. Igrasia şi condensul erau atotstăpânitoare.

De altfel, fusese singurul care ridicase privirea spre Skachek. Dar nu suflase o vorbă. Freca muniţia de parcă ar fi vrut să-i transfere ceva din propria căldură. În bunătatea lui, era poate singurul care intuise tragismul momentului.

Skachek era disperat. Ochii i se umpluseră de lacrimi. Lacrimi demult adunate. Fusese cât pe ce să izbucnească în plâns încă din stradă. Rămase în picioare, încercând să şi le stăpânească. Privirea lui care, afară, văzuse prea mult roşu şi prea mult negru, nu distingea aici decât negru şi cenuşiu. Peste tot, numai culorile morţii. Sus, moartea violentă, iar aici, jos, în acest cotlon, moartea prin inaniţie, prin vlăguire, în nepăsare, pe nesimţite. Totul se sleia, totul pierea: pereţii mâncaţi de lepră, lumina zilei strecurată prin lucarnă, scara roasă de cari, cartuşele oxidate, ţevile armelor atacate de rugină. Chiar şi ei. Era cutremurător. Era inevitabil. Nimic nu mai avea sens, nimic nu mai rima cu nimic.

— Noi nu l-am omorât pe Heydrich, rosti el într-un târziu, noi am ucis mii de cehi nevinovaţi.

— Cuvintele răsunară lugubru sub bolţile îngheţate ale catacombei.

Gabik se opri din fumat şi se apucă să examineze infecta ţigară din care trăgea.

Zmenk încetă cu frecatul.

Palka se şterse la ochi: ceapa tocată.

Tăcere.

Skachek izbucni:

— Iar noi suntem aici. Aici! Uite aşa, bine! Ca nişte târâie-brâu, născuţi să fie târâie-brâu, incapabili să se gândească şi la altceva! E cu putinţă? Mii şi mii de executaţi! Kilometri întregi de afişe lipite pe ziduri, afişe roşii cu miile de nume ale persoanelor împuşcate. Împuşcă camioane întregi de oameni! Au distrus Javoricko! Au ras Lidice! Au…

— Vladimir…, îl strigă încetişor Zmenk. Lăsă cârpa din mână şi se ridică.

— Locul nostru ar fi trebuit să fie la Lidice, la Javoricko sau într-un camion plin de ostateci, continuă, neabătut, Skachek care nu mai făcea nimic ca să-şi reţină lacrimile, dar nu, suntem aici! De ce ne-am frământa de vreme ce gloanţele şi ţipetele nu ne

ating? Pot rade ce vor de pe faţa pământului, văgăuna asta, ori o alta, tot vor rămâne! Pot masacra cât poftesc, o să se găsească baremi câţiva cehi uitaţi... şi noi? Ce credeţi voi despre toate astea? Eu unul...

— Destul! porunci Gabik.

Zmenk se apropiase de Skachek, dar nu îndrăznea să facă nimic şi se uita îndurerat la Gabik de parcă lui i se adresase acesta.

Surprinzător, Skachek tăcu. Surprinzător, nu-i aşa? Îi venise rândul să „iasă la aer", cum denumeau ei aceste incursiuni şi plimbarea asta nu-i priise. Îi fusese cumplit de frig, în timp ce avea o nevoie atât de mare de căldură. Şocul se produsese.

— Trage, băiatule, discutăm mai târziu.

Gabik îi întinse infecta lui ţigară şi Skachek o primi. Fascinat, urmărea fumul, mai deschis la culoare decât lumina zilei ce se furişa prin lucarnă şi care se ridica, urca din măruntaiele astea ale pământului şi încet, încet, îşi făcea loc spre aerul liber de afară. Cum de era cu putinţă?

— ... Şi chiar, vorbea domol Palka şi chiar dacă nu va scăpa decât o mână de cehi, uitaţi de ucigaşi, tot ei, hitleriştii, au pierdut partida. Au pierdut-o definitiv, pentru că cehii nu vor uita. Şi ăsta-i lucrul cel mai important.

Apoi, îşi văzu mai departe de pregătitul mesei: fasole roşie, boabe, cârnaţi afumaţi, ceapă crudă, tocată, pâine.

CAPITOLUL XIV

Cel care primi scrisoarea, nesemnată, a lui Karel a fost jandarmul Moravec.

Acest Moravec nu era înrudit în nici un fel cu celălalt Moravec, colonelul care conducea, la Londra, Serviciul Special cehoslovac. Cel mult, oarecare similitudini în sentimentele pe care ambii cehi le nutreau faţă de ocupanţii hitlerişti, cu deosebirea că primul nu se afla în celălalt capăt al Europei şi, ca atare, dată fiind şi funcţia pe care o deţinea, era obligat să se frece zilnic de amintiţii ocupanţi. În plus, spre deosebire de colonel, nu-şi putea permite să-şi clameze ideile la microfonul unui post de radio şi nici măcar să le împărtăşească pe la răspântii.

Aici, în Cehoslovacia, n-ai fi apucat să isprăveşti nici prima frază din aceste vibrante apeluri la Rezistenţă că, prrrr! Erai secerat pe loc. Mai ales după atentatul împotriva lui Heydrich... Limba-n gură şi buzele cusute!

Numele lui mic era Josef. Cum spuneam, era jandarm şi ceh. Ba nu, invers: mai întâi, ceh.

Şi nu era simplu jandarm. Avea gradul, de plutonier-major şi opt oameni în subordine. Iar toţi noua, bineînţeles, în subordinea nemţilor:

Scrisoarea o primise, nedeschisă, din mâna plutonierului de serviciu. Îi era destinată, chiar nenominal: „Domnului Comandant al Jandarmeriei din...”

„Opriţi căutarea celor care au comis atentatul împotriva *Reichsprotektorului* Heydrich şi opriţi asasinarea unor inocenţi pentru că făptaşii sunt: Jan Palka şi Emil Bartos.”

Atâta tot. Mamă, dar ce bubuitură! Bun.

Evident şi în primul rând: „Sesizarea, obligatorie, a autorităţilor germane.”

Uşurel, băiatule.

În principiu, asta ar însemna, nu-i aşa, că s-a isprăvit cu necazurile? Felicitări, recompensa, gloria, avansarea în grad...

Da, dar nu şi pentru jandarmul Josef Moravec; pentru el implicaţiile erau altele.

„Inocenţi, de acord, dar scumpă jigodie, care-ai scris, nici eu şi nici jandarmii mei nu comitem aceste asasinate!”

Gândea prea mult, săracul de el.

Gândea că scrisoarea era anonimă. Gândea că tot ce e anonim e, prin definiţie, scârbos şi îndoielnic. Gândea că nu-i cazul să-i deranjeze pe domnii germani înainte de a proceda personal la anumite verificări. Gândea că scrisoarea fusese expediată dintr-o localitate apropiată de Praga. Gândea că ştie bine localitatea asta întrucât are nişte rude de acolo.

Şi mai gândea că nu le vizitase demult şi că ar putea combina de minune caracterul familial al călătoriei cu cel având drept scop verificările propuse.

Jandarmul Josef Moravec se gândi atât de intens şi de amănunţit încât această operaţiune îi luă câteva zile. S-a decis la capătul celei de a doua, dar de plecat n-a plecat decât la începutul celei de a patra, socotite de la data primirii scrisorii.

Dusul încolo a fost plăcut.

Neplăcutul îl aştepta la sosirea în respectiva aşezare; *Gestapoul* local i-a sărit literalmente în cârcă:

— Unde-i scrisoarea?

Bietul jandarm nu mai pricepea nimic din cela ce se întâmplaseră.

Cu toate astea, era cât se poate de simplu.

Ca să le poţi descâlci însă, trebuia să te cheme Jaroslav Karel.

De la denunţul anonim la trădarea completă, de la postul rural de jandarmi la Gestapoul local şi, apoi, la cel din banca Petschek...

Ei bine, da, Jaroslav Karel străbătuse acest drum, Abil, ca de obicei. Mirându-se chiar că nu se gândise mai devreme.

Trecuseră câteva zile. Nici o reacţie. Nici un rezultat, în continuare, asasinii neidentificaţi, ai *Reichsprotektorului* Heydrich erau căutaţi în van. Erau puşi la zid civili. Erau masacraţi. Hitleriştii ştergeau de pe hartă aşezări întregi. Oribil. Nicăieri, nici o referire la o scrisoare ce dezvăluia numele indivizilor căutaţi. Să te apuce disperarea, nu alta! Nimic nou.

Ba nu: data de 18 iunie fixată de Frank se apropia.

Ce-i de făcut?

Ce-i de făcut când eşti Jaroslav Karel şi te-ai pomenit într-un asemenea mişmaş îngrozitor? Cauţi, îţi storci creierii. Vezi de unde suflă vântul, care-s cele mai înţelepte raţiuni pentru a-i urma direcţia şi, apoi, te laşi dus.

„Mă prezint la *Gestapo.* Oricum, mai devreme sau mai târziu, o să mă înhaţe, la grămadă şi atunci mai bine-i să vin la ei de

bunăvoie. Deci, mă duc la *Gestapoul* de aici, nu la cel de la Praga. Mai întâi, pentru că nu mă pot duce la Praga fără să risc arestarea, iar în al doilea rând, pentru că vreau să se ştie că mă aflam aici şi nu în capitală şi ca atare, nu puteam fi amestecat în atentat. La nevoie, o confirmă şi mama. Până aici, e-n regulă. Le mărturisesc că eu am fost cel care a scris scrisoarea. Ce scrisoare? Las' că ştiu ei foarte bine! Iar dacă nu-s la curent, nu-i vina mea, treaba jandarmilor. N-au decât să se informeze. Lesne de tot. Vor verifica. Din acel moment, partida-i câştigată. I-am convins. Mă cred. De data asta nu-i vorba doar de o simplă hârtie, sunt eu, în carne şi oase, le-o confirm. Bun. În regulă. De aici încolo însă, atenţie mare. Vor vrea să afle de unde ştiu toate astea. Mărturisesc că făceam parte din echipă. Le spun că m-am săturat de viaţa asta, că actele de terorism îmi fac silă. Binişor însă. Bazele le-am pus, mai departe improvizez în funcţie de întrebările lor. De pildă: am plecat din Praga înaintea atentatului, fie pentru că doream să-mi văd mama, fie pentru că ghicisem că se pregăteşte ceva în care nu voiam să fiu amestecat, fie pentru că ăilalţi nu mai aveau încredere în mine şi m-au îndepărtat în ultimul moment. Oricare din variante ţine. Foarte bine. Vom mai vedea. Totul depinde, fireşte, de întrebările lor. Unde ne ascundeam? Nici o problemă. Unde ne întâlneam? Simplu de răspuns. De ce nu i-am denunţat la timp? Pentru că şi-ar fi dat seama de unde pornea denunţul şi m-ar îi lichidat. De ce nu i-am denunţat mai devreme? Din acelaşi motiv, plus maică-mea. Bun, dar scrisoarea adresată jandarmilor? Vedeţi bine că n-am stat cu mâinile-n sân! De ce vă informez abia acum? Pentru că nu s-a ţinut cont de scrisoarea mea şi nevinovaţii continuă să plătească. Şi, pentru că n-am mai putut suporta starea asta de lucruri. Deci, cer pentru mine şi mama protecţia autorităţilor germane şi sunt dispus să colaborez cu ele în modul cel mai sincer şi total. Acordat. Zece milioane de coroane şi o nouă identitate. Vom pleca şi vom trăi altundeva. Ne vor proteja. Pentru ei, fac mai mult decât greutatea mea în aur. Asta ar fi cam totul. Bun. Acum, să vedem cum se prezintă lucrurile pentru Palka & Comp.? Păi, să-mi dea acatiste! Le las toate şansele. Aici e marele meu merit. Nu-i vând, nu-i vând câtuşi de puţin. Nu suflu o vorbuliţă despre biserică, despre criptă. Nu ştiu, nu cunosc! Ah, da, cunosc numele asasinilor şi ale complicilor, dar habar n-am unde s-ar putea ascunde în momentul de faţă. Probabil, pe la una sau alta din legăturile lor? La familia Savot care mă găzduia? La Horvat?

La Klob unde-şi găsise adăpost Skachek? Mai sunt şi altele. Ne întâlneam ba pe la unii, ba pe la alţii. Poftim, asta le dau: nişte nume şi nişte adrese posibile. Fireşte, n-am habar unde s-ar putea găsi în clipa de faţă, deoarece i-am părăsit înainte de atentat. Logic, solid, inatacabil. Evident, dacă vreunul din cei pomeniţi de mine ştie ceva şi ciripeşte... asta nu mai aveam cum să prevăd. Nu-i vina mea. Să rezumăm: nu trădez pe nimeni, mama şi cu mine aveam nevoie de siguranţă, nemţii intră în posesia faimoaselor informaţii şi-i lasă pe nevinovaţi în pace, Palka şi ai săi îşi păstrează şansele, nimeni nu are nimic de pierdut. Asta e ceea ce trebuie să fac!”

...Şi ceea ce Jaroslav Karel a şi făcut.

*

* *

— Să nu ne temem de cuvinte, declară peremtoriu Bartos, suntem ceea ce suntem, am săvârşit ceea ce-am săvârşit, dar nu-i mai puţin adevărat c-am intrat ia apă.

Vorbise destul de tare, dar nu era decât seară, noaptea nu venise, tramvaiul mai circula pe strada de deasupra lor şi, ca atare, Emil îşi putea permite acest exces de moment, această încălcare a regulilor stabilite.

Erau patru în hrubă, trei instalaţi în cerc pe o pătură, aşteptând parcă să li se servească un păhărel sau cafeluţă: Jan Palka, Emil Bartos şi Josef Zmenk. Cel de al patrulea, Svary, care făcuse de gardă şi urma să intre din nou, dormea în una din cele şase firide din perete în care, după cum afirma, e mai puţin frig şi mai puţină umezeală.

Gabik şi Skachek erau de santinelă sus, lângă puşca-mitralieră şi sacii cu încărcătoare.

Prin forţa lucrurilor, cineva era permanent sentinelă: ori o sentinelă care urca, ori una care cobora, ori cea din post. Fie se intra în gardă, fie se ieşea, fie se făcea. Această neîntreruptă supraveghere, douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, noaptea şi ziua, constituia, incontestabil, modul esenţial de consumare a timpului. Ca atare, zilele erau nişte zile normale, dar stilul de viaţă şi ocupaţiile făceau notă aparte. Şi oricât se căzneau ei să-l omoare, recurgând la toate tertipurile posibile, tot le rămânea prea mult timp. Exact cel pe care ar fi vrut să-l evite: cel al plictisului, al calculelor, al îngrijorării şi al gândurilor negre. Timpul se impunea de la sine şi fiecare asemenea răgaz aducea cu el plictisul, îngrijorarea, ideile sumbre.

Până la urmă, tot garda era cea care întreţinea spiritul de echipă şi un simţ ascuţit al realităţii. Iar realitatea nu era numai cea imediată şi palpabilă, circumscrisă în perimetrul criptei. Era, mai ales, cea exterioară, invizibilă şi imprevizibilă. Garda era cea care stabilea, în fiece clipă, Relaţia între aceste două elemente care, potrivit convingerii intime ale fiecăruia, erau menite să se îmbuce între ele, mai devreme ori mai târziu, dintr-un motiv sau altul, sub o formă ori alta..

De pildă: cu trăsnete. Hitlerişti dând năvală în biserică.

Nu era vorba de un coşmar. Doar o probabilitate.

Garda reprezenta totul.

Cripta, numai un loc care, din anumite puncte de vedere, favoriza, dacă nu uitarea, măcar îndulcirea unor imagini.

Bartos, căci de el era vorba, veghea însă ca nici lucrul acesta să nu se întâmple prea des.

— Ştiu, reluă ei, cu un mic râs care suna cam fals, că mi se va răspunde că în hruba asta care musteşte de igrasie, nu-i deloc greu să intri la apă!

Nu i s-a răspuns, pentru bunul motiv că nu-l întrebase nimeni. Nu aşteptau nici o cafea fierbinte, nici un păhărel cu ceva tare. Nu aşteptau nimic. Palka urma să facă de sentinelă, dar asta mai încolo. Zmenk nu se refugiase în somn ca Svary pentru că, aici, somnul era uneori mai greu de îndurat decât veghea şi trebuia să fii cu adevărat sleit de puteri ca să poţi adormi. Iar Emil Bartos era clar că urmăreşte să spargă un buboi.

— Dar nu despre asta intenţionam să vorbesc, urmă el cu duritate în glas, ci despre noi. Numai şi numai despre noi.

— Adică? se interesă căpitanul.

— Adică, găsesc că e timpul să ne preocupăm serios de posibilitatea de a-i vedea pe nemţi apărând şi sărindu-ne la beregată.

Zmenk se uită la Bartos, apoi la Palka, dar nu citi mare lucru pe chipurile lor. Oricum, în întunecimea asta care parcă mirosea a ceva oţetit, era bine să te ştii alături de nişte camarazi..

Palka:

— Din câte ştiu, laţul n-a început să se strângă.

Bartos:

— Nu cred că-i cazul să aşteptăm ca el să se strângă ca după aceea să ne întrebăm dacă se va strânge sau nu.

— Bun. Fie cum spui. Socoteam că problema nu merita o şedinţă specială, dar dacă ţii neapărat, dă cărţile pe faţă.

— Cărţile-s proaste. Proaste de tot. După părerea ta, câte persoane ne cunosc şi ştiu ce suntem?

Tăcere.

— Întrebare greşit formulată, făcu Palka. Ştii şi tu foarte bine că nici între noi, cei de aici, nu găseşti doi care să cunoască exact toate faţetele ale unuia şi aceluiaşi lucru şi, ca atare…

— Nu! Nu-s de acord, îl întrerupse Bartos. Întrebarea mea dimpotrivă, e excelentă pentru că ţi-a fost adresată ţie şi nu altcuiva; tu eşti cel care ştie cel mai mult şi, prin urmare…

— Ei bine, aş zice… vreo sută. În mare.

— Perfect. Suta îmi ajunge. A doua întrebare: din suta asta de persoane, câte sunt la curent cu atentatul?

— La curent, la curent… Probabil, bănuiesc cu toţii. Să zicem că treizeci ştiu câte ceva pentru că, parţial şi de departe, au contribuit într-un fel sau altul. Vreo zece, cunosc mai mult. Cinci-şase, ştiu aproape totul.

— Cinci sau şase. În regulă. Cam la atâţia mă gândisem şi eu.

Bartos îşi frecă mâinile, de parcă toate acestea l-ar fi încântat.

— Hai acum să aprofundam lucrurile, căci ne apropiem de capăt. Câţi ştiu, cred că ştiu, cred că pot şti, îşi închipuie, presupun, bănuiesc, mult, puţin, deloc, pe jumătate, cu certitudine, categoric, absolut că ne ascundem aici?

Căpitanul se ridică. Vizibil excedat şi neîncercând s-o ascundă.

— Şedinţa s-a terminat.

Bartos sări şi el în picioare:

— De acord. La ordinele tale, căpitane, dacă asta ţi-e voia. Permite-mi însă să adaug următoarele: cunosc cel puţin un individ care întruneşte toate aceste condiţii şi care e perfect capabil să scape precum tiparul prin ochiurile năvodului. Fii liniştit, nu voi cita nume.

Bunul Zmenk era consternat.

CAPITOLUL XV

Ceva, ceva se întâmpla.

Neobişnuit de multe ferestre luminate la banca Petschek pentru ceasul acela de noapte. Ceas târziu. Chiar foarte târziu. Din când în când, în dosul acelor ferestre se profilau siluete trunchiate de bărbaţi ce păreau că suferă de căldură, că ar avea nevoie de puţin aer curat şi de un pic de odihnă.

Se apropia ora două a dimineţei zilei de 18 iunie. La prima vedere, capitala arăta cum arăta de obicei la acest ceas al zilei. Tăcută şi întunecată. În pofida ferestrelor luminate ale băncii Petschek şi a altor câteva elemente, la fel de neobişnuite, domneau bezna şi liniştea, ba s-ar putea zice chiar, rutina şi banalul.

Şi totuşi, ceva, ceva se întâmpla.

În diferite puncte ale oraşului, mai apropiate sau mai îndepărtate de sediul *Gestapoului,* alte imobile, la fel de binecunoscute, erau nefiresc de animate: *Komandantura,* Castelul, cazărmile. Militari care se echipau în grabă. Maşini de serviciu, camioane, blindate uşoare aşteptau cu motoarele la ralanti; alte vehicule goneau între *Kommandantur,* banca Petschek, Castelul, cazărmi, pe străzile cu casele pragheze întunecate şi reci.

În toată această vânzoleală se simţea excepţionalul, importantul, evenimentul major, mâna de fier a şefilor, autoritate, decizie, comunicări urgente, măsuri imediate, execuţii prompte.

Se pregătea ceva ce se punea fără tergiversări în aplicare, forţe însemnate intrau în dispozitiv.

La sediul *Gestapoului*, baza şi epicentrul întregii aceste agitaţii, se întâmplaseră următoarele: un om vorbise.

Un om „ciripise” în sfârşit, un om „se aşezase la masă”.

O masă de operaţie, pesemne, fiindcă respectivul personaj era la fel de hărtănit ca şi un mare mutilat dintr-un lazaret de campanie. Sânge, hematoame, echimoze, tăieturi, plăgi, o fractură deschisă, două mici amputări. Fusese, cândva, un bărbat; acum, nu mai era nimic. Terminat.

Terminat, după ce spusese tot ce putea spune.

Ceva, ceva se pregătea…

În centrul oraşului: sute de soldaţi înarmaţi ocupau poziţii, barau, încercuiau.

În zona străzii Resslova: unităţi S.S. şi agenţi ai Gestapoului dublau strâns dispozitivul instalat de *Wehrmacht* şi *Feldgendarmerie.*

La biserică: mici grupuri de şoc se pregăteau să pătrundă în forţă.

*

* *

Ora patru şi câteva minute. Schimbarea gărzii se făcea cu punctualitate. Se făcea pe întuneric, dar cu acea abilitate instinctivă pe care ţi-o procură statul în beznă. Cele două sentinele coborau din galerie în criptă, în acelaşi timp în care schimbul lor urca. Nu-şi părăseau poziţia doar cele două puştii-mitralieră Bren şi gentile cu încărcătoare, dar din partea lor nu s-a auzit niciodată vreun protest.

Cum trapa care permitea accesul în hrubă se găsea exact sub scara care conducea la galerie, nu putea fi vorba de nici un fel de rond, totul se petrecea „pe-un picior”, în sensul cel mai strict al expresiei, aşa remarcase şi impetuosul Skachek, întrucât îngustimea treptelor nu îngăduia urcuşul sau coborâtul normal.

Deci, Palka şi Zmenk urcaseră „într-un picior”, iar Gabik şi Skachek coborâseră la fel.

Nimic de semnalat. Ca de obicei.

Ora patru şi câteva minute; căpitanul şi coechipierul lui se aflau fiecare la postul sau. Căutându-şi poziţia cea mai convenabilă. Garda-i gardă chiar şi într-o biserică. Sectorul de supravegheat. Câmpul de tragere. Vizibilitatea. Distanţele. Formele. Obstacolele. Unghiurile moarte. Elementele de protecţie. Şi „potecuţele” pe care s-ar putea furişa inamicul. Dacă avea să apară.

Aceste „puncte obligatorii de trecere” ce trebuiau supravegheate în mod special, erau în număr de două: portalul care dădea în strada Resslova şi coridorul care unea biserica de casa parohială, care casă avea faţada pe strada vecină.

Locuinţa era locuinţă şi coridorul se termina cu o uşă solidă şi masivă.

Galeria, în întregime din lemn, se găsea cam la şase metri de sol. Era lungă şi largă, aproximativ patruzeci de paşi pe doisprezece, ceea ce, dat fiind destinaţia ei şi a lăcaşului unde se

afla, nu prezenta nimic excepţional. Pe una din laturi, ea domina aproape în întregime naosul, ajungând până aproape de cafas[14]. La rându-i era copleşită de lemnărie, de praf şi de un aer stătut, propriu locurilor neaerisite şi neumblate. Podeaua era veche, jilavă, scârţâitoare. De-a lungul peretelui se alinia un şir de bănci. Balustrada, înaltă de un metru douăzeci şi ea tot din lemn, se susţinea, din douăzeci în douăzeci de centimetri, de mici stâlpi poleiţi.

Vederea de ansamblu era perfectă, fără să fie nevoie să te afli chiar lângă balustradă; aşezat, vedeai printre stâlpii cei mici, aproape tot interiorul bisericii: intrarea din pronaos, naosul, altarul şi, pe deasupra catapetesmei, coridorul ce ducea la casa parohială.

Invizibilă era doar porţiunea de naos aflată exact dedesubtul galeriei.

Mai mult ca sigur, nici unuia din drept-credincioşii veniţi la slujbă nu i-a păsat de acest amănunt; căpitanul Palka însă ţinea cont de el şi încă foarte serios. Ca enoriaş, poate nu prea făcea parale, dar ca militar îşi cunoştea meseria! Instalat pe una din bănci, în extremitatea botezată de el „balcon”, având la picioare *Bren*-ul, nu scăpa din ochi zona portalului. Era sectorul său.

Întunecimea era densă, dar liniştea absolută care stăpânea înlocuia îndeajuns de eficace lipsa luminii.

El, Palka, îşi spunea că odată depăşit portalul, n-ar fi deloc greu, pentru unul sau mai mulţi oameni hotărâţi, să se strecoare sub galerie, prelingându-se pe lângă pereţi, beneficiind de adăpostul oferit de coloanele bisericii şi de obscuritate. Beneficiind, deasemeni, de unghiul mort. Şi cu beneficiul de a descoperi, eventual, scara şi, poate, la piciorul ei trapa care ducea la criptă.

Portalul era însă zăvorit ţeapăn, iar *Bren*-ul capabil să stopeze net avântul celui mai avântat individ. Şi nici Jan Palka nu făcea parte din categoria celor sperioşi.

La cealaltă extremitate, acolo unde începea scara, blândul şi serviabilul Josef Zmenk nu era confruntat cu aceleaşi probleme. Sectorul său – coridorul care ducea la casa parohială – era curat precum o prescură. Cine-l putea străbate, altul decât însuşi parohul? Cine se putea ivi la ora asta, când nimeni nu se ivise până acum?

[14] Balcon situat deasupra intrări în naos (încăperea principala a unei biserici ortodoxe), în care stă corul. (N.T.).

Aşa stând lucrurile, Zmenk era preocupat doar de faptul că se întâmpla pentru prima oară să facă de gardă împreună cu căpitanul. Stătuse „de caraulă” cu Bartos, cu Skachek, cu Gabik şi Svary, dar niciodată cu Palka. Surprinzător, nu? Nu chiar, pentru că, dacă la început fusese simplu să se stabilească schimburile, ulterior s-a constatat, că cealaltă regulă, cea care stipula ca fiecare sa iasă, pe rând „să ia aer şi să măsoare temperatura” dădea totul peste cap şi făcea irealizabilă componenţa echipelor. Cea de a doua regulă prima asupra primei; toată lumea făcea de gardă, dar, mai întâi, toată lumea ieşea, pe rând, afară.

Mai exista o regulă: niciodată, Bartos cu Palka în galerie. Obligatoriu, unul din ei trebuia să rămână jos.

„Pentru cazul că…”

*

* *

În consecinţă, la ora patru şi câteva minute. Palka şi Zmenk se găseau sus, iar Bartos jos, în hrubă. După plecarea căpitanului şi a celuilalt, se aflase, câteva clipe numai în tovărăşia adormitului Svary, iar acum îi avea ca întăriri pe Skachek şi pe Gabik, întorşi în „groapa comună” după ieşirea din schimb.

Acest sprijin nu-l încântase din cale-afară. Dimpotrivă. Emil Bartos se ştia la adăpost, dar nici fericit, nici uşurat că se găseşte acolo. Se întreba chiar dacă va îndrăzni sau nu să încalce ordinul categoric al lui Palka: acela care interzicea, în mod absolut, părăsirea criptei, oricare ar fi motivul, inclusiv acela de a preveni cele două sentinele de un pericol, real sau presupus. Argumentul căpitanului fusese acela că sentinelele protejează ascunzătoarea şi nu invers – primejdia neputând veni decât din afară.

Sigur că da. Numai că el, căpitanul, poate nu se gândise la faptul – sau nu voise să-l ia în consideraţie – că, în definitiv, cripta era mult mai aproape de stradă decât galeria. Şi asta datorită lucarnei. Că zgomotele străzii, de neauzit când te aflai sus, în „balcon”, erau, dimpotrivă, mult mai perceptibile aici, în „gaură”. Şi că, prin urmare, cei ce se aflau în hrubă puteau sluji, eventual, de sirenă de alarmă pentru cei de sus.

Exact ceea ce era pe cale să se concretizeze: pericolul. Cu imposibilitatea – ordinu-i ordin! – de a da alerta.

Bartos era furios. Îşi spunea că, numai cu câteva clipe mai devreme, Palka ar fi fost acela căruia i-ar fi revenit sarcina să rezolve această chestiune. Cu un minut mai înainte, totul fusese

calm, „nimic de semnalat”. Dar n-a apucat bine să urce împreună cu Zmenk şi din stradă, prin lucarnă, a pătruns zgomotul cizmelor, al paturilor de puşcă, clănţănitul închizătoarelor, voci guturale vorbind nemţeşte.

Se adunase lume acolo sus. Multă lume! Svary:

— Auzi?

— Aud.

— Ce-ar putea fi?

— La ora asta, bătrâne? Cu zdrăngănit de puşti şi minunatul lor accent?

— Da, sigur… dar dacă-i. Doar o patrulă care trece?

— Mi-ar place şi mie, numai că… părerea mea e că-i mai mult decât o patrulă şi că-i mai mult de cât în trecere.

— Un baraj? Un baraj mobil?

— Să sperăm. Şi să sperăm că cei de sus aud tot atât de bine ca şi noi. E însă puţin probabil.

— Fir-ar să fie! Uite-i că se instalează! Să fiu ai naibii dacă nu-i pe puţin o companie! Nu-s pe trotuarul nostru, pe cel din faţă. Fir-ar! Să fie o razie? Da, puţin probabil ca cei de sus să audă ceva. Doar dacă şi pe strada Resslova…

— Chiar şi aşa… Uite, Adolf…

— Nu-i un motiv să-mi spui aşa!

— Lasă asta! Uite, ziceam, trec sub lucarnă şi-ţi ţin scăunel cu mâinile. Te cocoţi şi tragi cu urechea.

— Bun. Numai să nu mă scapi!

În această postură i-au găsit, la întoarcerea din gardă, Gabik şi Skachek pe camarazii lor Svary şi Bartos: acesta din urmă, postat sub lucarnă, ţinându-l pe umeri pe numitul Adolf care, sprijinindu-se cu mâinile de piatra umedă, dăduse capul pe ceafă, pesemne ca să poată judeca mai bine natura şi provenienţa zgomotelor. Până la grilajul lucarnei mai erau însă vreo doi metri buni.

— Te gândeşti cum să furi mireasa? Evident, gluma îi aparţinea lui Skachek, a unui Skachek surprins în primul moment, dar care nu apucase să-şi termine fraza că se şi dumirise cum stau lucrurile cu „mireasa”.

Svary se lăsă să lunece pe podea.

— Nimic în plus, doar că acolo sus m-au trecut şi mai tare fiorii; prima impresie a fost cea bună, mai exact, una rea: hitleriştii ocupă poziţii.

Bartos, către Skachek şi Gabik:

— N-aţi auzit nimic în galerie? Nimic anormal?

Ambii, într-un glas:

— N.D.S. pe toată linia.

O scurtă punere în temă a lui Bartos:

— Nemţii. Ciuliţi urechea, veţi constata că nu-s unul, doi. Au apărut cam la un minut după plecarea lui Palka şi Zmenk. S-ar zice că instalează un baraj. Pentru noi? Greu de spus şi deloc obligatoriu. Dar după părerea mea, e mai degrabă pentru noi decât pentru a opri ofensiva Aliaţilor. Gabik. Aruncând o privire spre lucarnă:

— Scăriţa?

Bartos, stăpânindu-şi enervarea:

— Bravo! Dacă e cazul să urcăm în viteză, ne folosim de propriile aripi, iar cei de sus, dacă vor trebui să coboare, sar cu paraşuta!

Cât timp careva se găsea sus, scăriţa nu putea fi clintită. Un principiu de neîncălcat. Şi cum, în permanenţă, careva se afla sus, scăriţa rămânea nemişcată.

Skachek:

— Trebuie prevenit căpitanul! Dacă n-am auzit noi, nu văd de ce ar auzi ei!

Bartos:

— Crezi că te-am aşteptat special pe tine? Numai că e interzis, ai uitat? Garda e cea care ne păzeşte pe noi, nu noi garda!

Toate astea şoptite în bezna din jur. Cumplit.

CAPITOLUL XVI

S-a aprins o lumină. Nu pe coridorul propriu-zis. Ci dincolo de el „chiar” în casa parohială. Deşi slabă de tot, luminiţa asta se zărea din biserică dincolo de altar, precum cornul lunii noi pe un cer ca de smoală.

Zmenk remarcă imediat această subită lumină. Nu-i putea scăpa. Nu părăsea nici o clipă din ochi sectorul încredinţat, ca şi cum ar fi fost singur pe lume, iar lumea întreagă redusă la tunelul negru al coridorului. Căpitanul se afla la celălalt capăt al galeriei, dar asta nu însemna nimic, pentru accesul în biserică se putea face şi prin portal, iar grija portalului o avea căpitanul.

Sentinela Zmenk zări deci luminiţa „sa”, percepu ţăcănitul „său” şi nişte glasuri, tot „ale sale”. Toate proveneau dinspre casa parohială, implicit toate îl priveau direct. Ţăcănitul unui întrerupător răsucit brutal, glasuri de persoane iritate. Cauza?

Preotul… şi nemţii?

Zmenk se abţinu de la orice mişcare prea complicată. Ştia precis că zgomotul cel mai mic se amplifica, se propaga, era auzit. Dovada cea mai bună: întrerupătorul. De aceea, se mulţumi să îndrepte ţeava puştii-mitralieră pe axul coridorului şi sa strângă mai bine patul armei în scobitura umărului. *Bren*-ul era oricând gata să intre în acţiune.

La fel, Zmenk nu căută să afle dacă Palka auzise ori ba şi nici – dacă fusese cazul – se gândea el despre toate acestea.

Cu degetul pe trăgaci, Zmenk se concentra asupra neaşteptatei luminiţe şi a sunetelor ce veneau dinspre coridor.

Palka auzise şi văzuse. Fără a neglija o clipă sectorul ce-i revenea, dar zgomotul era zgomot, iar în întunecimea din jur, luminiţa aceea devenea orbitoare, ori de unde ar fi venit.

Căpitanul reacţiona la fel ca şi camaradul său; nu căută să afle dacă Zmenk văzuse, auzise şi nici ce gândea despre toate acestea. Ştia că bravul Josef poseda ochi, poseda urechi şi o putere de discernământ care o egala pe a oricărui altul, inclusiv pe a sa. Palka era sigur de Zmenk.

Ca atare, nu se mişcă. Apucă doar mai bine arma şi se concentra asupra supravegherii, în continuare, a sectorului lui, intrarea principală.

Era cu atât mai atent, cu cât dobândise aproape certitudinea că pe strada din faţă, strada Resslova, sunt anumite mişcări şi chiar – de asta însă nu mai era sigur – anumite tentative discrete de deschidere a portalului, uşoare manevre în dosul lui.

— *Scheisse!*[15]

Puturoasa expresie, Zmenk o auzi perfect venind chiar din coridor. Nu răcnită, nu, dar rostită suficient de tare ca duhoarea ei să ajungă până-n altar şi dincolo de el. Iată unul care, aflându-se într-o biserică, nu încercase, clar, niciodată să se pună în locul slujitorului ei!

Vorba nu era latinească. Nici catolică, nici ortodoxă.

Era nemţească.

Cel care o scăpase înainta tiptil, tiptil, de tot, lipit de perete, cu pistolul-mitralieră gata de tragere.

Zmenk îl mai lăsă câţiva paşi, apoi slobozi o rafală. Omul se prăbuşi, arma îi scăpă din mâini şi zăngăni căzând pe cimentul podelei.

Vuiet în biserică unde detunăturile, repercutate de cupolă şi bolţi, treziră prelungi ecouri. Agitaţie în stradă. Bubuieli în uşa de intrare, lăsându-se la o parte orice precauţie şi slobozindu-se întreaga furie acumulată. Învălmăşeală pe coridor, având drept consecinţă sonoră ţipete, ţipete de surprindere, de turbare, de neînţelegere, ţipete… Brusc apărură câţiva hitlerişti. Ca şi primul, ţineau în mâini pistoale-mitralieră, trăgând nebuneşte, la nimereală. Zmenk nu se lăsă impresionat de focul lor bezmetic; calm, apăsă pe trăgaciul *Bren*-ului, slobozind serii scurte şi precise. Jerbe de scântei ţâşniră din cimentul izbit de gloanţe. Lângă trupul primului. Căzut, se îngrămădiră şi altele. Zmenk profită de răgaz ca să schimbe încărcătorul, să golească geanta pe podea şi să ia poziţia trăgătorului culcat.

Alţi hitlerişti, deveniţi prudenţi, încercară, fără să se descopere prea mult, să tragă în fundul coridorului corpurile camarazilor căzuţi. O rafală excepţional de lungă îi sili să abandoneze. Prea târziu pentru unul din ei, rămas să zacă pe podea. Rafala fusese expediată de Palka.

Brusc, o siluetă extrem de rapidă, ţâşni înainte; ieşi din zona luminată şi lipindu-se de perete, căută adăpostul primei coloane. Zmenk mătură cu gloanţe întreaga porţiune şi ştiu că a câştigat auzind arma duşmanului căzând şi izbindu-se de dale. Lumina se stinse şi liniştea reveni.

[15] În germană: căcat. (N.T.).

*

* *

Tot armamentul, toate muniţiile, inclusiv grenadele, au fost extrase în viteză din firide, din saci şi din prelate, s-a montat ce trebuia montat, apoi a urmat înzestrarea. Prea multe arme şi prea mult material pentru patru oameni. Ar fi ajuns şi pentru o jumătate de pluton! Fiecare a luat ce i-a convenit, iar restul, gata pregătit, a fost dispus în câteva puncte uşor accesibile din hrubă. Trebuia doar să întinzi mâna şi să iei.

Bartos încredinţase fiecăruia din oameni – inclusiv sieşi – o misiune precisă, au fost luate posturile în primire şi din acel moment şi în subterană se instala liniştea cea mai deplină.

O linişte totală: nici un oftat, nici o mişcare, fapt care le permise să constate tăcerea revenită în biserică şi vacarmul declanşat în stradă de schimbul de focuri. Nu încăpea îndoială că hitleriştii fuseseră întâmpinaţi cum se cuvine de o gardă pe care mai mult ca sigur, nu o bănuiseră, dar în acelaşi timp se simţeau, probabil, uşuraţi, liniştiţi, poate chiar bucuroşi. Puzderia de zgomote pe care acum nu se mai sfiau să le facă putea fi interpretată, în mare, ca fiind o manifestare a acestor sentimente sau a unora înrudite. Nu se mai temeau că manevra lor va fi descoperită prea devreme. „Teroriştii” şi „asasinii” pe care-i căutau se găseau aici şi nu le mai puteau scăpa.

În prezent, hitleriştii erau siguri de ei şi, în consecinţă, mica lor afacere secretă putea deveni, fără riscuri, o mare afacere publică.

Tăcerea revenise în biserică, revenise şi în ascunzătoarea subterană şi înainte ca acest răgaz – în mod fatal provizoriu – să înceteze, cei patru aflaţi în criptă îşi reveniseră şi ei. Îşi reveniseră din surpriză. Renunţaseră la ultimele iluzii. La ultima nădejde. Şi, totodată, se lepădaseră de convingerea că omul nu poate fi îngenunchiat, chiar dacă e cel mai devotat, cel mai înflăcărat, cel mai sincer, cel mai coriace.

Cineva îi trădase. Clar ca lumina zilei.

Erau condamnaţi să moară. Palka şi Zmenk acolo sus, ei patru în vizuina asta. O noutate pentru ei? Ignoraseră doar momentul şi locul. Ei bine... Faptul că vor muri nu era, în sine, esenţial. Ceasul şi locul aveau şi ele prea puţină însemnătate şi numai în măsura în care puteau determina modul de a muri. Esenţial era modul.

Bartos se găsea în centrul dispozitivului, cu o puşcă-mitralieră

alături. Supraveghea scara ascunsă sub greaua lespede, mascată, la rândul ei de masa din altar. Lespedea era invizibilă. Se întreba însă dacă hitleriştii obţinuseră de la informatorul lor şi altceva decât adresa bisericii, dacă nu li se dezvăluise şi existenţa criptei. În acest caz, ştiau şi cum se poate coborî în subterană. Se mai întreba şi ce semnificaţie are liniştea de sus. Putea să însemne că Palka şi Zmenk... Nu. Exclus. Inamicul era cel care decroşase, căutând o tactică mai bună. Palka şi Zmenk aveau să se bată până la ultimul cartuş. Ceea ce va provoca infinit mai mult zgomot decât cel de până acum.

Postat în apropierea lucarnei, cu un pistol-mitralieră *Sten,* Skachek îşi punea aceleaşi întrebări ca şi Bartos, plus alte câteva: vor remarca nemţii sau nu gura de aerisire, trăgând concluziile de rigoare? Dacă da, vor deschide focul şi vor arunca grenade? Grenadele lor, vor putea trece printre zăbrele? Ei, cei de jos, vor fi în stare să respingă două atacuri simultane, unul prin lucarnă şi celălalt prin trapă?

Gabik şi Svary răspundeau de sectorul cel mai greu: accesul prin trapă şi pe scăriţă. Situaţia se prezenta destul de simplu: sau hitleriştii ştiau de existenţa lor, sau nu ştiau. Dar, mai devreme ori mai târziu, de aflat tot aveau să afle. Fie li se va spune, fie vor descoperi singuri, puricând întreaga biserică. O chestiune de timp, atâta tot.

Svary şi Gabik dispuneau de o redutabilă putere de foc: fiecare o puşcă-mitralieră, fiecare un pistol-mitralieră şi, împreună, o impresionantă rezervă de încărcătoare şi grenade. În plus, puteau beneficia de sprijinul imediat al celorlalţi doi camarazi. Ca să treci prin trapă era obligatoriu să fii singur şi să fii suplu. Dar oricât ar fi fost cineva de suplu, tot n-ar fi scăpat de tirul conjugat a două arme automate.

Gabik şi Svary mai aveau ceva în comun: teama ca Zmenk sau căpitanul să apară pe neaşteptate, să plonjeze înainte a fi fost recunoscuţi.

Palka abandonându-şi postul? Zmenk abandonându-şi postul? Indicând inamicului – chiar dacă ar fi fost vorba să-şi salveze viaţa – existenţa ascunzătoarei subterane?

De neconceput! La fel de absurd ca şi ideea de-a se lăsa prinşi vii. Şi totuşi...

Timpul părea să se fi oprit în loc. Fals: timpul se scurgea teribil de iute.

*

* *

Hitleriştii îşi instalaseră punctul de comandă înaintat în faţa bisericii Sfinţilor Chirii şi Metodiu, în clădirea şcolii ce se afla exact vizavi, tot pe strada Resslova. Dar, nefiind nebuni, îl instalaseră într-o sală de clasă situată în fund.

Iniţial modest, acest punct de comandă căpăta rapid înfăţişarea şi dimensiunile a cel puţin unui stat-major divizionar. În respectiva sală de clasă sau în încăperile alăturate, pe coridoare ori în micuţa curte interioară, puteau fi văzute tot soiul de materiale specifice unei trupe aflate în operaţiune. Telefoane de campanie, staţii de radio-recepţie, hărţi, planuri, puşti aşezate în piramidă, aruncătoare de mine, lăzi cu muniţie, până şi proiectoare şi gigafoane. În vecinătatea şcolii staţiona un gigantic camion al transmisioniştilor, trei tanchete, un tun anticar, patru maşini de pompieri, sosite în grabă şi un număr din ce în ce mai mare de maşini mici aparţinând diverşilor ştabi.

Cei care se foiau de colo până colo. Care aşteptau, care alergau erau pe măsura mijloacelor tehnice concentrate: ofiţeri comandanţi de companie şi plutoane, subofiţeri, jandarmi, poliţişti, infanterişti, artificieri, genişti, pionieri, specialişti în transmisiuni, agenţi de legătură, electricieni, mitraliori, şoferi, pompieri. Detaşamente aparţinând *Wehrmachtului*, *Feldgendarmerie*-ei, S.S.-ului, *Sicherheistdienst*-ului, *Gestapo*-ului, batalioanelor de asalt.

Motocicletele agenţilor de legătură veneau, plecau, se întorceau, iarăşi demarau. Infanterişti în ţinută de campanie blocau străzile şi cvartalele de locuinţe. Artileriştii se căzneau să-şi pună tunul în baterie. Geniştii încercau să stabilească grosimea zidurilor. Cei din trupele de asalt aşteptau să li se indice o cale de pătrundere în biserică. Transmisioniştii instalau difuzoarele, electricienii aveau treabă cu întinsul cablurilor şi cu proiectoarele. Echipe formate din agenţi ai *Gestapo*-ului şi din S.S.-işti inspectau perimetrul clădirii, alţii se băteau deja în interiorul ei. Pompierii se întrebau pentru ce fuseseră aduşi.

Schimbul intermitent de focuri era auzit în stradă.

Nu şi în clasa transformată în punct de comandă. Aici nu se auzeau decât zbârnâitul telefoanelor, glasurile radiştilor, pocniturile din călcâie ale curierilor care intrau sau ieşeau, ordinele răstite ale diverşilor ofiţeri superiori. Întrucât *Gestapo*-ul pornise întreaga afacere şi se mai afla la conducerea operaţiunilor, sosise aici şi şeful cel mare, Otto Geschke în

persoană.

Tot aici se găsea şi Karel.

Îl instalaseră într-una din încăperile din faţă, cu ferestrele dând spre biserică, împreună cu câţiva gestapovişti care urmăreau atent desfăşurarea operaţiunilor, auzea schimburile de focuri, văzuse venind tot soiul de întăriri. Şedea pe un scaun şi părea abătut.

Jaroslav Karel era cu adevărat abătut. Nimeni nu-l lua în seamă; cel mult, câte o aruncătură de ochi, din când în când, a personajelor din jur. Se întreba ce naiba căuta el acolo. Se întreba de ce fusese adus. Se întreba ce mai aşteptau de la el.

Nu suflase o vorbă despre criptă şi nici cum se poate ajunge la ea. Şi nici nu indicase biserica. O biserică, ce ştiu eu? Nu cunosc care. Asta? Habar n-am! N-am văzut-o în viaţa mea!

Era gata s-o ţină în continuare tot aşa, să se jure pe toţi sfinţii, dar…

Dar nu-l întreba nimeni nimic. Şi atunci?

Se gândea şi la ticălosul care-i trădase camarazii. Era, cel puţin, unul. Hitleriştii nu operau la voia întâmplării. Şi atunci?

Cine. Care fusese jigodia aia nemernică? O otreapă! Un ticălos în care, cu siguranţă, se avusese încredere pe deplin de vreme ce cunoştea existenţa ascunzătoarei, ştiute de foarte puţini.

Din nefericire, acesta era adevărul: nu mai puteai avea încredere în nimeni.

Năpârca aia îi vânduse numai în parte sau total? Menţionase existenţa hrubei şi a trapei? Pesemne, nu. Oh, nu pentru că ar fi fost curajos, ci pur şi simplu din neştiinţă. Dacă fuseseră rari cei care aveau cunoştinţă la ce slujea biserica şi mai rari erau cei care se aflau la curent cu amănuntele din ea.

În fond, ce mai conta dacă trădase pe sfert, pe jumătate sau integral? O trădare e o trădare şi porcul ăla guiţase tot ce ştia. Bine c-a nimerit în ghearele *Gestapo*-ului! O asemenea târâtură – ah! Cât ar fi vrut să-i ştie numele! O asemenea târâtură nu merita altceva decât să crape sub tortură! Din vina lui, Palka şi camarazii erau în aer. Se apărau, sigur – oare cum izbutiseră să prevadă atacul nemţilor? – dar erau în aer şi o ştiau prea bine. Prinşi în cursă. Încolţiţi. Hitleriştii se vor căzni cât se vor căzni, dar până la urmă tot vor câştiga, într-un fel sau într-altul. La nevoie, silindu-i să moară de foame ori pulverizând biserica sub bombe. Înfiorător!

Din pricina unei jigodii! El, Jaroslav Karel, care ar fi putut vorbi

mai bine ca oricine, ca unul care ştia absolut totul, el, Karel, ciripise cumva despre biserică, de trapă, de catacombă? Nu! Niciodată! N-au decât hitleriştii să-i facă ce poftesc, nu-şi va descleşta dinţii. Pentru nimic în lume! Săvârşise ce crezuse că trebuie săvârşit, dar atâta tot!

Ei, însă, nu-i cereau nimic.

Jaroslav Karel era ferm convins că dintre toţi cei amestecaţi în mişmaşul ăsta, inclusiv Palka, Bartos, Skachek, Gabik, Svary şi Zmenk care-şi apărau pielea în biserică, el şi nimeni altul, se găsea în cea mai proastă poziţie.

CAPITOLUL XVII

Se dezlănţuiseră!

Palka slobozi o rafală scurtă în direcţia unei siluete curbate care se deplasa rapid de la o coloană la alta, urmărind să ajungă în centrul naosului. Izbindu-se de piatră, proiectilele stârniră obişnuitele jerbe de scântei. Economie de muniţie. Nu se trage decât la sigur. Atenţie la sutele de zgomote, mişcări, impresii incerte, de cele mai multe ori simple iluzii, înăuntru nu pătrunseseră decât o mână de hitlerişti, dar se agitau ca şi cum ar fi fost pe puţin cincizeci, făceau hărmălaie cât o sută, însă... însă o singură siluetă ţâşni spre coloană. Palka trase din nou. Un strigăt oribil şi neamţul se prăbuşi. Arma îi zăngăni pe podea. Erau numai vreo zece, dar mai dificil de neutralizat decât un întreg pluton în câmp deschis, în spărtura pe care izbutiseră s-o facă în masiva uşă de intrare apăru un nou proiector. Palka se târî până la cotul pe care-l făcea galeria şi-l pulveriza. Era cel de al cincilea proiector distrus. Fascicolele lor orbitoare erau extrem de periculoase deoarece îi puteau localiza pe „terorişti” şi demasca numărul lor, mai mult decât redus.

Inamicul nu făcea economie de mijloace!

Câteva arme automate grele, amplasate probabil la ferestrele de sus ale şcoalei, isprăveau să transforme în cioburi vitraliile ce dădeau spre strada Resslova. Ramele metalice ţiuiau sub gloanţe. Cele care pătrundeau, traversau şuierând naosul şi-şi terminau traiectoria cine ştie pe unde. Uneori, sub impactul lor, cădea de pe perete câte ceva, dând impresia că un hitlerist s-a ambuscat pe undeva, prin apropiere.

Mai era şi tunul. Un tun, nici mai mult, nici mai puţin!

Îl amplasaseră, probabil, perpendicular pe strada Resslova pentru că flacăra de la gura ţevii era vizibilă în spatele altarului, prin spărturile provocate în vitraliu. Gura de aerisire? Bombardează cumva gura de aerisire? Să fie cu putinţă? Descoperiseră şi asta? Vai de sufletele celor patru de jos! Să audă tot ce auzeau şi să nu poată mişca. Nefericiţii! El, Palka, calculase oare greşit? Nu, nu fusese un calcul greşit. Ar fi fost inutil să-i sacrifice pe toţi, dintr-o singură dată.

Exploziile zgâlţâiau galeria. Şi mai erau şi blestematele alea

de difuzoare care răgeau în cehă şi germană:

— „Predaţi-vă! N-aveţi nici o şansă! Sunteţi încercuiţi! N-aveţi nici un mijloc să scăpaţi! Predaţi-vă şi veţi fi trataţi ca prizonieri de război!”

Vezi să nu!

De ce însă şi în germană? Aveau vreun motiv să creadă că ar exista şi germani printre rezistenţi sau îşi închipuiau că patrioţii cehi ar putea fi sensibili la limba teutonă?

De mai multe minute, Zmenk ştia că unul din atacanţi o făcea pe mortul la vreo treizeci de metri distanţă în stânga, de partea cealaltă a altarului, cam la jumătatea drumului între acesta şi coridorul care ducea la casa parohială. Intenţia lui era evidentă: să atingă adăpostul oferit de altar, să se mai strecoare câţiva metri protejat tot de el, apoi să facă un salt şi să ajungă sub galerie. Mai încercaseră şi alţii, dar eşuaseră în tentativa lor. Acesta însă ar putea izbuti. Poziţia lui era ideală. Dacă ajungea sub galerie, se va afla la adăpost şi va descoperi şi scara de acces.

Zmenk nu trăsese încă în el. Nici hitleristul, căutând, în primul rând, să avanseze fără a fi descoperit. Era o tehnică pe care o adoptaseră de câtva timp: renunţaseră la încercările de pătrundere în forţă, soldate cu eşec şi care-i costaseră scump de tot. Numai vreo zece oameni, aşa, ochiometric, reuşiseră să se infiltreze în biserică, fie prin coridorul parohial, fie prin portalul spart şi ăsta era singurul rezultat al unui întreg ceas de strădanii. Acum, că izbutiseră să pătrundă, principala preocupare a imenselor forţe aflate în exterior era să le acopere înaintarea, folosind diversiunea; de aici şi tirurile mitralierelor instalate în clădirea şcolii şi loviturile de tun şi răcnetele difuzoarelor şi proiectoarele şi tot restul. Prăpădul lumii, nu alta!

Scopul comandoului infiltrat în biserică era clar: să ajungă la nucleul de rezistenţă şi să-l lichideze, în cazul cel mai rău, să-l blocheze îndeajuns pentru a-l împiedica să se opună pătrunderii masive a forţelor de invazie.

Zmenk se abţinuse de la a trage împotriva atacatorului din două motive esenţiale: în primul rând, pentru a-i crea impresia că n-a fost observat, în al doilea, pentru că muniţia era pe sponci:

„Veee-ţi fi traaa-taţi ca-a-a prizonieri de răz... răz... boi!” Vezi să nu!

Un soare orbitor de alb se ivi într-una din rozetele pulverizate

ale vitraliului, cam pe la mijlocul naosului, la şapte-opt metri de sol. Un proiector, nu un soare. Cum naiba de reuşeau? Dispuneau de o scară atât de lungă, sau îi aveau ca aliaţi pe îngeri? Palka fu nevoit să închidă aproape cumplit ochii ca să tragă în această lumină. Nu o nimeri, dar fascicolul ei coborî, proptindu-se în peretele opus, cel care susţinea galeria. O mişcare rapidă. O apăsare pe trăgaci. Ţâşnit de după adăpost, hitleristul se prăbuşi. Ţeava puştii-mitralieră pivotă, reveni la proiector şi de astă dată soarele cel alb se prefăcu în cioburi. Eclipsă totală şi definitivă.

Palka începu să se gândească în mod serios la problema scării. Se şterse pe frunte şi pipăi stocul de încărcătoare. Cam slăbuţ. Jos erau cu grămada, dar şi cei de acolo vor avea nevoie de ele. Universul catacombei era un alt univers şi el trebuia conservat. Venise timpul ca cineva să se posteze la scară, pe ultimile trepte sau sub ea, astfel încât să-l poată opri pe primul neamţ care nu vă întârzia să ocupe această importantă poziţie.

Atacatorul lui Zmenk se târa pe lângă altar. Încet, încet de tot. Se credea invizibil. De fapt, aşa şi era. Dar asta nu-l împiedica pe ceh să-i urmărească deplasarea ca şi cum l-ar fi putut vedea. Cunoscând locurile mai bine decât adversarul lui, prevedea cu exactitate toate mişcările acestuia. Totuşi, saltul hitleristului l-a surprins, după vreo douăzeci de secunde de calm absolut. Rapid, individul. În loc să se repeadă oblic, scurtând distanta, s-a năpustit drept înainte, vizând să ajungă la perete, de acolo la prima coloană, iar de aici, la piciorul scării. Destul de ingenios planul: în felul acesta, Zmenk era obligat să pivoteze în jurul propriei axe, descriind o jumătate de cerc. Deschise foc de secerare, dar ratã ţinta. Hitleristul atinse peretele şi ripostă cu pistolul-mitralieră; din stâlpişorii poleiţi ai balustradei zburară aşchii. Zmenk ştia că individul mai are câţiva metri până la coloană, dar şi că dacă va ajunge la adăpostul ei... Sări în picioare şi se apropie de balustradă, ferm hotărât să-şi golească încărcătorul şi să-l lichideze pe agilul său adversar. Neamţul expedie o nouă rafală, dar Zmenk apăsă pe trăgaciul *Bren*-ului şi nu-şi luă degetul de pe el până nu auzi închizătorul lovind în sec. De jos, îi parveni un horcăit şi zgomotul surd al unui corp care se prăbuşeşte.

Zmenk înlocui încărcătorul golit cu altul plin. Acum îşi dădea seama că-l trecuseră toate sudorile. Fusese şi atins, undeva în coapsa stângă; simţea rana, fără să simtă şi durerea. Adevărata

durere era lipsa muniţiei.

Palka veni târâş până la el.

— L-ai ras?

— Da.

— E-n regulă?

— Cu mine, da. Însă cartuşele…

— Ştiu. Nimic de făcut. Până la ultimul…

— De acord.

— Scara. Unul dintre noi trebuie să se posteze acolo. Văd că încearcă să ajungă la ea.

— Înţeles. Mă duc.

— Nu vrei s-o fac eu?

— Nu, merg eu.

— Josef… cu tine-i în regulă?

— Sigur.

— Perfect.

„… ca prizonieri de răz… răz… boi!” Vezi să nu!

*

* *

Sus, în stradă, lângă zid. Lângă gura de aer, unul din oamenii *Gestapo*-ului simţi nevoia să urineze. Bătălie sau nebătălie, dar când te taie, ce dracu’, îi dai drumul. Ca atare, individul, care de altfel nici nu avea nimic mai urgent de făcut, începu prin a se uşura, direct prin gratiile lucarnei, dar până atunci, fără alt gând.

Gândul i-a venit ulterior, în timp ce, maşinal, urmărea efectul deşertării băşicii sale: ia te uită, aici e o gaură! Pipiul se duce printr-o gaură. Ce-i cu gaura asta şi unde dă ea?

Câţiva metri mai jos, dedesubtul revelatoarei surse a gestapovistului, Skachek se găsea la postul lui şi, pentru că dispunea de foarte mult timp pentru diverse cugetări, avea capul plin de gânduri. De pildă: ştia precis ce va face dacă hitleriştii vor arunca grenade prin zăbrele. Dar apă! Ah! Era nevoit să admită că nu se gândise o clipă la apă!

Ce-i cu apa asta? Ba nu-i nici un fel de apă, e un tip care se pişă, se pişă ca o vacă, dar e totuşi un tip!

Skachek nu se clinti.

Neamţul însă, da. Examina deschizătura, examina gratiile şi porni să găsească o piatră. O găsi, reveni la repezeală şi îi făcu vânt printre zăbrele.

„O grenadă!” îl fulgeră pe Skachek.

— Grenadă! îi preveni pe ceilalţi şi, împins de curaj şi hotărâre,

o înşfacă din zbor şi o expedie în fundul unei firide.

„Grenada” n-a explodat.

Constatând că experienţa cu piatra n-a dat nici un rezultat, gestapovistul scoase pistolul şi trimise două gloanţe în gaură, aşa, ca să vadă „dacă fese ceva”.

A ieşit instantaneu: trac-trac-trac-trac!

Rafala lui Skachek.

Neamţul a dispărut în galop.

CAPITOLUL XVIII

Până la urmă, Palka îl lichidă pe contorsionistul în uniformă care alesese calea traversării în lărgime a naosului şi a atacului pornit de sub băncile destinate credincioşilor.

Acest acrobat, tăcut şi suplu ca un guşter. Îi dăduse multă bătaie de cap; îl „avusese” abia la câţiva metri de marginea „balconului”.

De o bună bucată de vreme, Zmenk nu se mai manifestase. Probabil, nu existaseră motive s-o facă.

În aer plutea mirosul prafului de puşcă.

Pe nesimţite, se crăpa de ziuă.

Ultimele ecouri ale împuşcăturilor piereau prin ferestrele spulberate de gloanţe.

În lăcaşul Domnului pătrundea o palidă şi difuză lumină.

Incluzându-i pe Palka şi pe Josef Zmenk, în biserică nu se aflau mai mult de şapte fiinţe vii.

În prezent, odată cu lumina, hitleriştii se abţineau de la atacul în forţă. Pierderile lor erau grele; Tentativele se soldaseră printr-un eşec Acum, după toate probabilităţile, căutau alte formule.

Difuzoarele amuţiseră.

La fel şi tunul.

Proiectoarele străluceau doar prin absenţă.

Chiar şi cei patru sau cinci hitlerişti care se mai aflau în naos îşi domoliseră ardoarea. Lămuriţi. Istoviţi. Sătui s-o mai facă pe eroii în timp ce companii întregi stăteau la adăpostul zidurilor.

Stinse şi ultimele ecouri, în biserică pogorî tăcerea. Căpitanul îşi spuse că demult o asemenea tăcere... dar nu-şi putu isprăvi gândul. Tăcerea fu spulberată de o succesiune de zgomote, absolut neaşteptate şi greu interpretabile dar care, după socotelile lui Palka, nu puteau proveni decât de la Zmenk, pentru că vacarmul se iscase, incontestabil, la piciorul scării. Ce dracu’ făcea Zmenk? Ce i se întâmplase? Nici un foc de armă. Nu trăsese nici el, nici altcineva. De necrezut: toată hărmălaia aia nu provocase nici o reacţie! Să se fi lăsat Josef surprins pe la spate?

Cu inima. Bătând nebuneşte, Palka se deplasă, ghemuindu-se, până la capul scării. Neomiţând puşca-mitralieră. Zgomotele încetaseră. Nimic nu se mişca, sau, în orice caz, nu se auzea

mişcându-se. Surprinzător. Neliniştitor. O capcană? Privire rotită în josul scării. Nimic.

Precaut, Palka avansa capul şi izbuti să distingă o siluetă lungită pe podea. Silueta nu se mişca şi era singura. Zmenk? Zmenk mort? Cum? În ce fel?

Bun. Obligatoriu, scara trebuia păzită de careva. Obligatoriu, Zmenk trebuia luat de acolo. Odată cu el, *Bren*-ul şi cele câteva încărcătoare rămase.

De neînţeles ce-l făcuse pe Zmenk să se rostogolească. Era cu adevărat mort, ori numai părea?

De neînţeles şi de ce hitleriştii nu mai trăgeau?

Palka trase adânc aer în piept şi îndesă în sân cele trei încărcătoare rămase. Trecu peste umăr cureaua unui *Bren,* îl săltă pe Zmenk de subţiori, atârnându-i de gât cealaltă puşcă-mitralieră şi mergând de-a-ndărătelea, porni să urce spre galerie.

Era teribil de greu. Era cumplit. Era ispititor să ridice trapa ca să-l pună. Pe Zmenk la adăpost. La adăpost de ce? Mai avea oare dreptul să rişte? Exasperantă era atitudinea hitleriştilor. De ce nu acţionau? De ce nu profitau de situaţie?

Palka n-o ştia încă, dar era dispus să moară.

Fără Zmenk, situaţia se prezenta catastrofal.

Acesta îşi reveni în simţiri pe la jumătatea scării. De uluire, Palka a fost cât pe ce să-l scape. Se opri, lac de năduşeală.

— Josef…

— Da.

— Trăieşti?

— Da. Tu eşti, Jan?

— Eu, Jan. Ce s-a întâmplat?

— Cred că am căzut. O ameţeală.

— Eşti rănit?

— Da.

— Unde?

— În partea stângă. Merge, nu-i prea dureros. Zmenk dădu să se ridice.

— Uşurel.

Palka trase spre el puşca lui mitralieră. Tăcerea se prelungi.

— Nu! spuse, deodată, Zmenk, aproape violent.

— Nu, ce?

— Nu vreau să cobor.

— Am spus eu ceva? Nu, dar te-ai gândit.

— Mărturisesc, aşa e. Trecem peste asta.

— Îţi mulţumesc. Poţi urca, eu rămân aici.

— Nici vorbă! Te urc, apoi revin eu.

— Pot urca şi singur.

Zmenk se ridică de jos şi-şi căută arma şi încărcătoarele. Palka i le dădu. Tulburat, uimit, îngrijorat.

— Eşti sigur că te descurci?

— E postul meu, o să ţină, ai încredere.

Zmenk urcă două trepte:

— Promite-mi un lucru; că nu mă laşi să cad în labele hitleriştilor. Dacă mai dau cumva ochii peste cap…

— Ai cuvântul meu, răspunse căpitanul.

*

* *

Printre zăbrelele lucarnei porni să curgă un lichid suspect. Într-un minut, devenise un mic torent.

Skachek nu se clinti.

Ah! Fusese grozav cu „grenada” aia a lui care se dovedise a fi un simplu şi banal pietroi!

În plus, băieţii nu prea apreciaseră rafala pe care o expediase prin grilaj. Era numai şi numai vina lui că nemţii descoperiseră catacomba şi, odată cu ea, pe cei care se ascundeau înăuntru, asta în timp ce, sus, Palka şi cu Zmenk se dădeau de ceasul morţii tocmai pentru a împiedica această descoperire.

Bun, era vina lui, dar numai în parte, pentru că; dacă nazistul trăsese cele două focuri, motivul era că bănuise ceva necurat acolo, nu-i aşa?

Cert e că, de la acel incident, impetuosul Skachek se jurase să caşte bine ochii înainte de a mai întreprinde vreo acţiune.

Deci, căscă ochii.

„De data asta, îşi spuse, se pişă cel puţin un cal! Să fi adus un cal?”

Deşi… zgomotele care veneau de sus nu prea semănau a copite de cal; mai curând, de măgari.

Deşi… Chestia care-şi făcuse loc printre zăbrele era extraordinară chiar şi pentru un armăsar: metalică, ţeapănă ca o rangă, lungă de peste un metru, groasă ca…

De fapt, chestiile care-şi făceau loc, erau două la număr.

Un cal cu două…!

Nu erau nici un fel de „chestii”; erau două tulumbe, ca cele folosite de pompieri.

— Bartos, chemă în şoaptă Skachek.

Cel strigat nu se întoarse; avea privirea aţintită asupra scăriţei, concentrat asupra zgomotelor ce veneau din biserică.

— Ce-i? Arde?

— Nu încă, dar…

— Atunci?

— Atunci, aş vrea numai să ştiu dacă trebuie să le înghit sau să apelez la serviciile unui îmblânzitor de şerpi?

— Ce mai e şi tâmpenia asta?

În aceeaşi clipă cele două tulumbe se învârtoşară sub efectul apei venite sub presiune şi jeturile lor împroşcară peretele opus.

— Ticăloşii! răcni Bartos, brusc trezit la realitate. Ticăloşii, vor să ne inunde!

Nu mai era cazul să-şi stăpânească vocea.

— Nu vor, ci ne inundă, îl corectă, glacial, Skachek.

Era, deja, ud până la piele.

— Trage în ele, băiete! Trage în ele!

— Dacă ricoşează…

— Trage, băga-mi-aş… Trage!

Skachek se execută. Mai întâi în tulumbe, fără rezultat, pentru că gloanţele lunecau fără să le străpungă, apoi prin zăbrele, tot fără succes, pentru că cei care manipulau tulumbele nu era deloc obligaţi să stea chiar în dreptul gurii de aerisire.

Pe acolo se furişa lumina palidă a zilei. Mai puţin strălucitoare decât apa.

— Stop!

— Nu mai trag?

— Nu! O să sfârşeşti prin a ne omorî pe toţi! Într-adevăr, cele mai multe gloanţe şuieraseră prin subterană, de la boltă la un perete, de la el la altul.

— Ce-i de făcut? chestiona Svary.

— Să învăţăm înotul, mârâi Gabik.

— Nivelul creşte, constată Bartos.

Anticipa doar; nivelul nu creştea încă. Apa se prelingea de-a lungul peretelui, apoi se scurgea în chip de pârâiaş, urmând înclinarea pardoselii, spre scăriţa ce ducea la trapă. De crescut însă, avea să crească în scurt timp.

— Ştiu că-i vorba de un principiu, începu, calm, Skachek.

— La ce te referi?

— La scăriţă.

— Ce-i cu scăriţa?

— Suindu-ne pe ea, în doi, am putea da afară porcăriile astea

de tulumbe.

— Hâm... Să vedem...

În clipa aceea, Bartos trăgea de timp ca să ceară, în gând, lui Palka şi Zmenk, permisiunea de a retrage scăriţa.

— Haide! decise el.

CAPITOLUL XIX

Fumul şi mirosul prafului de puşcă nu se împrăştiaseră. Ar fi fost nevoie de mai mult timp pentru asta.

Biserica se umplea de voci. În sfârşit, hitleriştii o puteau invada prin coridor şi prin portalul spart. Fără riscuri.

Sub galerie, zăcea cadavrul ultimului neamţ doborât de Palka. La numai trei metri de scară.

Mai încolo, la verticala capătului opus al galeriei, se prăbuşise ultimul neamţ lichidat de Zmenk.

Fără grabă, Palka urca ultimele trepte ale ultimului său drum. Se gândea la ultimele lucruri pe care le mai avea de făcut. Avea sub limbă capsula de cianură, iar în mână, pistolul în care rămăseseră doar două gloanţe.

Mai avea şi două păreri de rău. Întâi, că nu-şi putuse lua rămas-bun de la băieţi: Bartos, Gabik, Svary şi Skachek. Apoi, aceea de a nu fi în uniformă, în ţinută de luptă. Aşa ar fi dorit să se bată până la capăt. Cu atât mai rău. Luptase aşa cum putuse. Şi avea să moară aşa cum se putea.

Uniforma se găsea în catacombă, într-una din firide, împreună cu cele ale camarazilor săi. La celălalt capăt al lumii. Nu va coborî. Va urca.

Acum ştia – nu chiar de acum – de ce nu-l mitraliaseră nemţii când îl cărase pe bietul Zmenk, leşinat la piciorul scării. Profitaseră să se amplaseze. Ocupat cum era, îşi dăduse seama de asta prea târziu, apoi, bine postaţi şi beneficiind de lumina ce sporea, urmăriseră să vadă exact unde îşi găseşte loc adversarul. Şi văzuseră.

Ulterior, Palka şi-a putut da seama de cantitatea de învăţăminte pe care inamicul a putut-o trage din aceste observaţii. Scara a constituit obiectivul principal al asalturilor lor. N-a fost uitat nici Zmenk. Se năpustiseră, mai numeroşi decât era de presupus. Hotărâţi să isprăvească treaba, odată pentru totdeauna. Atacând simultan din mai multe puncte, reuşiseră să ajungă aproape de piciorul scării în câteva reprize. Palka s-a văzut nevoit să urce şi să coboare. Momente atroce despre care păstra amintirea unui du-te-vino nesfârşit.

Ei bine, acum totul se terminase. Trecuseră câteva minute

bune de când auzise sinistrul „ţac” al închizătorului lovind în gol. Al lui Zmenk. „Ţac” făcuse şi al lui, cam tot atunci, privat de muniţie. Zmenk împrăştiase în toată biserica piesele esenţiale ale puştii sale mitralieră – auzise zgomotul căderii lor şi înţelesese semnificaţia – şi, înainte de a-l imita pe Zmenk, scosese pistolul. Cu el doborâse ultimul inamic. Din păcate, nu şi cel de pe urmă.

Unul din supravieţuitorii atacului strigase că teroriştii nu mai au muniţii.

Iar altul se repezise imediat la poartă ca să le dea celor de afară vestea cea mare.

În sfârşit, iată, în sfârşit, puteau da năvală prin portal, prin coridor, echipaţi, în grupe, în plutoane, companii, batalioane, cum pofteau. Comandouri de exterminare, trupe de asalt, pionieri, gestapovişti, poliţai, tot tacâmul.

Palka pătrunse în galerie şi constată cât de frumoasă era biserica, scăldată în lumina blândă a dimineţii; în umbră rămăseseră doar aşchiile, cioburile, tencuiala fărâmiţată de gloanţe şi era bine că urmele înfruntării dintre oameni nu se vedeau.

Unul din hitlerişti îl observă stând în picioare, dădu alarma arătându-l, răpăiră împuşcături, dar nu fu atins.

Se furişă şi se întinse lângă Zmenk. Josef murise, era aproape rece. Sub el, podeaua galeriei fusese făcută ciur şi trupul odihnea de parcă ar fi vrut să mascheze găurile provocate de proiectile. Căpitanul îi închise ochii şi atinse afectuos mâna dreaptă a camaradului său. Josef Zmenk îl dispensase de ultimul serviciu cerut.

Palka se ridică, se apropie de balustradă şi, sprijinindu-se de ea cu mâna stângă, trase asupra unui hitlerist glontele care-i prisosea. Pe cel din urmă şi-l expedie în tâmplă în timp ce dinţii sfărâmau capsula cu otravă.

Era ora 7 dimineaţa.

*

* *

„Ca pe prizonieri de război, ca pe prizonieri de război!” ricana în sinea sa Skachek. „Nici n-arm ajuns să ne predăm şi uite ce fac cu noi ticăloşii.”

Personal, era ferm încredinţat că hitleriştii urmăresc să-i transforme mai degrabă în cadavre decât în captivi.

Nu era şi părerea celorlalţi; Svary, de pildă, socotea că nemţii

doresc să-i aibe vii, poate nu chiar pe toţi, dar măcar pe unul-doi, pentru informaţii.

Bartos tranşase chestiunea:

— Totul depinde şi va depinde de noi, bătrâne, de ce vom face şi de ce vor gândi ei. Dacă-şi vor închipui că ne pot captura, o să se mai reţină oleacă; dacă, dimpotrivă, îşi vor spune că nu-i nimic de făcut, atunci pun bâta pe noi. Un singur lucru e sigur: tot cadavre ajungem. Garantat!

Asta era şi opinia lui Skachek, altfel exprimată.

Deci, ridicatul mâinilor în sus era exclus. Iar ca să devină leşuri, n-aveau nevoie de ajutorul nimănui.

Skachek stătea cocoţat în capul scăriţei, în stânga lucarnei şi pistolul său mitralieră frigea fiindcă trăsese mult. Nu mai înţelegea nimic. Nemţii ăştia, zău aşa, erau tare ciudaţi. Întâi au bătut cu tunul în biserică, pe urmă au încetat. Au împroşcat cu tâmpenii prin difuzoare şi brusc s-au oprit. Au tras două focuri de revolver şi cu asta, basta. Au pompat apă şi, deodată, au închis robinetul. Au aruncat o grenadă şi atâta tot. Au încercat să smulgă gratiile gurii de aerisire după care n-au mai încercat nimic. La fel ca sus, în biserică: împuşcături, linişte, împuşcături, linişte. Trecuseră trei ceasuri de când dura halimaua asta.

Bartos avea dreptate: hitleriştii umblau la propuneri şi negocieri numai dacă nu le ieşea, undeva, pasenţa.

— Coboară! ordonă Bartos.

— Eu?

Skachek era de-a dreptul uluit.

— Da, tu! Cine altul? Hai!

— Bun, dar dacă vor încerca iarăşi să…

— Dă-i dracului! Coboară! Rapid!

Skachek coborî.

— Scăriţa?

— Nu ne trebuie! Las-o acolo unde-i.

Glasul lui Emil era la fel de lugubru ca şi locul.

— Îţi pui, în viteză, uniforma.

— Uniforma?

Abia atunci remarcă Skachek că toţi ceilalţi se echipaseră, centiron, bocanci de paraşutist, berete şi că lucrurile lui se găseau chitite pe o ladă cu muniţii. Mai remarcă şi tăcerea lor gravă. Se echipă la repezeală.

— Eşti gata?

— Gata.

— Pe un rând în faţa trapei. Alinierea!

Gabik, Svary, Skachek se aliniară.

— Drepţi!

Bartos îi trecu în revistă, rectifică ceva la ţinuta lui Svary, apoi trecu în flancul drept, lângă Gabik.

— Pe loc, repaos! Atenţie! Drepţi! Pentru onor înainte prezentaţi arm’!

El, neavând armă, duse palma la beretă, Skachek plângea în tăcere. Trecu un minut.

Zvâcnetul braţului drept al lui Bartos, revenit în lungul coapsei indică sfârşitul ceremoniei.

— Pe loc, repaos! Adio, Palka, adio, Zmenk. Sau, mai degrabă, pe curând. Cei de sus sunt morţi. Am auzit două detunături. Acum, e linişte. N-au fost ucişi, s-au sinucis cu ultimul lor cartuş. În doi, au rezistat trei ore. Fiind patru, avem datoria să rezistăm dublu. Nu vă cer decât să nu fiţi mai prejos. Acum, fiecare la postul lui. Inamicul se va ocupa, în sfârşit, serios de noi. Tăcere absolută: hitleriştii vor căuta, în primul rând, căile de acces. La posturi!

CAPITOLUL XX

În galerie, un ofiţer răcni un ordin. Cercul curioşilor se desfăcu. Un soldat apucă trupul lui Palka de picioare şi o porni în direcţia scării. Trupul venea după el. Ofiţerul mai răcni ceva. Soldatul se opri. Se opri şi trupul. Soldatul se aplecă, înşfacă trupul de subţiori şi, de-a-ndărătelea, o luă spre scară. Trupul se lăsă târât. Tot cu spatele, soldatul începu să coboare treptele, căznit, încet de tot. Trupul cobora la fel de căznit şi încet, izbind cu călcâiele fiecare treaptă.

Ajuns jos, soldatul se opri şi, pe şest, izbi trupul cu vârful cizmei. Apoi, îl înşfacă, din nou de picioare şi se îndreptă spre portal.

Sus, în galerie, fără să mai fie nevoie de răcnetele ofiţerului, un alt soldat îl apucă pe Zmenk de subţiori şi porni să-l târască pe urmele sângerânde lăsate de primul corp. La fel ca şi ale căpitanului, călcâiele lui Zmenk marcară, pocnind, fiece treaptă.

Odată jos, soldatul stopa şi se uită lung la mort. Nu-l lovi însă. Îl săltă de umeri şi, cu el ridicat, pe jumătate, se îndreptă, înaintând cu spatele, spre marea uşă de intrare.

Acolo, pe trotuar, la câţiva metri distanţă, se strânsese un grup destul de numeros: ofiţeri în uniformă, poliţişti în civil, soldaţi care momentan n-aveau nimic de făcut. Cu toţii priveau spre interiorul întunecos al bisericii şi când apăru primul ostaş trăgând trupul lui Palka, întregul grup făcu un pas înainte.

De cealaltă parte a străzii, în clădirea şcolii, un tânăr ofiţer de legătură urcă în goană scara pentru a ajunge cât mai repede în încăperea devenită punct de comandă unde, pe lângă diverşi comandanţi, se afla de puţină vreme şi *Reichsprotektorul* ad-interim, Karl-Hermann Frank, în uniformă de general S.S.

Tânărul ofiţer trase un salut impecabil şi anunţă cu glas cât se poate de regulamentar că au fost descoperite cadavrele a doi *Terroristen.* Întrebat unde se află raportă că au fost aduse în stradă.

Reichsprotektorul declară atunci că doreşte să-i vadă cu proprii ochi şi că va coborî personal.

În sala de clasă dinspre faţadă, în care continuau să staţioneze oamenii *Gestapo*-ului, nimeni nu-l întrebă pe Karel dacă vrea şi el

să coboare. Pur şi simplu, îi ordonară să-i urmeze. Împreună, traversară strada Resslova, apoi, fără nici o greutate, grupul care se formase la intrarea în biserică.

Pe jos, zăceau acum două cadavre.

Karel fu întrebat dacă îi recunoaşte pe morţi.

Cinstit vorbind, nu mai semănau cu cei pe care-i ştiuse. Dar de recunoscut, i-a recunoscut.

— Da, spuse, acesta e Jan Palka, căpitan, şeful comandoului, iar acesta e Josef Zmenk.

*
* *
*
* *

Difuzoarele:

„Predaţi-vă! Ştim că vă ascundeţi în subterana de sub altar. Camarazii voştri au fost capturaţi!”

Bartos: „Capturaţi! A se înţelege: vor vorbi. Uite că nici măcar nu îndrăznesc s-o spună pe şleau!”

Skachek: „Capturaţi, pe aia a mă-ti! Minţiţi, jigodiilor, minţiţi, mai departe!”

Gabik: „Capturaţi! De ce nu pretindeţi că s-au predat, dacă tot e să mâncaţi rahat?”

Svary: „Capturaţi. Mint de îngheaţă apele! Iar de vizuina asta ştiu de multă vreme şi nu-i nevoie să fii geniu ca să ghiceşti că-i pe undeva pe sub altar!”

Difuzoarele:

„Predaţi-vă sau vă înecăm!”

Grilajul de la gura de aerisire era aproape smuls. Înăuntru, cam jumătate de metru de apă. Ceva mai multă sub trapă, ceva mai puţină sub lucarnă. Din tulumbe nu se mai scurgea nimic, dar avea să se scurgă. Când neamţul promite ceva... Dăduseră drumul la apă ca să provoace niscaiva mişcări acolo, jos, mişcări demascatoare. Plus, firească panică la ideea înecului.

Aruncaseră şi grenade. Skachek prinsese una din zbor – una adevărată, care fâsâia – şi o expediase într-o firidă. Fără daune. Următoarele, explodaseră în apă. Fântâni arteziene şi atâta tot. Dezamăgiţi, cei de sus renunţaseră.

Apa atinsese doar prima treaptă a scăriţei. Skachek era uscat. La fel şi Bartos, Svary şi Gabik se instalaseră pe nişte lăzi goale de muniţie, care, la nevoie, puteau să şi plutească. Muniţiile erau depozitate în firidele superioare. Se hotărâse că, dacă nivelul

apei va creşte, să fie luate şi alte măsuri. Scăriţa era preţioasă. Idem, lăzile. Firidele, deasemenea. Scăriţa putea face punte între firide şi piciorul scării care ducea la galerie; sau, fixată de lăzi, să alcătuiască e plută. Totul, în funcţie de ce avea să urmeze.

Svary: „Dacă-s aşa de siguri că ne pot îneca. De ce mai umblă la fineţuri?”

Skachek: „O-ţi fi având voi, jigodiile dracului, mijloace tehnice, dar nici noi nu suntem căzuţi în cap! Păcat că nu mai există şi o altă gaură în pământ. Ce-aş mai râde să li se scurgă toată apa! De fapt, ce ştiu ei ce-i aici? Pesemne că asta-i şi înnebuneşte. Oricum, ştim cu toţii să înotăm.”

Gabik: „Să ne înece? N-o să aibe niciodată atâta răbdare! Când omul nu vrea nu-i chiar atât de simplu să-l îneci!”

Bartos: „Să ne înece? Imposibil! Odată ajunsă sus, apa se va scurge de la sine prin lucarnă.”

Difuzoarele:

„Predaţi-vă sau vă aruncăm în aer!”

„Predaţi-vă sau vă asfixiem!”

„Predaţi-vă sau aruncăm grenade!”

„... sau vă scoatem, cu forţa!”

„... sau vă ardem de vii!”

„... sau vă zidim acolo!”

Skachek:

„Da’ să ne pupaţi în cur n-aţi vrea?”

Totul, sincopat: sentimentul de uşurare, bucuria, neliniştea, tristeţea, amărăciunea, teama, îndoiala, siguranţa, energia, forţa, istovirea... Totul, în afară de libertate şi salvare.

Totul, alternativ: ameninţările, promisiunile, furia, vacarmul, grenadele, apa, paturile de puşcă izbind pardoseala bisericii, difuzoarele, bocăniturile din altar.. Totul, exceptând adevărata înverşunare.

În chip logic, mai devreme sau mai târziu, una din metode avea să se dovedească cea bună.

*

* *

— Am impresia, şopti Bartos, am impresia că au descoperit lespedea de sub altar şi se căznesc s-o desprindă.

Avea toate motivele să-şi închipuie că aşa se petrec lucrurile, la fel ca şi ceilalţi trei, care auzeau acum multiple scrâşnete înlocuind ciocăniturile surde de mai înainte.

— Iar eu, şopti, la rându-i Svary, am impresia că porcul ăla va

sfârşi prin a descoperi trapa.

El, Svary, se referea la cel care, cu patul puştii ori cu alt obiect, sonda solul în preajma chepengului.

Ce devenise evident: minuţios şi fără grabă, interiorul bisericii era cercetat centimetru cu centimetru. Ce era sigur: „porcul” se afla pe punctul de a răcni, ca la joc, „arde!”

„Foarte bine, îşi spuse Skachek, de abia o să fie mai repede!”

într-adevăr, a fost mai repede decât îşi putuseră închipui. Mai repede decât putuse spera neamţul de sus. Era un simplu răcan, cam bucălat şi nu din cale afară de isteţ, căruia până atunci nu i se întâmplase nimic deosebit şi căruia i se ordonase să ciocane în pereţi şi în pardosea în cutare loc, căutând „să răsune a gol...” La un moment dat, a ajuns să ciocane şi în trapă. „A gol...” Să fie ăsta un sunet „gol”? Ciocăni şi bocăni, nevenindu-i să cheme imediat un superior, superiorii fiind în acea zi mai ai dracului ca oricând.

„Ca să sune a gol, trebuie să existe, dedesubt o gaură. Dacă-i gaură, trebuie să fie şi un capac. Dacă-i capac, trebuie să aibe şi un zăvor. Ca beciul lui babacu’ de-acasă, de la ţară.”

Scotoci ce scotoci şi dădu de chepeng. Apoi, căznindu-se din greu, izbuti să-l şi ridice pe trei sferturi.

Dedesubt, Gabik şi Svary îşi opriseră respiraţia.

Neamţul se aplecă, dar nu văzu nimic. Nu i se ordonase să caute şi altceva; doar un sunet „a gol”. Uite că descoperise şi mai mult. Lăsat pe vine, cu un genunchi pe podea, în echilibru pe piciorul stâng şi vârful celui drept, se răsuci din şale, menţinând trapa deschisă, în nădejdea că va atrage atenţia unui gradat fără să fie nevoie să strige. Dar nici un gradat la dreapta (scara), nici în faţă (peretele), nici în stânga. O privire aruncată peste umăr... genunchiul drept se desprinde de pardosea, vârful piciorului scapă, soldatul cel bucălat se răsuceşte, lunecă, dispare prin gaură. În urma lui, chepengul cade la loc.

Gabik sări şi-l menţinu pe neamţ mai bine de cinci minute sub apă. Nu s-a zvârcolit. Poate, murise pe loc? Prea puţină apă ca să se înece de unul singur, prea puţină pentru un plonjon...

— Iaca şi primul! şuieră slovacul.

— Ai de gând să-i înşiri tot aşa şi pe ceilalţi?

Bartos zâmbea în colţul gurii. Primul său zâmbet de o bună bucată de vreme.

*

* *

— Tipii ăştia sunt cam nerozi, îi spuse lui Karel gestapovistul care vorbea foarte bine ceha şi care, spre deosebire de confraţii săi, nu manifesta semne de enervare. Da, nerozi, ăsta-i termenul cel mai potrivit, nici nu încape altul.

Karel rămase mut.

— Nu par să-şi dea seama, continuă poliţaiul, de absurditatea, de vanitatea atitudinii lor şi asta pentru că nu înţeleg, sau refuză să înţeleagă că situaţia lor e fără scăpare, fără cale de salvare, fără nici cea mai mică supapă. Sunt încolţiţi, nu mai au nici cea mai mică şansă şi, la ora asta, ar fi trebuit să priceapă acest lucru.

Ora era zece şi ceva.

Strădania lui Karel era ca nici un gând coerent să nu i se fixeze în minte, ca nici un muşchi de pe faţa lui să nu tresalte.

— Se face târziu, continuă neamţul, trebuie să isprăvim, astea-s ordinele. Înainte de a recurge la altceva, am decis să facem, pentru ultima oară, un apel la bunul lor simţ, la raţiune, dacă mai posedă aşa ceva. I-am putea ataca imediat, dar biserica ar avea mult de suferit. În măsura posibilului, am vrea să evităm aşa ceva. Fie vorba între noi, nu-i prea corect din partea lor să-şi fi ales drept ascunzătoare un loc sfânt. În concluzie, te vei strădui să-i faci să înţeleagă că au tot interesul să înceteze lupta şi să iasă cu mâinile-n sus.

Era exact de ce se temuse Karel. Tresări, fără voie:

— Eu?

— Da, dumneata. Evident, nu? Am recurs la toate mijloacele, exceptându-l pe acesta. Sper că n-ai să refuzi?

— Nu, nu. Bineînţeles, dar…

— Perfect. Nici nu aşteptam altceva de la dumneata. Iată cum vom proceda şi ce ai să le spui.

Gestapovistul explică.

„Iată şi cum se vor petrece lucrurile, îşi spuse Karel; mă plasez în dreptul deschizăturii şi mă împuşcă pe loc. Recunoscându-mi glasul, o fac şi mai rapid. Cine să-i împiedice?”

Vedea scena cu precizie.

Ar fi vrut să se afle la mii de kilometri depărtare.

Părerile de rău începuseră să-l asalteze. Îşi spunea că trădarea – evident, nici nu se gândea la acest epitet – că trădarea nu era chiar un lucru simplu.

— Ai înţeles?

— Da.

— O să fim alături.

Slabă consolare.

Micul grup pătrunse în biserică. Ca de fiecare dată. Karel era flancat din toate părţile. Păşea, singur printre ceilalţi, străin între străini. Ştia că oamenii aceştia, duri şi reci, doreau în secret să moară. Niciodată nu văzuse la ei vreo urmă de înţelegere. Da, era singur. Căldura camaraderească, fraternitatea, se lepădase de ele. Când o făcuse însă, nu-şi putuse închipui cât de greu e de trăit fără ele.

Paşii sunau, paşii răsunau. Karel avea impresia că se duce la propria-i înmormântare. Îngrozitor. Biserica nu mai era lăcaşul acela bun; ar fi trebuit îngropată, desfiinţată, dată uitării. Suferise, semnele schingiuirii sale erau aproape omeneşti, tulburătoare.

Au cotit la stânga ca să urmeze galeria. Ciuruită de gloanţe, cu balustrada pe alocuri smulsă, bombardată parcă.

În aer, stăruia mirosul prafului de puşcă.

Nu se isprăvise încă: se învălmăşeau în jurul altarului. Un altar care dispăruse.

Karel nu-l mai recunoştea. Nu trebuia să-l recunoască. *N-avea voie s-o facă.*

Cum să se oprească însă de la gândul că trapa e chiar acolo, la nici douăzeci de paşi?

„Baremi, să fie adevărat! S-o fi descoperit realmente! Să nu fie cumva o păcăleală! Să fie deschisă! Dacă-mi ordonă s-o deschid chiar eu... Doamne, Dumnezeule, fă ca lucrurile să se petreacă rapid şi simplu...!”

Aşa s-au şi petrecut.

Chepengul era ridicat.

Gestapoviştii se trântiră la pământ, cu pistoalele în mână şi grenadele alături. Îi făcură semn lui Karel să înainteze. Se supuse, în genunchi, aidoma unui penitent. Până şi tăcerea părea monahală. Tot ce mai rămăsese religios din această dramă.

— Emil Baros! Josef Gabik! Adolf Svary! Vladimir Skachek!

Numele cădeau în catacombă asemenea unor pietre într-un puţ demult părăsit.

Din fundul lui, nici un răspuns.

Sentimentul lui Karel era că face apelul morţilor şi, la capătul listei, nu urmează decât să adauge şi numele său.

Jalnic, se răsuci către cei care-i porunceau. Ar fi trebuit să continue, dar uitase totul:

— La fel şi pentru alţii, dacă există printre voi, urmă el, înspăimântat, pierit, tremurând tot. Trebuie să încetaţi lupta! N-aveţi nici o şansă! Palka şi Zmenk au fost ucişi! N-aveţi cum să scăpaţi! Vedeţi, toate ieşirile se cunosc! Dacă nu vă predaţi, vor dinamita dala... Lu... (Să nu greşesc, să nu greşesc cumva! Au pomenit, de lucarnă? Ba da, au pomenit de gura de aerisire)... gura de aerisire e practic degajată... Dânşii... Sunteţi pierduţi... Nu se mai poate face nimic... De ce să mai luptaţi când lupta e pierdută dinainte...?... Trebuie să ieşiţi... Trebuie să ieşiţi! Trebuie să vă predaţi! Scăpaţi cu viaţa! Veţi fi trataţi ca prizonieri de război!... Dânşii... Predaţi-vă!... Era singurul lucru de care-şi mai amintea Karel din tot ce i se spusese şi care, brusc, realiza că vorbise exact ca şi cum s-ar fi aflat şi el în catacombă, alături de foştii lui camarazi. Predaţi-vă, aveţi doar un minut ca să vă predaţi!

Karel era lac de sudoare. Din nou, se răsuci spre gestapovişti. „Merge” îi dădură ei de înţeles. Era pe punctul de a li se alătura, când:

— Suntem cehi...

Karel încremeni; era glasul lui Gabik. Glasul lui Gabik care venea din străfunduri. Era Josef Gabik care răspundea în numele tuturor. De ce tocmai Gabik?

— Suntem cehi şi n-o să ne predăm niciodată! Gabik! Gabik era slovac! Singurul slovac din grup, singurul care ar fi putut rămâne, în linişte şi pace, la el acasă, în Slovacia.

— E... e ultimul vostru cuvânt?

— Ultimul!

Fusese glasul lui Bartos.

Karel reveni lângă gestapovişti.

„N-au zis nimic. Să fie cu putinţă să nu-mi fi recunoscut vocea?”

Era lucru ce l-ar fi detestat cel mai tare, unica spaimă care-i otrăvise toate aceste ceasuri.

— Ai fost admirabil, îi declară neamţul care vorbea atât de bine ceha: Aş fi jurat că eşti de-al lor.

CAPITOLUL XXI

„A fost Karel. Nenorocitul de el.”

A fost ultimul gând integral al lui Bartos. Numai pentru el. Nu l-a exprimat. Ar fi fost inutil. Ceilalţi trei simţeau ca şi el. Nici unul n-a deschis gura ca să pronunţe un nume. Era o situaţie care, acum, nu mai putea impresiona pe nimeni.

Trapa rămăsese deschisă.

Grilajul a fost complet smuls şi o mitralieră deschise focul prin gura de aerisire. Gloanţele ciuguleau din peretele opus şi bâzâiau prin criptă ca nişte viespi înfuriate. Ricoşând, unul din ele se înfipse în piciorul lui Gabik. Slovacul căzu în apă, lângă cadavrul neamţului, zăcând în continuare cu burta în jos. Gabik îşi suflecă pantalonul, aruncă o privire la rană, o legă cu o batistă, îşi reluă arma şi poziţia.

— Gravă?

— Un fleac.

Bartos expedie o rafală prin lucarnă. Mitraliera se retrase. Skachek zgâlţâi scăriţa. Bartos îi făcu un semn. Din buza deschizăturii se desprinseră câteva pietricele.

Svary aţinti ţeava pistolului-mitralieră spre trapă. Acolo sus, se punea ceva la cale. Întâi se ivi o pereche de cizme, apoi două picioare în nădragi gri-verzui, după aceea, un neamţ întreg, cu o coardă de alpinist petrecută peste umăr, o moacă idioată de postulant la Crucea de Fier şi o grenadă în mână.

„Un super-dobitoc”, îşi spuse, nu fără oarecare milă Svary şi-l lichidă dintr-un singur foc. De sus, dădură drumul corzii. Corpul căzu ca un bolovan. Căzu şi grenada. Gabik o înşfacă rapid şi o reexpedie prin trapă. Explozie. Urlete.

În acelaşi moment, cerul se desfăcu, se fărâmă, se dilată, se prăvăli. Tunete, trăsnete, stihii descătuşate, dezlănţuiri de forţe oarbe, cutremure, grindini, surpături. Pietre ce se rostogolesc, tencuieli ce se desprind, revărsări de moloz, pârâituri, scrâşnete, fum, vălătuci de praf. Trântiţi la pământ, sufocaţi, orbiţi, asurziţi, năuci, copleşiţi ca de un gigantic talaz. Geamăt prelung al scării de sus, buşitura scăriţei de jos, trântită de perete.

Nu era cerul, ci doar tavanul. Şi nu întreaga boltă, ci numai lespedea din altar. Şi nu era un ciclon, ci doar o încărcătură de

dinamită.

Acum, aveau parte de o spărtură de toată frumuseţea.

— Băga-i-aş...!

— Emil!

Skachek se scuturã. Buimac, lăcrimând, cu urechile pline de particule ca de jeratec. Aşează scăriţa la loc, dar ea lunecă iarăşi, izbită de jeturile de apă ale tulumbelor care reintraseră în funcţiune. Cu răpăit de mitralieră, apa bătea darabana în pereţi, în lemnăria din jur. Orbit de stropi, Skachek se repezi să ia o grenadă, dar se împiedică de corpul cuiva şi căzu. Braţe nevăzute trăgeau în sus scăriţa; Skachek sări s-o prindă, dar acum era aproape la orizontală şi degetele sale nu mai întâlniră decât golul.

— Ne fură scăriţa!

Aceasta era pe jumătate afară din catacombă. Skachek înhaţă pistolul-mitralieră şi expedie un întreg încărcător prin spărtura formată. Scăriţa înţepeni în văzduh, menţinută în echilibru de cei care căutau s-o scoată.

— Bietul Emil.

Bartos zăcea strivit sub o bucată mare din lespede căzută peste el şi sângele i se scurgea în apa mocirloasă care acoperea pardoseala. Faţa era aplatizată, o ureche spânzura smulsă, o ţandăra de os îi străpunsese buza de sus. În jur, clipocea un lichid scârbos. Tulumbele reintraseră în funcţiune. Jeturile lor erau atât de puternice încât păreau adevăraţi drugi. Scăriţa fusese complet trasă. Nivelul apei creştea cu repeziciune. Neamţul înecat o luă din loc de unul singur, coarda celuilalt se încolăcea aidoma unui şarpe uriaş.

Skachek strângea între dinţi cuiul de siguranţă al unei grenade, gata s-o lanseze.

— Vladi! Ajută-mă să-l duc pe Emil!

O sutime de secundă prea târziu. Grenada era pe traiectorie, dar o traiectorie uşor deviată din pricina neaşteptatului apel. S-a izbit de marginea de jos a lucarnei, a venit îndărăt şi a explodat în interiorul criptei, la lin metru de sol şi patru de cel care o aruncase. Cu pântecul sfârtecat, Skachek îşi pierdu echilibrul, dar nu şi cunoştinţa. Prăvălit în apă, se căzni din răsputeri să-şi scoată pistolul, izbuti cu preţul unui imens efort de voinţă, vârî ţeava armei în gură şi apăsă pe trăgaci.

Detunătura îl făcu pe Svary să tresară. Lăsă din mâini trupul lui Bartos pe care reuşise să-l târâie în dreptul firidelor şi-l căută

din ochi pe Skachek, Nu-l zări, în schimb îi văzu pe hitleriştii îmbulzindu-se în capul scării. Apucă *Bren*-ul şi deschise focul până la epuizarea completă a încărcătorului. Şchiopătând, Gabik se apropie de el, îl anunţă că tânărul Skachek ieşise din joc şi că el, Gabik, nu mai avea ce căuta sub trapă întrucât hitleriştii nu păreau dispuşi s-o facă pe plonjorii şi nici să întreprindă ceva. Cu puşca-mitralieră sub braţ şi câteva genţi cu încărcătoare, trăgându-şi piciorul rănit, slovacul părea că se pregăteşte pentru o lungă şi solitară campanie. Apa îi ajungea la centură. Apa plescăia sinistru. Sprijinindu-se de perete, deschise un foc ucigător asupra celor patru S.S.-işti cărora le venise ideea să dea buzna pe scară în jos. Trei o coborâră într-adevăr, dar de-a berbeleacul, iar al patrulea zvâcni atât de violent sub impactul rafalei încât zbură afară ca o rachetă.

Dimineaţa era pe sfârşite.

Hruba se prefăcuse într-un tău verde-murdar. Nu mai rămăsese loc pentru lumina zilei.

Svary izbuti să aşeze într-una din firide trupul golit de sânge şi acum spălat al lui Bartos.

— Puştiul e acolo, îi semnală Gabik, dar nu te căzni să-l scoţi de unde e, a căzut la datorie şi nu i-ar place să fie mutat. Era tare mândru, băiatul...!

Brusc, se instala pacea. Pesemne, hitleriştii se sfătuiau. Pluteau lădiţele goale de muniţii. Pluteau tot soiul de lucruri inutile.

Singurul zgomot era cel al apei.

— Se pare că nu se mai înghesuie, murmură slovacul.

Plescăitul apei amintea de duşurile făcute odinioară la cazarmă.

— Ce-or mai fi născocind? se gândi, cu glas tare, Svary. Vreo specialitate pentru noi doi!

— Mira-m-aş să nu telefoneze şi la comandamentul Marinei... Capsomani cum sunt!

Apa urca. În două, trei ore maximum.

— Hai în firide! hotărî Svary. O să ţină cât o să ţină.

— M-am gândit şi eu tot la asta.

— De acord.

— De acord. Nici măcar nu va trebui să cădem. Se înţelegeau de parcă ar fi fost făcuţi din aceeaşi plămadă.

Şi-au strâns mâna.

N-a fost chiar uşor să se caţere până la firidele cele mai de

sus, să se instaleze în ele, fiecare cu armamentul lui, având, în acelaşi timp, o vedere de ansamblu a catacombei.

La început, fuseseră şapte?

Apoi, şase.

Acum, nu mai erau decât doi. Mai precis; unul şi unul.

...Dar s-au dovedit suficienţi, aceşti ultimi doi, ca să-i facă pe nazişti să mai piardă vreo treizeci de oameni şi încă vreo două ceasuri.

Când Gabik-slovacul şi Svary-care-nu-voia-să-i-se-spună-Adolf, s-au sinucis, în aceeaşi secundă, nu le mai rămăsese nici un cartuş, apa ajunsese până la firide şi se făcuse amiază.

Amiază la Praga.

CUPRINS

CAPITOLUL I.....4

CAPITOLUL II.....9

CAPITOLUL III.....15

CAPITOLUL IV.....22

CAPITOLUL V.....28

CAPITOLUL VI.....35

CAPITOLUL VII.....41

CAPITOLUL VIII.....47

CAPITOLUL IX.....52

CAPITOLUL X.....58

CAPITOLUL XI.....63

CAPITOLUL XII.....66

CAPITOLUL XIII.....72

CAPITOLUL XIV.....77

CAPITOLUL XV.....83

CAPITOLUL XVI.....89

CAPITOLUL XVII.....96

CAPITOLUL XVIII.....101

CAPITOLUL XIX.....106

CAPITOLUL XX.....110

CAPITOLUL XXI.....117

CUPRINS.....121